108STE JAARGANG — NO.: 57 ZATERDAG 9 MAART 1991

AMIGOE

STANLEY INDERSON ...tanden...

Preke

Stanley KIEST voor mond vol tanden Wie kiest voor Stanley?

RODE KRUIS HELPT BURGERIJ

Vrees voor inzet C-wapens door Baghdad tegen opstand

Oppositie: geen deling van macht met Saddam

DAMASCUS/BAGHDAD - Sjeik Mohsin Al-Husseini, uitvoerend lid van de Opperste raad voor de Islamitische revolutie in Irak, heeft vrijdag gezegd niet van plan te zijn in te gaan op het voorstel van dictator Saddam Husayn de macht in Irak met hem te delen. Saddam had twee dagen geleden aangekondigd bereid te zijn de Kurden en de Shi'iten regeringsmacht te geven.

"Dit plan is echter afgewezen", aldus de sjeik, wiens groepering een deel van de Shi'itische bevolking in Irak vertegenwoordigt. Een prominente geestelijke leider in Libanon verweet Saddam Husayn dat hij bij de bestrijding van het verzet de taktiek van de verschroeide aarde toepast. Inmiddels heeft het Rode Kruis een overeenkomst gesloten met Irak over het verlenen van humanitaire hulp aan de oorlogsslachtoffers in dat land.

Husseini zei dat Saddam moet aftreden of moet worden afgezet. Volgens hem was Saddams aanbod gedaan door Iraks vicepremier Saddoun Hammadi bij zijn bezoek afgelopen woensdag aan Teheran. "Wij de oppositie, Arabieren, Kurden en Shi'iten, wereldlijken en religieus, hebben eensgezind besloten dat we niet op machtsdeling met Saddam Husayn kunnen overgaan. We raden hem aan onmiddellijk ontslag te nemen, anders zal hij met geweld worden verwijderd", aldus Husseini.

MET NIEMAND

Saddam kan met niemand delen. Hij kan anderen niet vertrouwen. Zelfs zijn bondgenoten in de oorlog tegen Irak zijn gestraft. Hij bezette Koeweit en was van Saudi-Arabië aan te vallen, dat zijn oorlog in de oorlog in tachtig financierde", aldus de sjeik.

Husseini zei dat de situatie in Irak zich ontwikkelt ten gunste van de rebellen, die inmiddels nog steeds onder controle hebben, zoals Al-Basrah. "Volgens onze laatste informatie zijn de pogingen van het regime om Al-Basrah te heroveren mislukt", aldus Husseini. Hij zei dat de rebellen in deze tweede stad van Irak een bestuursraad hebben gevormd, een radiostation beheren en van plan zijn een krant uit te geven.

C-WAPENS

Het hoofdkwartier in Teheran van de Opperste raad voor de Islamitische revolutie heeft vrijdag meegedeeld dat de Iraakse brigade-generaal Khaled Abed Ibrahim, commandant van de zevende grensbrigade, zich bij de "revolutionairen" heeft gevoegd.

Volgens Abu-Maytham Saghir, die in Bayrut als woordvoerder optreedt van deze Opperste raad, heeft Saddam in het zuiden van Irak chemische wapens ingezet in de strijd tegen de oppositie. Saghir zei vrijdag dat de opstand doorgaat en dat de rebellen ook de stad Takrit, de geboorteplaats van Saddam, hebben bereikt. "Ondanks de slachtpartijen heeft de opstand het punt bereikt waardoor hij niet meer terug kan en zich alle noodzakelijke offers zal getroosten om het regime van Saddam Husayn omver te werpen", aldus Saghir.

VOLKSOPSTAND

De belangrijkste pro-Iraanse geestelijke leider in Libanon, Sjeik Mohammed Husayn Fadlallah, die nauwe contacten onderhoudt met de Shi'iten in Irak, zei dat de Iraakse regering de taktiek van de verschroeide aarde toepast om de opstand neer te slaan. Fadlallah zei tijdens een gebedsdienst in Bayrut verder dat de opstand die in Irak plaatsvindt "een spontane volksopstand" is en geen poging om het land te splitsen om in het zuiden een Shi'itische republiek te vestigen.

"Bloedige confrontaties gaan door, omdat het regime de tactiek van de verschroeide aarde toepast. Volgens onze informatie zijn Al-Basrah, Karbala en An-Najaf nog steeds in handen van de Mujaheddin (Strijders)", aldus de geestelijke leider. "An-Najaf en Karbala zijn vanuit drie posities zwaar gebombardeerd. Ze zijn bezig met een vernietigingsactie en wij zijn bang dat Saddam chemische wapens zal gebruiken tegen onze revolutionairen".

HOOGSTE PRIORITEIT

Het Internationale Rode Kruis heeft vrijdag met goedkeuring van de Iraakse regering een overeenkomst afgesloten met de Iraakse Rode Halve maan inzake hulpverlening aan de bevolking van Irak. Dat heeft het Nederlandse Rode Kruis vrijdag bekendgemaakt. Hoogste prioriteit daarbij is het op gang brengen van de drinkwatervoorziening in Irak. Op korte termijn streven de hulporganisaties ernaar in Irak voor elke inwoner veertig liter drinkwater per persoon beschikbaar te hebben. Daarvoor is alleen al voor Baghdad maandelijks vijftien ton chloor en vierhonderd ton aluminiumsulfaat nodig. Het Internationale Rode Kruis heeft inmiddels bovendien drie mobiele waterzuiveringsinstallaties op transport naar Baghdad gesteld om een eind te maken aan het acute drinkwatertekort in de ziekenhuizen aldaar.

Ook bestaat in de ziekenhuizen een ernstig voedseltekort. Zo spoedig mogelijk zal daarom tweehonderd ton voedsel, nu opgeslagen in Jordanië, naar Baghdad worden overgebracht. Het World Food programme zal daarnaast nog eens duizend ton voedsel aan het Rode Kruis leveren.

Het Rode Kruis zal het materiaal dat momenteel in de regio ligt opgeslagen voor het opzetten en het beheer van vluchtelingenkampen voor in totaal 250.000 vluchtelingen, paraat houden in afwachting van mogelijke actuele ontwikkelingen.

Sinds 30 januari heeft het internationale rode kruis 110 ton medische hulpgoederen, 45 ton operationele hulpgoederen, dertig ton benzine en acht voertuigen naar Baghdad overgebracht. Alle hulpoperaties van het Rode Kruis geschieden met instemming van de VN-sanctiecommissie.

■ *JUBAIL - De terugtocht van de Amerikaanse troepen uit de Golf-regio is in volle gang. De afgelopen dagen vertrokken uit Saudi-Arabie verschillende vliegtuigen met Amerika-gangers die hun vreugde over de terugkeer niet onder stoelen of banken staken. In de Verenigde Staten wacht hen een groots welkom. Het patriottisme laait dezer dagen hoog op in de VS nu de Golf-oorlog ten einde is.* (AFP-satellietfoto)

Baker op rondreis in Midden Oosten:

Saudiërs actiever op gebied van vrede

RIYAD - Saudi-Arabie heeft zich bereid verklaard een actieve rol te spelen in het vredesproces in het Midden-Oosten. De Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken James Baker zei voor zijn vertrek uit Washington dat Saudi-Arabie een belangrijke rol zou moeten spelen in het streven naar vrede in de regio. Baker verbleef vrijdag in de Saudische hoofdstad Riyad, de eerste stop op zijn rondreis door het Midden-Oosten.

De VS willen een grotere Saudische betrokkenheid bij veiligheidsaspecten en wapenbeheersing in het gebied, economische samenwerking en een oplossing van het Arabisch-Israelische conflict. Na de gesprekken tussen de Amerikanen en de Saudische koning Fahd en enkele van zijn familieleden, zei een Amerikaanse functionaris dat Riyad duidelijk een bereidheid had getoond op al die terreinen actief te zijn.

Eerder had Baker in Riyad zijn Saudische ambtgenoot prins Saud-Al-Faisal ontmoet en met de opperbevelhebber van de Amerikaanse strijdkrachten in de Golf, generaal Norman Schwartzkopf, gesproken.

TWEE SPOREN

Voor zijn rondreis had Baker aangekondigd te zullen kiezen voor een "twee-sporenbenadering" door aan de ene kant te proberen de relaties tussen Israel en de Arabische landen te verbeteren en aan de andere kant te streven naar een toenadering tussen Israel en de Palestijnen.

Volgens de Israelische radio zou premier Yitzhak Shamir inmiddels bereid zijn met Syrie en Saudi-Arabie te willen onderhandelen. Na een gesprek dat Shamir vrijdag had met de Canadese minister van Buitenlandse zaken, Joe Clark, heeft de premier Syrie en Saudi-Arabie opgeroepen "aan de onderhandelingstafel te gaan zitten", aldus de Israelische radio, die daaraan toevoegde dat Shamir meent "dat dit een positieve invloed zal hebben op de Palestijnen en de kansen voor het vredesinitiatief (van de Israelische regering) kan bevorderen".

PvdA-Kamerleden sluiten breuk met CDA niet uit

DEN HAAG - PvdA-Tweede-Kamerlid De Visser vindt dat zijn partij "realistisch moet zijn en breken met het CDA".

Volgens De Visser "moeten we weer gewoon een Partij van de Arbeid worden die helder is voor de mensen". Zijn collega-fractielid Moor waarschuwde vrijdag het CDA rekening te houden met de wensen van de PvdA bij de bezuinigingsoperatie in de sectoren WAO/ziektewet. Anders voorziet Moor een breuk. IJkpunt voor het voortbestaan van het kabinet CDA/PvdA is de sociale zekerheid, aldus Moor.

Ex-Amerikaanse gijzelaars zondag terug in VS

WASHINGTON - Defensie-woordvoerder Pete Williams in Washington heeft vrijdag verklaard dat in de eerste paar dagen 14.500 Amerikaanse militairen uit het Golfgebied naar huis worden gevlogen.

De 21 vrijgelaten krijgsgevangenen worden zondag in de VS verwacht. Zij zullen landen op de luchtmachtbasis Andrews bij Washington. De Amerikaanse minister van Defensie Dick Cheney zei donderdag dat de regering er naar streeft ongeveer vijfduizend soldaten per dag naar huis te brengen.

Actie van Braziliaanse leger:

Colombiaanse guerrilleros omgekomen

SAO PAOLO - Het Braziliaanse leger heeft zeven Colombiaanse guerrillastrijders gedood. Eerder werden drie Braziliaanse soldaten de dood in het grensgebied met Colombia in het Amazonegebied.

De strijd waarbij de Colombianen werden gedood vond plaats ten noorden van het plaatsje Tabatinga in het Amazonegebied. Zo maakte een woordvoerder van de Braziliaanse strijdkrachten bekend. Er wordt al enige tijd strijd geleverd tussen Colombiaanse guerrilleros en Braziliaanse soldaten.

Op 26 februari vonden drie Braziliaanse soldaten de dood in een Colombiaanse hinderlaag. Bij die gelegenheid raakten er ook negen Braziliaanse gewond. Het gaat hier om de FARC-guerrilla. De oorsprong van de vijandelijkheden tussen beide partijen gelegen in het feit dat Brazilië steeds belangrijker rol gaat spelen als doorvoerhaven van Colombiaanse drugs naar West Europa en de Verenigde Staten.

■ *FAYETTEVILLE - Sergeant Ray Whelan heeft Shannon bevorderd tot Golfsoldaat met de overdracht van de helm. Hij was een der vele Golf-soldaten die vrijdag terugkeerden op onder meer het militaire vliegveld Pope in North Carolina. Soortgelijke taferelen speelden zich overal af. Het was voor velen in de Verenigde Staten een schitterende dag.* (AFP-satellietfoto)

Alleen politieke vluchtelingen zijn welkom:

Rome treft noodmaatregelen voor opvang van Albanezen

ROME - In de Zuiditaliaanse havenstad Brindisi zijn vrijdag de eerste noodmaatregelen getroffen voor de circa zestienduizend naar deze stad gevluchte Albanezen. Lokale autoriteiten zeggen dat gevaar dreigt voor het uitbreken van epidemieen. De regering in Rome heeft nogmaals benadrukt dat alleen politieke vluchtelingen mogen blijven en dat dus het merendeel van de Albanezen die momenteel in Italie zijn, worden teruggestuurd.

De Italiaanse autoriteiten hebben vrijdag in Brindisi scholen beschikbaar gesteld en tentenkampen ingericht om de asielzoekers uit Albanie onderdak te bieden. Eerder waren al op grote schaal warme maaltijden uitgedeeld. De eerste 24 uur na hun aankomst in Brindisi is aan de Albanezen bijna geheel geen verzorging of voedsel geboden. Ook tijdens hun overtocht zouden de meeste vluchtelingen nauwelijks tot helemaal niet hebben gegeten.

CONFRONTATIES

In Brindisi deden zich vrijdag verscheidene confrontaties voor tussen vluchtelingen en de plaatselijke politie toen de Albanezen probeerden en er ook in slaagden het havenkwartier te verlaten om de stad in te trekken. Door de zeer slechte sanitaire voorzieningen dreigen epidemieen uit te breken onder de vluchtelingen. "We voelen ons in de steek gelaten. Er zijn niet genoeg hulpverleners en er bestaat gevaar voor het uitbreken van epidemieen", aldus de burgemeester van Brindisi, Giuseppe Marchionna.

De regering in Rome heeft aan militairen de opdracht gegeven de hulpmaatregelen te coordineren in Brindisi en andere plaatsen in de regio Apulia waar Albanezen aan land zijn gegaan. Ook in aangrenzende streken worden kampen ingericht om tijdelijk vluchtelingen te herbergen. Volgens de havenautoriteiten in Bari zijn inmiddels bijna twintigduizend Albanezen in Italie aan land gegaan.

Minister Vito Lattanzio, die sinds donderdag met de opvang van de Albanezen is belast, heeft nogmaals gezegd dat volgens de Italiaanse immigratiewet alleen politieke vluchtelingen en Albanezen die in het bezit zijn van een werkcontract kunnen blijven. Dat de berooide en schamel geklede Albanezen werkvergunningen op zak hebben, lijkt vrij onwaarschijnlijk.

Eerder had het VN-commissariaat de Italiaanse regering opgeroepen voorlopig alle Albanezen op haar grondgebied toe te laten, zodat deze eerste hulp kunnen ontvangen. De autoriteiten in Tirana hebben bij de Verenigde Naties aangedrongen dat hulp wordt geboden aan hun landgenoten die Albanie hebben verlaten.

Om aan de toestroom van Albanezen een einde te maken patrouilleren momenteel Italiaanse marineschepen voor de kust. Zij moeten toezien dat het aanlegverbod voor schepen uit Albanie wordt gehandhaafd. De regering in Tirana heeft inmiddels de havenstad Durres, van waaruit veel schepen met vluchtelingen deze week waren vertrokken, tot militair terrein verklaard. Zo proberen de Albanese autoriteiten te voorkomen dat nog meer burgers de wijk nemen naar Italie.

Kroonprins naar Golf

DEN HAAG - Prins Willem-Alexander zal van 11 tot 13 maart naar Abu Dhabi in de Verenigde Arabische emiraten reizen. De kroonprins vergezelt vice-admiraal jonkheer H. van Foreest, bevelhebber der Nederlandse zeestrijdkrachten, die daar de drie schepen van de Koninklijke Marine en het Netherlands Naval hospital in Jebel Ali zal bezoeken.

Buthelezi betuigt spijt

DURBAN - Zulu-leider Mangosuthu Buthelezi heeft zich in het openbaar verontschuldigd voor het gewelddadige optreden van leden van zijn Inkatha-beweging.

De Zulu-leider verklaarde dat hij ieder letsel dat door Inkatha-leden is toegebracht aan ANC-aanhangers betreurde. Het speet hem voorts dat hij met zijn optreden mogelijk ANC-leider Nelson Mandela heeft gekwetst. Een huilende Buthelezi maakte zijn excuses tijdens een jaarlijkse gebedsbijeenkomst van Inkathaleden in Durban in de provincie Natal, zo meldde de Zuidafrikaanse staatsradio. Buthelezi liet tijdens de bijeenkomst weten zich vaak persoonlijk verantwoordelijk te hebben gevoeld voor de gewelddadige botsingen tussen Inkatha- en ANC-aanhangers.

TUNIS - De vroegere secretaris-generaal van de Islamitische conferentie Habib Chatti is woensdag in Parijs overleden na een open-hartoperatie, zo is donderdag vernomen van Tunesische functionarissen.

Spong en Moszkowicz dit weekeind naar Curaçao

Nederlandse strafpleiters vol vertrouwen in zaak Moenier-Alam

—door Victor Hafkamp—

ROTTERDAM/WILLEMSTAD — De Nederlandse strafpleiters mr. Max Moszkowicz en mr. Gerard Spong, die dit weekeinde naar Curaçao reizen voor de strafzaak Moenier-Alam zijn vol vertrouwen dat ze de zaak winnend zullen afsluiten. In NRC-Handelsblad, dat aan deze zaak uitvoerig aandacht besteedt, zegt Spong zich te 'verheugen op een aantal pittige formele juridische noten' in 'een smeuïge strafzaak'. En Moszkowicz zegt onomwonden: 'Het bewijsmateriaal deugt niet'.

Het wordt een geruchtmakende strafzaak, denkt de verslaggever van het blad Marcel Haenen. Hij baseert die opvatting op een uitspraak van mr. Ali Alam Moernier-Alam 'de grootste kanonnen op juridisch gebied in het koninkrijk heeft gecontracteerd om het Openbaar Ministerie in de Antillen te kunnen bestoken'.

De Hollanders zullen ervoor moeten zorgen dat Irving Moenier-Alam wordt vrijgepsroken van de beschuldiging een Amerikaanse gedetineerde te hebben geholpen van het eiland te ontsnappen. Hij heeft zich volgens het Openbaar Ministerie bovendien schuldig gemaakt aan 'afdreiging'. Hij zou hebben gepoogd de vader van de ontsnapte vijftigduizend dollar af te persen door te dreigen Justitie de schuilplaats van de ex-gedetineerde te onthullen.

Mr. A. Moenir-Alam betoogt in NRC-Handelsblad dat de minister van Justitie van de Antillen mr. Ivo Knoppel aan de vooravond van de Eilandsraadsverkiezingen een ordinaire stunt uithaalt. 'Hij probeert mijn zoon te breken'. Irving Moenier-Alam is niet alleen advocaat, maar ook een 'charismatisch leider'. Hij was bovendien secretaris-generaal van de MAN. Moenier-alam zegt in NRC-Handelsblad: 'Hij maakte een goede kans de nieuwe minister van Jusittie te worden en daarom wil Knoppel (die van de tegenpartij is) hem door justitie laten aanpakken'.

ONDERZOEK

Officier van Justitie mr. O.C. Kraal wijst erop dat er een ongekend uitgebreid gerechtelijk vooronderzoek is gehouden. De officier van Justitie en de Rechter-Commissaris hebben zelfs in de Verenigde Staten bewijsmateriaal ingezameld. Daar hoorden ze de familie die door advocaat Moenier-Alam zou zijn afgeperst. Magistraten verzekeren dat politieke motieven geen enkele rol spelen. 'Een helder geval van afpersing, waarop een maximale straf van drie jaar staat', aldus Kraal.

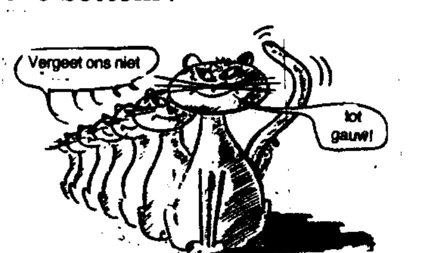
Het meest overtuigend bewijsmateriaal waarmee het Openbaar Ministerie (OM) schermt, zijn de bandopnamen die de vader van de ontsnapte gedetineerde heeft gemaakt van Moenier-Alams bedreigingen via de telefoon. Op de band is volgens het OM duidelijk hoorbaar hoe Moenier-Alam via bedreigingen vijftigduizend dollar poogt los te krijgen.

Volgens Spong is de bedreiging 'een leugentje om bestwil, een onorthodoxe incasso-methode om de Amerikaan te bewegen alsnog het honorarium te betalen dat men verschuldigd was na de verdediging van de ontsnapte zoon voor de rechtbank. Spong wijst er verder op dat de beschuldiging over afpersing later door de Amerikaan zijn ingetrokken. Hoewel de Amerikanen daarna weer hebben gezegd eerdere verklaringen te hebben herroepen, omdat dochter en advocate Moenier-Alam als 'een firecracker in de VS te keer is gegaan om de Amerikanen te bewerken'.

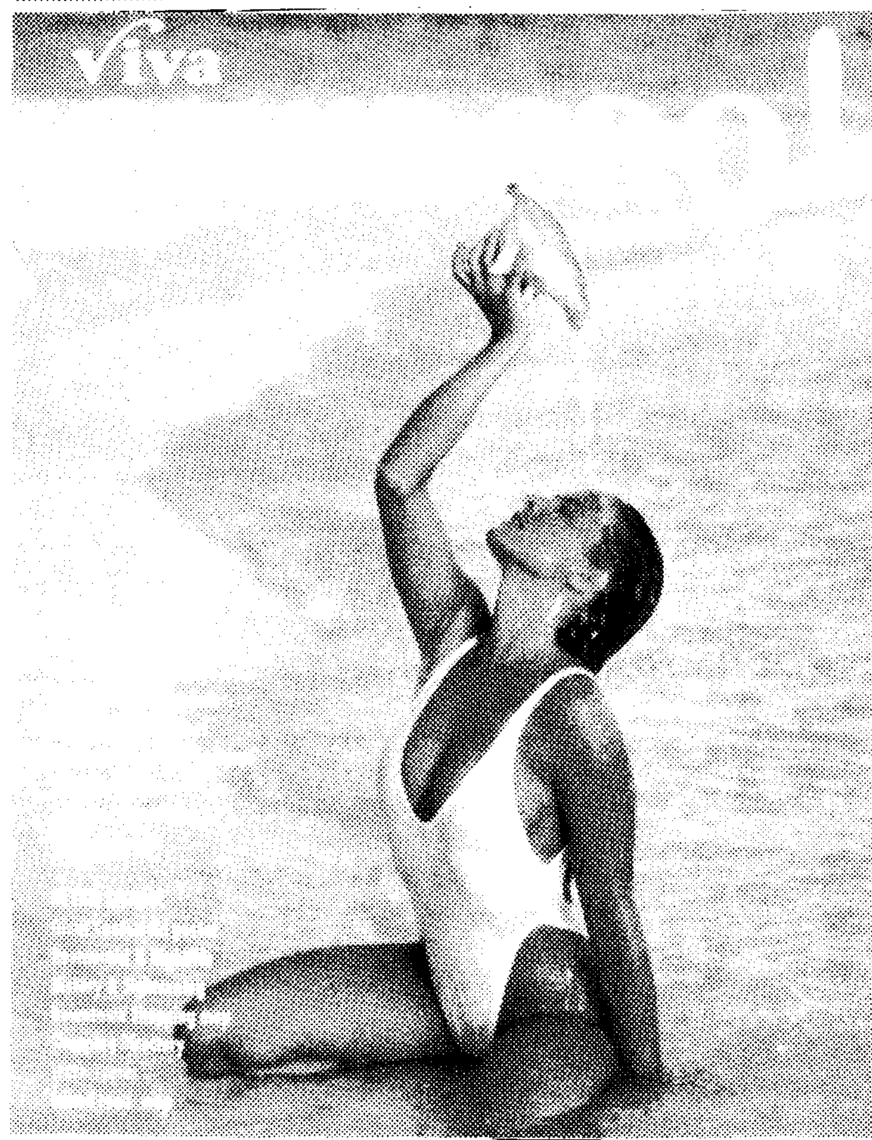
Fundamenteler noemt NRC-Handelsblad de kritiek van de verdediging dat er met de bandopnames is geknoeid. Alle ontlastende gedeelten voor Irving zouden zijn gewist. De Nederlandse advocaten willen daarom een onderzoek door het gerechtelijk laboratorium in Nederland of er met de tape is geknoeid. Uit het feit dat het OM daaraan niet wilde meewerken leidt Moenier-Alam Sr. af dat justitie een 'samenzwering tegen zijn bloeiende praktijk op touw heeft gezet. Het OM kiest onvoorwaardelijk partij voor de Amerikanen, terwijl dit beroepscriminelen zijn die menigeen in het Caribisch gebied hebben opgelicht'.

NRC-Handelsblad constateert dat de komst van de Nederlandse strafpleiters in de Antillen niet met gejuich is ontvangen. 'De Antilliaanse Orde van Advocaten zit niet te wachten op Nederlandse concurrentie, maar ook de rechterlijke macht verzette zich aanvankelijk tegen de inschakeling van Nederlandse raadslieden. De Antilliaanse rechter mr. Stuger zegt: 'Het probleem is dat de Nederlandse raadsleden tuchtrechtelijk niet kunnen worden aangepakt als ze iets zouden doen dat niet door de beugel kan'.

Alie Moenier-Alam verzekert in het Rotterdamse blad dat hij tot het bittere einde zal strijden. Desnoods worden de Hoge Raad en het Europese Hof van Justitie ingeschakeld. 'We vechten tot the bottom'.

Trekpleister toeristen

■*WILLEMSTAD — De jongste editie van het in het Spaans en Engels verschijnende toeristenblad 'Viva Curacao' is uit. In dit mooi, in kleur verzorgde tijdschrift kunnen (aanstaande) bezoekers kennis maken met de vele aspecten van het eiland: van mooie vrouwen op het strand tot lekker eten en inkopen doen. Het blad wordt verspreid onder reisbureaus in Venezuela en de toeristenbureaus in Colombia, Venezuela, Puerto Rico en Santo Domingo. Het blad wordt verder uitgedeeld op promotiereizen en is verkrijgbaar in de lokale hotels. De omslag verschijnt ook als poster en wordt in het buitenland verspreid als promotie-materiaal. In het voorwoord verschijnt een groet van gedeputeerde Ruben Page, met een grote luchtfoto van de haveningang op het moment dat een cruiseschip binnenvaart. Naast informatieve tips en artikelen zijn in het blad ook advertenties van winkels, restaurants en andere zaken opgenomen.*

Omleiding Schottegatweg

WILLEMSTAD — In het kader van de reconstructiewerkzaamheden aan de Schottegatweg Oost zullen met ingang van maandag 11 maart 199[1] voor de duur van drie weken de volgende verkeersmaatregelen van kracht zijn:

De westelijke baan van de Schottegatweg Oost zal, tussen de inrit van het pompstation de Biesheuvel en de Prof. Kernkampweg worden afgesloten voor verkeer in de richting van Saliña. Verkeer met genoemde bestemming zal langs het pompstation de Biesheuvel naar de Kernkampweg worden opgeleid en kan vervolgens via de Schottegatweg haar route vervolgen. Een en ander zal met verkeersborden duidelijk worden aangegeven.

Voor wat betreft de oostelijke baan zal voor het verkeer komende van Saliña met bestemming richting Biesheuvel (Rio Canario) de bestaande omleiding via de Cas Coraweg, Francia en de parallelweg van de Schottegatweg Oost gehandhaafd blijven. De verkeersdeelnemers worden verzocht met deze wijziging rekening te houden, de aanwijzingen van de verkeersborden op te volgen en hun snelheid aan te passen.

Chata dringt aan op brandveiligheid in lokale hotels

WILLEMSTAD —De Curacao Hotel en Tourism Association (CHATA) gaat erop toezien dat leden zich houden aan voorschriften met betrekking tot de brandveiligheid in hotels. In alle hotels zullen derhalve veiligheidsvoorschriften moeten verschijnen. De staf van de hotels moet minstens één maal per jaar bijgeschoold worden omtrent brandveiligheidskwesties, terwijl er een of twee maal per jaar inspectie van de brandweer zal plaatsvinden. Van brandweerinspecteuren werd een serie regels ontvangen voor veiligheid in de hotel(kamers). Leden kunnen op korte termijn meer informatie van de Chata verwachten.

Zo blijkt uit de februarinieuwsbrief van Chata. Daarin wordt onder andere melding gemaakt van het einde- jaarverslag van de CHATA- voorzitter, waarin hij onder meer pleitte voor meer aandacht van de overheid voor infrastructuur in het algemeen en in het bijzonder rond Willemstad. Ook is CHATA van mening dat winkeliers meer bij Chata-activiteiten betrokken moeten worden.

Over de individuele leden worden ook nieuwtjes verstrekt in het bulletin: zo wordt J. Micheal Green welkom geheten als de nieuwe director of operations bij het Las Palmas hotel. Wat betreft het Holiday Beach Hotel blijkt dat Monir Nasif ontslag geeft genomen als general manager en dat Hans de Man hem opvolgt. Bij het Airport Hotel wordt nog druk gewerkt aan de uitbreiding. Er komen nog vijf deluxe kamers en een conferentiezaal met plaats voor 50 man en een casino.

Danilo Checcuchi, voormalig general manager van het Curacao Caribbean Hotel is vice-president en managing director van het Sonesta Hotel op Aruba geworden.

Landhuis Daniel gaat Harley Davidson motorfietsen verhuren. Het dagtarief: 49 dollar, de verzekeringspremie bedraagt 10 dollar.

Melding wordt verder gemaakt van de aanstaande Atlanta-vluchten van de ALM. Deze beginnen op 7 april en zullen 3 maal per week plaats vinden. De vluchten vertrekken om kwart voor 8 's morgens uit Curaçao en arriveren via Aruba en Bonaire om 1 uur 's middags in Atlanta. Vertrektijd uit Atlanta is half 3 's middags, aankomst (weer via Aruba en Bonaire) is kwart voor 8 's avonds.

Het Sonesta Hotel in aanbouw en het Seaquarium hebben zich opgegeven als leden van de CHATA.

Ten slotte worden de gemiddelde bezettingsraden van de leden opgesomd: die laten groei zien. In oktober '90 was de bezettingsgraad 79.2% (plus 51.8% ten opzichte van oktober '89); in november 90 was die 85.6% (plus 30.1%), december '90: 77.7% (plus 16.5%). De toename zette zich voort in januari 1991 toen de gemidldle bezittingsrgraad 78.6% was een toename van 0.4% vergeleken met dezelfde maand vorig jaar.

Presentatie Hato masterplan

WILLEMSTAD —Op vrijdag 15 maart vindt de presentatie plaats van de masterplan voor de Curaçaose luchthaven Hato. Dit gebeurt in samenwerking met het bureau Plan 'D'. Tijdens de presentatie zullen details over het project, dat de komende jaren uitgevoerd zal worden, verstrekt worden. De presentatie van het Hato-plan vindt plaats in het ITC.

Door premier op Dag van de Vrouw

Oprichting adviesgroep vrouwenzaken

WILLEMSTAD —Premier Maria Liberia-Peters heeft gisteren de interdepartementale werkgroep vrouwenzaken geïnstalleerd. Belangrijkste taak van deze werkgroep wordt vaststelling van een beleid voor de ontwikkeling van de vrouw. De premier zei gisteren tijdens de plechtigheid liever over gelijkheid van de 'mens' in het algemeen te spreken in plaats van specifiek over de 'vrouw'.

Voorzitter van de werkgroep is drs B. Dougle van het al functionerende bureau vrouwenzaken en humanitaire aangelegenheden. Vice-voorzitter en secretaris is drs A. Oedit Doebé, eveneens van dat bureau. De groep zal de status van adviescichaam hebben en zal, aldus de ministeriële beschikking, "voorstellen (doen) voor wetsontwerpen welke moeten leiden tot een daadwerkelijke verbetering van de status van de vrouw, met dien verstande dat hierbij rekening wordt gehouden met de reële mogelijkheden die de regering heeft bij de implementatie hiervan."

Andere taken: "Het toezicht houden op de naleving van deze wetten, zowel als op de naleving van de internatioanle verdragen betreffende de vrouw" en "het bevorderderen dat binnen het departement ruimte wordt geschapen om aspecten van de vrouw (en het gezin) in het beleid te incorporeren, rekening houdende met de reële mogelijkheden die hiertoe bestaan" en "Het bevorderen van de samenwerking met het overleg van vrouwen (...)"

Gisteren was het de internationale dag van de vrouw en een goede aanleiding voor installatie van de genoemde werkgroep. De eerste minister feliciteerde voordien alle vrouwen met 'hun dag'. Een goede dag voor reflexie over de rol van de vrouw als vrouw en als mens, meent ze.

Het bureau vrouwenzaken, met vertegenwoordigers van de diverse departementen werd reeds opgericht, met als doel na te gaan wat gedaan moet worden om gelijkheid tussen alle mensen te bewerkstelligen.

De premier maakte tijdens haar rede melding van de noodzaak bij de vaststelling van regels en voorstellen met de mensen 'in het veld' -in alle geledingen - overleg te plegen om een zo goed mogelijk beeld te krijgen.

De overheid heeft een taak in deze en heeft die, erkende ze, niet altijd even goed uitgevoerd. Ze zei van de werkgroep op korte termijn de prioriteiten op een rijtje te krijgen. Ze beloofde dat de parlementaire behandeling van de wet op wegwerking van discriminatie tegen de vrouw spoedig plaatsvindt; ook andere bepalingen die indruisen tegen verdragen en dergelijke zullen herzien moeten worden. "Als we dan samen, met elkaar en niet als rivalen, onze doelstellingen vastellen en samenwerken, zal dat positieve gevolgen hebben,"aldus de eerste minister van de Antllen op Vrouwendag. Het proces om te komen tot gelijkstelling van de vrouw noemde ze ten slotte een "ontwikkelingsproces voor de vooruitgang van het land."

Op de foto de overhandiging van de eerste documenten aan de premier door Bernadette Dougle, in het bijzijn van verschillende ministers, hoofden van departementen en personeel van de ministerraad.

Papu-activiteiten

WILLEMSTAD —De politieke beweging PaPu bestaat binnenkort negen jaar en heeft een activiteitenprogramma opgesteld om dit te vieren.

Begonnen wordt, morgen zondag, met een mis in de kerk van Jandoret. De kerkdienst begint om 7 uur 's avonds. Pater Römer zal het hebben over godsdienst, politiek en onafhankelijkheid. Op maandag 11 maart wordt het partijprogramma van PaPu (die aan de komende verkiezingen wil deelnemen, maar dat waarschijnlijk niet haalt, RED.) De dag daarop 12 maart zal theologe Elisabeth Hollander in de Sentro di dama op Seru Fortuna spreken over politiek. Haar rede begint om half 9 's avonds. Op woensdag zal Orlando Cuales (Z-86) om half 9 's avonds in het auditorium van de openbare bibliotheek spreken over de persoon, politiek en onafhankelijkheid, terwijl op 14 maart - de dag van de PaPu-verjaardag - een forum wordt gehouden over alternatieve energie, opwekking en voedselproductie. Spreker is onder andere Ed Bakhuis.

Iedereen is welkom op de PaPu-actviteiten.

Opening expo Bettie van Lange

■*WILLEMSTAD — In Galery 86 vond gisteravond de opening plaats van de expositie van werken van Bettie van Lange. De tentoonstelling is dagelijks in de galery te bezichtigen. Amigoe komt volgende week met een recensie over beelden van mevrouw Lange.*

"Hoe staat het met Malpais?"

Abraham en Koense (NVP) vragen naar milieubeleid

WILLEMSTAD — Twee eilandsraadsleden van de Nationale Volks Partij, H.J.M. Abraham en E.J. Koense stellen de milieuproblematiek aan de orde in een brief aan de gezaghebber.

De NVP-ers hebben deze week de discussie in de media opgemerkt over het kappen van bomen bij Klein Hòfi. "Wanneer heeft het Bestuurscollege toestemming gegeven aan de ontwikkelaars om dit terrein te ontwikkelen?", vragen Abraham en Koense zich af.

De twee zijn ook op de hoogte van de verschillende verklaringen van gedeputeerde Eduard (Dito) Mendes over het ontwikkelen van Malpais als industriële zone. Ze willen nu weten wat de bedoeling is van het Bestuurscollege door te gaan met dit idee.

Als dat niet het geval is dan willen ze graag vernemen van het Bestuurscollege wat hun uiteindelijke beleid zal zijn met betrekking tot het milieu en economische onwikkelingen.

Nieuw bestuur Loodsen Ver.

WILLEMSTAD — Op 21 februari vond de jaarlijkse algemene ledenvergadering plaats van de Curaçaose Loodsen Vereniging (CLV). Bij deze gelegenheid werd voor de CLV, die geldt als een belangenvereniging voor de daarbij aangesloten loodsen op Curaçao, een nieuw bestuur gekozen voor het verenigingsjaar 1991. In het nieuwe bestuur van de CLV hebben derhalve voor het huidige verenigingsjaar zitting: R.D. Clemencia, voorzitter; N.P.D. Sprockel, secretaris; R.J. Sint Jago, penningmeester.

Project voorziet in dringende behoefte

Tandheelkundige afdeling geestelijk gehandicapten

WILLEMSTAD — Met de opening van de tandheelkundige afdeling bij de Capriles-kliniek is er voorzien in een dringende behoefte: de mondverzorging van geestelijk gehandicapten. Tot nog toe was deze zorg er helemaal niet, behalve dan door een enkele liefdadige tandarts die zich in zijn vrije tijd bekommerde om het lot van de mentaal gestoorden.

Uit een tweetal onderzoeken van dr. Elhage in 1980 en dat van Koppenjan in 1985 is gebleken dat de mondverzorging van geestelijk gestoorden niet altijd vlot verloopt. Het gevolg is dat de patiënten pas naar de tandarts gaan wanneer ze pijn hebben. Preventieve zorg van diegenen die zichzelf niet kunnen verzorgen is er helemaal niet bij.

Tandarts dr. R.A.S. Elhage heeft in 1984 in samenwerking met de Caprileskliniek het initiatief genomen om zowel bij de centrale regering (land) als bij het eilandsbestuur een plan in te dienen voor een tandheelkundige afdeling.

Het resultaat was gisteren te zien op het terrein van de dr. David Caprileskliniek. Een kleine, steriel ingerichte ruimte, met een instrumentarium van 150.000 gulden stond daar open voor de genodigden bij de opening. Het was kennelijk niet eens zo'n slecht idee om bij de lands- en de eilandsregering aan te dringen op een dergelijke voorziening, want nu is van beide kanten steun gekomen. Het gebouwtje is bekostigd door de landsregering, het instrumentarium door het eiland.

Bij de feestelijke gelegenheid waren om die reden prominenten aanwezig van alle gelederen. MacKibbelaar als hoofd van de Geneeskundige- en Gezondheidsdienst, gedeputeerde Nelson Monte en de minister van volksgezondheid Stanley Inderson ("Dat we hier zo staan, toont aan dat er een goede samenwerking is op eilandelijk en centraal niveau")

PREVENTIE

Inderson benadrukte in zijn speech het belang van een goede mondverzorging. "Mond en tanden zijn de belangrijkste ingang voor ons lichaam om voedsel op te nemen. Een hygiënische goed verzorgde mond en een gezond stel tanden garanderen dat het eten vanaf het begin bijdraagt aan een goede gezondheid."

De minister ging in op het recht van een ieder - speciaal de geestelijk gestoorden - op een goede gezondheidszorg. Juist deze groep heeft in het verleden geen tandheelkundige zorg gekregen.

"De opening van een speciale afdeling van tandheelkundige zorg voor de gehandicapten toont aan dat de waarden van solidariteit en toewijding aan de zwakkeren in de samenleving nu erg sterk is", aldus minister Inderson.

Hij memoreerde aan de ontwikkelingen van de laatste weken die duidelijk maken dat er veel positieve activiteiten gaande zijn rondom de kliniek. Inderson noemde de expositie van schilderijen van Capriles-patiënten, het starten van bezigheidstherapie en spoedig de eerste steenlegging voor 36 aanleunwoningen voor patiënten van de kliniek. "Dit alles past in onze filosofie om de bewoner van de kliniek dichter bij de gemeenschap te brengen, door het doorbreken van de isolatie waarin deze patiënten leven."

Abvo wijst negerende houding van Smits af

WILLEMSTAD — De werknemers van het departement voor onderwijs verwijten minister Chucho Smits gebrek aan respect voor hun vakbond. Dat is geconcludeerd tijdens hun vergadering donderdagavond 7 maart waarin de negerende houding van de onderwijsminister werd besproken.

Nog steeds heeft het evaluatierapport over de functie van het departement van onderwijs de vakbond niet bereikt.

Nog steeds heeft minister Smits geen garantie aan de werknemers gegeven over hun positie in het proces van decentralisatie van het onderwijs.

Nog steeds heeft minister Chucho Smits niet de moeite genomen een dertigtal vragen van de Abvo te beantwoorden die de vakbond had gesteld over het onderwijsbeleid.

Nog steeds maakt de vakbond niet reëel deel uit van het decentralisatie-proces dat gaande is binnen het onderwijs.

"Minister Smits kan niet doorgaan met deze negerende houding. De werknemers van het departement van onderwijs zullen dat niet langer accepteren", aldus het bestuur van de Abvo in een persbericht.

De werknemers verklaren zich solidair met alle andere overheidsdienaars die zitten te wachten op een functie-evaluatie. Ze doen daarom een oproep aan de overheidswerknemers om de koppen bij elkaar te steken om als een eenheid hun belangen te verdedigen, zodat elke werknemer gelijke kansen krijgt op bij voorbeeld een promotie zonder tussenkomst van de partijpolitiek.

Brief over CITES naar Maria Liberia

WILLEMSTAD — De milieubeweging uit Venezuela 'Sociedad Conservacionista Aragua' heeft een brief gestuurd aan de minister-president van de Nederlandse Antillen, Maria Liberia-Peters.

In de brief wordt de aandacht gevestigd op de illegale handel in bedreigde dieren. De organisatie vraagt de premier om het CITES-verdrag ter bescherming van deze bedreigde diersoorten te ondertekenen.

Onlangs stuurde de Venezolaanse milieu-organisatie een brief met een oproep aan de Curaçaose bevolking om bij de overheid aan te dringen op ondertekening van CITES.

Aanbieding studie Curaçaose vrouw

WILLEMSTAD — Jeanne Henriquez (rechts), die vorige maand aan de George Washington University afstudeerde met een scriptie over de Curacaose vrouw, heeft gisteren een exemplaar van de 'thesis' overhandigd aan Riet Rozendal van Aayudo Sosial (links) en Frits Parabirsingh van Sede Antia. Daarvoor ging de auteur in op de inhoud van haar scriptie, die vooral betrekking heeft op de positie van de vrouw uit de lagere sociale klasse, haar strijd om er bovenop te komen, de vaak heersende dubbele moraal (man vs vrouw in de Curacaose gemeenschap, taboe-onderwerpen als biseksuele relaties bij vrouwen en andere onderwerpen. Hierna lazen enkele vrouwen die bij Ayudo Sosial cursussen volgen gedichten op van collega's, wier werken in de thesis van Henriquez werden opgenomen.

Weer prijs voor Almacita di Desolato

WILLEMSTAD/AMSTERDAM — Cosmic Illusion Productions heeft de 'Paul Robsson'-prijs voor de beste film uit de Diaspora gewonnen met 'Almacita di Desolato'. Dat gebeurde in Ouagadougou in de republiek Burkina Faso op het Fespacc, het twaalfde Festival PanAfricain du cinema et de la television'.

Dit festival is het meest belangrijke filmfestival in het Afrikaanse continent en het wordt om de twee jaar gehouden. Er waren ruim vijftienhonderd genodigden uit meer dan 23 verschillende landen aanwezig. 'Almacita di Desolato' bleek de grote verrassing van het festival, omdat men niet van het bestaan van Curaçao had gehoord. Voor het eerst zag men beelden van Curaçao en haar Afro-Caribische cultuur en hoorde men de klanken van het Papiamentu en musik di zumbi.

Tevens kreeg Almacita' een 'honorary mentioning' van Institut des Peuples Noir (de grootste Afrikaanse culturele organisatie).

Vincentius Kring bestaat 50 jaar

WILLEMSTAD —De St. Vicentius Kring bestaat dit jaar 50 jaar en op 1 april viert de St. Vicentius Harmonie haar tiende lustrum. In verband hiermee worden verschillende activiteiten georganiseerd, die binnenkort bekend worden gemaakt via de media.

Heilige Stoel onderscheidt Rafael la Pas

WILLEMSTAD — Stichting De Jonge Wacht deelt met grote vreugde aan de bevolking van Curaçao mede dat haar oudste leider Julio Rafael la Pas, door de Heilige Stoel uitverkoren is, op basis van zijn werk en inzet voor de Curaçaose gemeenschap om onderscheiden te worden met de orde van San Silvestre.

Deze onderscheiding zal aan hem uitgereikt worden op zondag 10 maart tijdens een Ponticiale mis, voorgedaan door mgr. Willem Michael Ellis in de kerk van Groot Kwartier. De stichting De Jonge Wacht nodigt hierbij de parochianen van Groot Kwartier en de bevolking van Curaçao uit om aanwezig te zijn bij deze plechtigheid.

Boete van half miljoen dreigt voor Van der Valk

DEN HAAG — Het horecaconcern van Van der Valk hangt een forse boete boven het hoofd. Het gemeentebestuur van Voorschoten heeft van der Valks motel De Gouden Leeuw in Voorschoten een dwangsom van maximaal 500.000 gulden opgelegd, omdat het bedrijf zich niet zou houden aan belangrijke hinderwetbepalingen. Van der Valk heeft schorsing van het besluit gevraagd bij de Raad van State.

Het schorsingsverzoek werd vrijdag in Den Haag behandeld. Woordvoerster mr. B. te Brake van het gemeentebestuur vertelde dat Van der Valk in feite al jarenlang de regels aan zijn laars lapt. Het bedrijf voldoet sinds 1985 niet aan de voorschriften. De problemen spitsen zich nu toe op stankoverlast. Daarover wordt al geruime tijd geklaagd door omwonenden van het restaurant. De stank wordt veroorzaakt door de keuken van het motel.

Jaren geleden sprak Van der Valk met de gemeente af een nieuwe afzuiginstallatie met betere filters te plaatsen, maar tot nog toe is hij die afspraak volgens de gemeente niet nagekomen. De gemeente heeft Van der Valk enige tijd soepel behandeld, omdat het concern bezig was met een verbouwing en uitbreiding van het motel. Daaraan is nu een einde gekomen, aldus Te Brake.

Volgens het gemeentebestuur kan de bouwvergunning voor de verbouwing niet worden afgegeven, omdat Van der Valk zelf nalatig is. De vergunningaanvraag is nog steeds niet compleet. Daarnaast weigert het concern te werken aan een spoedige vervanging van de afzuiginstallatie, aldus mevrouw Te Brake tot staatsraad mr. Veldkamp.

De gemeente heeft de hoge dwangsom opgelegd, om Van der Valk met harde hand te dwingen zich aan de regels te houden. Van der Valk had tijdens de zitting nauwelijks verweer op de beschuldigingen van de gemeente. "Ik heb vestigingen in zo'n veertig gemeenten en nooit problemen. Alleen voorschoten doet moeilijk," was het enige dat directeur A. van der Valk zei tegen staatsraad Veldkamp.

Die doet maandag uitspraak over de dwangsom.

WILLEMSTAD — *Tandarts Elhage inspecteert het nieuwe instrumentarium van de tandheelkundige afdeling van de Capriles-kliniek. Dr. Mac Kibbelaar blijft wijselijk op de achtergrond toekijken. Het is de bedoeling dat binnenkort een tandarts wordt aangetrokken om permanent te werken aan de mondverzorging van de geestelijk gehandicapten. Ook geestelijk gestoorde patiënten van buiten de kliniek kunnen daar terecht voor een controlebeurt of behandeling.*

Overleg hulp aan Midden Oosten

WASHINGTON - De Amerikaanse president George Bush zal tussen 13 en 17 maart met de presidenten van Frankrijk en de premiers van Canada en Groot-Brittannie overleg voeren over de situatie die na de oorlog in de Golfregio is ontstaan.

Het Witte Huis deelde dinsdag mee dat Bush als eerste in Ottawa de Canadese premier Brian Mulroney zal ontmoeten. Op 14 maart spreekt hij vervolgens president Francois Mitterrand op Martinique, een van de Franse Antillen, en op 16 maart staat een bespreking met de Britse premier John Major op Bermuda op het programma.

Om het overleg tussen Bush en Mitterand voor te bereiden reist de Franse premier Michel Rocard naar Washington waar hij op 11 maart overleg zal voeren met de Amerikaanse president. Rocard zal zeker steun vragen voor het Franse voorstel om de lidstaten van de Veiligheidsraad op het niveau van staats- en regeringsleiders bij elkaar te roepen om van gedachten te wisselen over een nieuwe wereldorde.

Conclusie Steering Committee:

Blote borsten niet gewenst

WILLEMSTAD — Topless zonnebaden moet niet zonder meer worden geaccepteerd. Aan lokale meisjes wordt van jongsaf aan geleerd dat het onfatsoenlijk is om naakt rond te lopen. Derhalve is het niet gewensd dat toeristes hun blote borsten vrijelijk laten zien.

Dat is samengevat wat er naar voren kwam tijdens het forum 'Topless si, topless no', een avond die door het Steering Committe werd georganiseerd in verband met de vrouwenweek. Topless zou de seksuele fantasiën van mannen prikkelen, zo werd naar voren gebracht tijdens de discussie.

De pro-toplessers vinden dat de toeristen hun borsten mogen laten zien en dat ze in deze vrijheid moeten worden gerespecteerd. Tegenstanders vragen zich af hoe het dan zit met de vrijheid van anderen en of het überhaupt waar is of het toerisme daadwerkelijk bevorderd wordt door het toestaan van topless-zonnebaden. Ook veel toeristen zijn tegen topless en bovendien is het iets vreemds in de Curaçaose cultuur. Niet alles wat uit het buitenland komt, hoeft geïmiteerd te worden, vinden zij.

De Curaçaoenaar zou een meer aktieve houding moeten aannemen tegen dit verschijnsel. Wanneer hij/zij het zich ergert aan het topless rondlopen van iemand, moet dat bij de politie gemeld worden, die daarop allert moet reageren. Verder moet dit onderwerp via discussie in de wijken nader worden uitgespit, aldus de conclusies van het Steering Committee.

De tegenstanders voerden tevens het argument aan dat door topless zonnebaden het sexueel geweld tegen vrouwen zal toenemen, zowel tegen toeristes als de lokale vrouwen. Er moet een open discussie komen over de plaats die het toerisme inneemt in de Antilliaanse cultuur.

Antropologe Rose Mary Allen ging in op de cultuurverschillen tussen Europa en het Caribisch gebied. Topless is in Europa voortgekomen uit de sexuele revolutie en in het kader van het stimuleren van het natuurlijke. Op Curaçao wordt het fenomeen puur beschouwd als het opwekken van sexuele verlangens. Bovendien zal het geweld tegen vrouwen uitlokken.

Topless kan, zo kwam er uiteindelijk naar voren, maar laat de vrouwen die daar behoefte aan hebben dat doen op een privé-plaats.

Ten slotte werd de dubbele moraal in de wetgeving naar voren gebracht. Ofschoon de wet het verbiedt om naakt of topless rond te lopen, wordt dit niet gerespecteerd.

Pelota drie keer in actie

ORANJESTAD — Vrijdag 8 en zaterdag 9 maart zal de Curaçaose zaalvoetbalclub Pelota en Cancha drie wedstrijden op Aruba spelen.

Deze wedstrijden worden op de baan van Centro di Barrio Savaneta gespeeld. Pelota en Cancha speelt vrijdagavond negen uur tegen Fermin's Boys/Puma en op zaterdagavond twee wedstrijden: om zeven uur tegen Estrella/Lee Tai en om negen uur tegen Double Seven. Zaterdag om acht uur speelt Dakota/Coca Cola tegen een selectie van de tweede divisie.

De lokale competitie werd woensdagavond met drie wedstrijden voortgezet. Brazill/Gabby's versloeg TB/Classic Boutique met 6-3. Francisco Gomez scoorde drie doelpunten voor Brazil. Matlahot Boys en Formosa Supermarket speelden allereerst de resterende vijftien minuten van een eerder gestaakte wedstrijd. In deze speelperiode werden geen doelpunten gemaakt en de stand bleef 8-3 in het voordeel van Formosa. Hierna speelden de twee ploegen een complete wedstrijd die in een 3-3 gelijkspel eindigde. Eduard Ras scoorde twee van de drie doelpunten van Formosa Supermarket.

In de eerste divisie klopte Fermin's Boys/Puma tegenstander Estrella/Lee Tai met 6-2. Eric Tromp en Poy Flanegin scoorden elk twee doelpunten voor Fermin's.

Vanavond wordt in Centro di Barrio Savaneta als volgt gespeeld: Italo/Arubano - TB/Classic Boutique (7 uur), Arends Construction - Optica Moderna (8 uur) en Zeerovers/Pepsi Cola - Formosa Supermarket (9 uur).

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-257.

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur **Darkman** (thriller, 18 jr).
PRINCIPAL: 20.30 uur **Problem Child** (comedy, 14 jr).

****

BOTICA'S (nachtdienst)
Pabao brug: Popular, tel.: 32147.
Pariba brug: San Nicolas, tel.: 45712.

****

WACHTREGELING DOKTOREN
(van 18.00-07.00 uur):
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta Cruz: dokter R.A.R. Heinze, Nieuwstraat 11, tel.: 32364.
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter E. Westrate via Centro Medico San Nicolas, tel.: 48833.

****

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk, gelieve Alarmcentrale op te bellen, tel.: 115.

****

CENTRO MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7, tel.: 21777): de wacht heeft L.G. Beke-Martinez, tel.: 24696.

****

HET GELE KRUIS ARUBA
ZUIGELINGENBUREAU (Koningstraat 22, tel.: 24444): dagelijks van 07.30-12.00/13.50-...00 uur.
...dag te Paradera (tel.: 25543) van ...00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (...906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 ...; woensdag: Santa Cruz (28288) van ...00-11.00 uur; donderdag: Dakota (...008), Oranjestad (23168), Savaneta (...020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 ...

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: **...: 38989 (24 uur per dag).**

****

AIDS-HOTLINE: **Vragen? Bel dan 23040/...52 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.**

****

...DA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25): voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA: P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Cartoons; 18.23 Movie Special: 'The Babe Ruth Story'; ...00 Nos cu Nos; 21.00 Prime News; ...00 Movie: 'Back to School'; 23.30 Sports Saturday; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 16.00 CNN World Report; ...00 Studiosport; 19.15 Documentary; 19.30 Show-Time; 21.30 Sports ...day; 21.00 Prime News; 22.00 Movie: 'Urban Cowboy'; 24.15 Sluiting.

****

DIVERSEN
INTERNATIONAL SCHOOL OF ARUBA (...): 19.30 uur opvoering muscial 'Return ...Oz' door de leerlingen - Cas di Cultura.

SPORT
ZAALVOETBAL: 19.00 uur Pelota & Cancha (Curaçao) vs Estrella; 21.00 uur Pelota & Cancha (Curaçao) vs Double ... - baan Centro di Barrio Savaneta.

****

ZONDAG
DIVERSEN

INTERNATIONAL SCHOOL OF ARUBA (...): 19.30 uur opvoering muscial 'Return ...Oz' door de leerlingen - Cas di Cultura.

...MONA: 15.00-18.00 uur viering Int. Dag ... de Vrouw - kantine J.F. Kennedy-school.

SPORT
VOETBAL **(veteranen)**: 14.00 uur Estrella ...) vs RCA (Lifida) - terrein Caya Betico Croes.

TENNIS **(ALTB)**: vanaf 09.00 uur finales jeugdkampioenschappen - Marlboro Tennispark.

BASEBALL **(Aruba Center League)**: 10.00 uur Libby's vs Aruba Rotary; 12.00 Kendall Motor Oil vs Happy Kids; 14.00 uur Ramco vs Bouwmij/Rockets; 16.00 uur Pif Paf vs Frisian Flag - Centro di Barrio Noord-terrein.

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 0f 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen.

****

KAPEL MARINIERSKAZERNE: 09.30 uur kerkdienst o.l.v. vlootaalmoezenier P. Kortekaas en -predikant J. Majoor - Savaneta.

****

COMITE WIL VERLIES WEGWERKEN

Van partij Vikki Carr, Carlos Santana, Celia Cruz, Fania All stars

Vierde Jazz & Latin Music festival begint op 7 juni

ORANJESTAD — Het vierde Aruba Jazz & Latin Music Festival wordt dit jaar op 7, 8, 9, 14, 15 en 16 juni — zoals gebruikelijk — in het Elias Mansur Ballpark gehouden. Het eerste weekeinde valt samen met de Hi-Winds Pro Am en het organiserend comite verwacht ditmaal het tekort van zeshonderdduizend van het derde festival drastisch te verlagen.

Alle buitenlandse musici en zangers waarmee het comité de afgelopen tijd contact heeft gehad, hebben hun deelname aan het vierde festival bevestigd.

De voorlopige volgorde van optreden ziet er als volgt uit: 7 juni: Nestor Torres, Celia Cruz en Sonora Ponceña; 8 juni: Joe Sample, Fania All Stars met Ray Baretto, Johnny Pacheco, Roberto Roena, Bobby Valentín, Papo Luca en Nicky Marrero; 9 juni: Vikki Carr met eigen band, Herbie Hancock met Wayne Shorter Quartet, Stanley Clark en Omar Hakim; 14 juni: Tania Maria, Freddie Jackson; 15 juni: Jazz Explosion met Nancy Wilson, Joe Williams, Freddie Hubbard en Stanley Turrentine en 16 juni: Carlos Santana en groep.

BUITENLAND

Het comité probeert ook een Arubaanse en een Curaçaose ensemble in het programma op te nemen.

Comité-voorzitter Leo Tromp deelde gisteren mee dat de buitenlandse belangstelling voor het festival met het jaar groeit. Werd in 1989 in de Verenigde Staten alleen het festival onder de aandacht gebracht van twaalf miljoen lezers door de verschillende tijdschriften en kranten, in 1990 werd een lezersdichtheid van 25 miljoen bereikt. Dit aantal wordt groter indien men ook Latijns-Amerika en Europa erbij rekent. Het comité besloot om ditmaal zijn promotie in handen te stellen van een lokaal bedrijf, Dykoo Consultants. 'De meerderheid van onze sponsors is op Aruba, waarom dan weer een buitenlands bedrijf aantrekken', aldus Leo Tromp.

Informatie over het festival is reeds verzonden naar alle toeristenbureaus in het buitenland. Er is in de VS ook nog een 800-telefoonnummer waarnaar men gratis kan bellen en informatie vragen over het festival. Voorts zijn er aantrekkelijke hotelpackages samengesteld voor personen uit het buitenland die het festival willen meemaken.

GARANT

Leo Tromp deelde desgevraagd mee, dat het festival vanaf het begin in 1988 met een begroting van boven de één miljoen florin werkt en dat de regering garant staat voor tekorten. Het tekort van negenhonderdduizend florin in 1988 daalde in 1989 naar 750 duizend en in 1990 naar zeshonderdduizend. Het streven van het comité is om na de eerste vijf jaar zonder tekorten te draaien.

Miami Sound Machine was bereid op de laatste avond van het festival (16 juni) op Aruba op te treden. 'Niet de gevraagde gage, maar hun voorwaarden waren te veel voor ons', verklaarde Leo Tromp. Een van de voorwaarden was dat de vervoerkosten Madrid-Aruba en van het eigen tweeverdiepingspodium, waarop Gloria Estefan zingt, door het festival-comité betaald wordt. Deze groep is volgend jaar tegen juni weer op een tournee, onder andere naar Venezuela, en het comité heeft goede hoop haar dan wel op Aruba te krijgen.

Arubanen en Antillianen die vóór 1 juni hun kaartjes kopen betalen de dollarprijzen in Arubaanse florin of Antilliaanse gulden.

Finales jeugdtennis

ORANJESTAD — De finales van de jeugdtenniskampioenschappen zullen op zondag 10 maart vanaf negen uur in het Marlboro Tennispark plaatsvinden.

Dit wordt gecombineerd met een 'happe family day', waaronder een 'all stars game' met deelname van de leden van de Aruba Lawn Tennis Bond (ALTB), de jeugdcommissie van de ALTB en de jeugdkampioenen. Om vijf uur worden de bekers uitgereikt aan de kampioenen en subkampioenen van de Arubaanse jeugdkampioenschappen.

Tevens zal er gelegenheid zijn voor inschrijving voor het dubbel en gemengd dubbel jeugdtoernooi, dat na de Paasvakantie zal aanvangen. De laatste inschrijvingsdag is vrijdag 27 maart. Op 28 maart moeten de wedstrijdschema's worden afgehaald in het Marlboro Tennispark.

Opvangcentrum Bon Tardi in in Santa Cruz

ORANJESTAD — Ten overstaan van notaris mr F. Tjon-Ajong werd de Fundacion Centro Hubenil Bon Tardi opgericht.

Het voornaamste doel van deze stichting is aan werkende of studerende moeders de mogelijkheid bieden hun kinderen, die de basisschool bezoeken, na schooltijd op te vangen. De kinderen krijgen dan gelegenheid hun huiswerk te maken, te lezen en om individueel of in groepen te spelen. Deze opvang is van één tot vijf uur 's middags in de Connie Franciclub te Santa Cruz.

Installatie van PG Bos

ORANJESTAD — Dinsdag 19 maart zal het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba in een buitengewone zitting de nieuwe Procureur-Generaal van Aruba, mr P.H.A. Bos, installeren. Dit gebeurt om vier uur in het gerechtsgebouw in Oranjestad. Na de zitting zal gelegenheid zijn nader kennis te maken met mr. Bos.

Celstraf voor brandstichting

ORANJESTAD — Conform de eis van de officier van Justitie werd verdachte J.R. veroordeeld tot een gevangenisstraf van tweeëneenhalf jaar. Hem was ten laste gelegd dat hij vorig jaar november te Cashero de woning van zijn zuster in brand had gestoken, die daarop geheel afbrandde.

Verdachte erkende het gepleegde feit en stelde tegen de rechter dat dit zijn noodlot was. In eerste instantie werd behandeling geschorst om een psychiater rapport te laten uitbrengen. Uit dit rapport bleek dat verdachte als zeer agressief bekend staat en tegen zichzelf beschermd dient te worden. Hij was reeds enige malen in de PAAZ om een behandeling te ondergaan.

Beëdiging minister Lacle

■ *ORANJESTAD — In handen van gouverneur Felipe B. Tromp legde minister ing. Roland Laclé de eed af als minister van Financiën. Dit gebeurde in tegenwoordigheid van premier Nelson Oduber en andere collega's van de ministerraad.*

Onderdak voor SETAR-administratie

■ *SEROE BLANCO — Achter het gebouwencomplex van de SETAR te Seroe Blanco legde vrijdagmiddag de minister van Verkeer en Communicatie Elio Nicolaas de eerste steen voor het moderne administratiegebouw van de Setar. Hierbij waren aanwezig premier Nelson Oduber, leden van de ministerraad en Staten en personeel van de Setar. Het gebouw dat plaats moet bieden aan 180 personen, heeft twee verdiepingen, een oppervlakte van 2435 vierkante meter en totaal bebouwd 4500 m^2. Het is een ontwerp van Associated Architects, welk bedrijf de directie voert, terwijl ing. Tico Petronia (AEP) en Techn. Inst. PIB toezicht houden op de bouw, welk is toevertrouwd aan Albo Aruba.*

Tot de bouw werd besloten om de diverse afdelingen onder één Setar-dak te brengen, hetgeen de efficiëncy ten goede komt. De bestaande kantoren op het Irausquinplein en Hendrikstraat kunnen niet uitgebreid worden. Het centraliseren van de verschillende administraties kan de service naar de klant toe ook sterk bevorderen.

AVP-Statenlid overtreedt elementaire regels

Minister Kelly op bres voor directeur van Volksgezondheid

ORANJESTAD — De minister van Openbare Werken en Volksgezondheid Charro Kelly reageerde met een verklaring tegen de manier waarop de opposities de directeur van de Volksgezondheid prof. dr. Vorst heeft aangevallen. Aangezien dr. Vorst een openbare functie bekleedt, kan hij volgens minister Kelly niet in een debat treden met een Statenlid. Het betrokken Statenlid heeft volgens de bewindsman door het aanvallen van dr. Vorst in de pers de elementaire regels van democratie overtreden.

Uit de aanval blijkt het minister Kelly dat betrokken Statenlid niet op de hoogte was noch zich op de hoogte heeft gesteld over de werkelijke situatie. In dit verband wijst Kelly erop dat dr. Vorst van 1972 tot 1978 waarnemend inspecteur generaal voor Medicijnen in Nederland was en hij wel degelijk weet waarover hij praat. Geen enkel moment heeft dr. Vorst verklaard dat een Arubaan als inspecteur voor geneesmiddelen een beperkte kennis heeft ten aanzien van een tandarts, verpleger enz.

NIEUW SYSTEEM

Uitvoerig gaat minister Kelly erop in, dat een inspecteur van de Volksgezondheid alleen al het werk niet kan doen in de verschillende sectoren. Als dit het geval is, zal hiervoor meer personeel ter beschikking moeten komen.

In verband met reorganisatie wil de minister een nieuw systeem introduceren, waarbij gebruik wordt gemaakt van een aantal inspecteurs — van buiten of lokale krachten — om regelmatig de verschillende instanties te evalueren hetgeen ook geldt ten aanzien van de professionele groepen. Daar zal men ook binnenkomende klachten kunnen behandelen, hetgeen absoluut nodig is in deze kleine gemeenschap.

INTERNATIONAAL

Ook de bewering dat dr. Vorst de Arubaanse overheid veel geld kost, wordt door minister Kelly van de hand gewezen omdat het gehele salaris van dr. Vorst door Nederland betaald wordt. Aruba heeft dr. Vorst in dienst genomen mede vanwege zijn ervaring op internationaal gebied. Hij was onder meer werkzaam in Nigeria, Togo, de Verenigde Arabische Republieken en Joegoslavië.

In 1970 keerde hij terug naar Nederland waar hij een belangrijke post in de Gezondheidszorg bekleedde totdat hij in 1987 zijn carrière besloot als hoogleraar aan de Universiteit van Limburg.

Lustrum expo over Status aparte

ORANJESTAD — Vrijdag 15 maart om zes uur is in de Nationale Bibliotheek Oranjestad de opening van een expositie over het eerste lustrum van de status aparte.

Op de expositie zal men een globale indruk krijgen over de betekenis van de status aparte voor de gemeenschap. Tevens zal er een video-documentaire van gebeurtenissen rond de status aparte worden vertoond. De expositie zal dagelijks gedurende openingstijden van de bibliotheek te bezichtigen zijn.

Paardensport-agenda

ORANJESTAD — Uit een mededeling van de paardensportvereniging OCA blijkt, dat de nationale Paso Fino-kampioenschappen op zondag 21 april zijn.

De vereniging zal later bekendmaken waar dit zal zijn. Op 21 april zullen er alleen de paarden worden beoordeeld. Deze kampioenschappen vinden plaats twee weken voor de internationale kampioenschappen op Curaçao (4-5 mei) en zijn dus een goede voorbereiding op de internationale kampioenschappen.

OCA is zeer ingenomen met de goede promotie voor Aruba van de Amerikaanse en Colombiaanse tijdschriften '4 Tiempo' en 'Interpaso', die uitgebreide artikelen en foto's publiceerden over Interpaso '90, de internationale kampioenschappen die eind vorig jaar op Aruba werden gehouden.

Vioolspeler Michael Grude speelt in Cas di Cultura

ORANJESTAD — De Arubaanse Kunstkring presenteert op vrijdag 22 maart om half negen in Cas di Cultura een concert van de bekende violist Michael Grube.

Hij is bekend en geliefd op Aruba om zijn fijn vioolspel en zal ditmaal werken van Tartini, Locatelli, Paganini, Ernst, Wieniawski, Kreisler en Loncke ten gehore brengen. Michael Grube heeft concerten gegeven met symphonie-orkesten en kamerorkesten in bijna geheel Europa, Noord-, Midden en Zuid-Amerika, Afrika, Azië, Australië, Nieuw-Zeeland en de Stille Zuidzee-eilanden. Zijn concertprogramma's bevatten vaak enkele van de moeilijkste composities van de muziekliteratuur voor viool, hetgeen hem erkenning heeft gegeven van internationale critici.

Kaartjes voor het concert van Michael Grube zijn verkrijgbaar bij de boekhandels.

Boek van Louis Couperus op witte doek

Jan Blokker over film Eline Vere: 'Dit deugt'

= Door ANP-verslaggeefster Sandra Jongenelen =

AMSTERDAM - "Ik zou liegen als ik zeg dat Louis Couperus altijd mijn lievelingsschrijver is geweest. Maar ik vond zijn Eline Vere wel een mooi boek toen ik het in de oorlogsdagen voor mijn boekenlijst op de middelbare school moest lezen. Bij herlezing' nu tien jaar geleden, bleef ik dat vinden. De vraag "hoe krijg ik het boek klein", vormde voor mij de uitdaging om het filmscenario van de roman te schrijven." Aan het woord is Jan Blokker' de scenarioschrijver van de speelfilm Eline Vere, die op 5 maart in aanwezigheid van koningin Beatrix en prins Claus in Amsterdam in première is gegaan. Vanaf 1 maart is de film van de Belgische regisseur Harry Kumel in de Nederlandse bioscopen te zien.

Eline Vere is het verhaal van een vrouw in het Den Haag van 1890, die wanhopige pogingen doet om haar verstikkende milieu te ontvluchten. Op zoek naar het geluk, op zoek naar "leuke kerel" gaat ze letterlijk aan Den Haag ten onder. Blokker: "Het is een vrouw van deze tijd, zou je kunnen zeggen omdat het breken met het milieu en de daarbij behorende conventies is van alle tijden. Of het nu om het burgerlijke, streng-christelijke of het PSP-milieu gaat, maakt in feite niets uit."

FEUILLETON

Couperus (1863-1923) schreef zijn roman, waarmee hij in 1889 debuteerde, eerst in feuilleton-vorm voor de Haagse krant het vaderland. Eline is volgens Blokker gedeeltelijk het alter ego van de schrijver. "Hij was nog een snotaap van het van 25 jaar toen hij het boek schreef. Half bewust, half onbewust, heeft de schrijver zichzelf in Eline en haar neef Vincent opgesplitst." In het boek en de film is neef Vincent, gespeeld door Thom Hoffman, het zwarte schaap van de familie. Volgens de Vere's heeft hij een negatieve invloed op Eline.

"De homoseksuele geaardheid van Vincent heb ik in de film echter benadrukt omdat de ontknoping van het boek van Couperus "niet echt klopt". Dat blijkt bijvoorbeeld ook uit de kritiek van Lodewijk van Deijssel bij het verschijnen van het boek. Van Deijssel vond het een magnifieke roman maar snapte het einde van de roman totaal niet omdat hij niet begreep dat Vincent homoseksueel was. Daarom heb ik bij het schrijven van het script zijn geaardheid wel duidelijk aangegeven. Ik ben er overigens van overtuigd dat Couperus zich hierdoor niet in zijn graf zal omdraaien."

Van de schrijver, die onder anderen met de Engelse schrijver en dichter Oscar Wilde correspondeerde, die wel openlijk voor zijn homoseksualiteit uitkwam, is volgens Blokker bekend dat hij homoseksueel was. "Maar hij verzweeg zijn geaardheid en was keurig getrouwd met zijn niet zo mooie nicht." Bij het schrijven van het filmscenario heeft Blokker ook scenes toegevoegd die niet in het boek staan. "De al genoemde neef Vincent is bij mij bijvoorbeeld veel valser dan bij Couperus. Hij is een slang, die het onnozele bakvisje Eline in anderhalf jaar tijd de ondergang in drijft."

NIET HETZELFDE

Ook Eline is niet helemaal hetzelfde personage als in het boek. Blokker: "Ik heb Eline veel vrolijker en vitaler gemaakt. Bij Couperus is zij toch vooral de zeurderige vrouw die slachtoffer is van haar eigen manische depressiviteit. Ik heb haar meer het slachtoffer van Den Haag gemaakt." In het eerste scenario, dat Blokker al in 1983 schreef, kwam Eline volgens hem, overeen met de Eline van de roman. Toen verdween het script echter in een diepe lade omdat kumel de film financieel niet rond kon krijgen. De Belgische regisseur vroeg Blokker al in 1981 om een scenario naar het boek van Couperus te schrijven.

Al in de jaren zestig verfilmde Kumel de novelle Monsieur Hawarden naar een scenario van Jan Blokker.

Blokker: "Toen filmproducent Matthys van Heijningen mij ongeveer twee jaar geleden belde met de boodschap dat hij de financiering van Eline Vere, die in totaal acht miljoen gulden heeft gekost, rond had, heb ik het script opnieuw bekeken. Het viel me mee. De scenes zaten op de juiste plaats en de dialogen waren niet slecht. in samenwerking met de Belg Patrick Pesnot heb ik de dialogen echter per scene "kwartslagjes" gedraaid, waardoor Eline een wat vrolijkere vrouw werd dan in de eerste versie".

Over het uiteindelijke resultaat van de speelfilm, die meer dan twee uur duurt, is de scenarioschrijver "zeer tevreden". "Het is een film die ver boven het gemiddelde uitsteekt van wat in onze landen wordt gemaakt. De film deugt." "Toch is de film niet echt meer van mij. Hoewel het resultaat wel zo is als ik me had voorgesteld is de film voor 99 procent het werk van regisseur Harry Kumel. Hij kan de literatuur van Couperus in filmbeelden overbrengen en literaire dialogen filmisch omzetten." Al in de jaren zestig verfilmde Kumel de novelle Monsieur Hawarden naar een scenario van Jan Blokker. Blokker: "Toen filmproducent Matthys van Heijningen mij ongeveer twee jaar geleden belde met de boodschap dat hij de financiering van Eline Vere, die in totaal acht miljoen gulden heeft gekost, rond had, heb ik het script opnieuw bekeken. Het viel me mee. De scenes zaten op de juiste plaats en de dialogen waren niet slecht. In samenwerking met de Belg Patrick Pesnot heb ik de dialogen echter per scene "kwartslagjes" gedraaid' waardoor Eline een wat vrolijkere vrouw werd dan in de eerste versie".

Dat de film daardoor op een moderne Avenue-cover zou gaan lijken' wijst Blokker resoluut van de hand. "De film is artificieel' zoals het hoort. Bij een film wil ik gepakt worden door een werkelijkheid die ik niet dagelijks om me heen zie, want anders zet ik de televisie wel aan. Het moeten droombeelden zijn." De bioscoopbezoeker kan dit in de film, met hoofdrolspeler Marianne Basler, Monique van de Ven, Thom Hoffman, Mary Dresselhuys en Michael York, zelf beoordelen.

JAN BLOKKER
...Deze film deugt...

Regisseur Harry Kumel loodst Mary Dresselhuys en Marianne Bastler (Eline Vere) met een draaiboekpagina in de hand door Couperus.

Kwart eeuw Beatrix en Claus

Op 10 maart zijn koningin Beatrix en prins Claus vijfentwintig jaar getrouwd. 'Het was bepaald niet onze gelukkigste dag', bekende prins Claus later over de door rellen ontsierde trouwerij in Amsterdam. Miljoenen Europeanen volgden op de televisie de sprookjesachtige bruidstoet door de binnenstad van Amsterdam. Als er tijdens de rijtoer met rookbommen wordt gegooid naar het bruidspaar in de Gouden Koets klinkt algemeen de afkeuring. Prins Claus wint in de jaren die volgen niet alleen het vertrouwen, maar ook de sympathie van het Nederlandse volk.

In de met witte azalea's versierde Westerkerk luisterden prinses Beatrix en prins Claus met familie en tweeduizend gasten naar oud-vlootpredikant ds. J.H. Sillevis Smit: 'Uw hartewens is vervuld. U zijt nu van elkaar. Uw droom is werkelijkheid geworden'. Miljoenen Europeanen zagen op de televisie de plechtigheid. Ds. H.J. Kater zegende het huwelijk in en las het aangepaste huwelijksformulier voor. Prinses Beatrix beloofde haar man geen gehoorzaamheid, wél dat zij hem zou liefhebben en terzijde staan. Prins Claus zegde toe zijn vrouw te zullen liefhebben en beschermen.

Ter gelegenheid van het vijfentwintig jarig huwelijk van het koninklijk paar werd door de prins van Oranje het eerste exemplaar van een zilveren herdenkingsmunt geslagen. Het is een vijftig guldenstuk dat is ontworpen door Willem Zoetendaal. Op de voorzijde is het profiel van koningin Beatrix te zien en op de keerzijde dat van prins Claus.

Het zilveren paar zoals zij er vijfentwintig jaar terug op de grote dag uitzagen.

Het huis 'Linette' in Den Bosch ontwierp Beatrix klassieke bruidsjapon van ivoren 'satin dutchesse'. Daarop waren fluweelachtige motieven, geïnspireerd op het diadeem van diamanten en parels dat haar korte kapsel bekroonde. Ook koningin Wilhelmina droeg dit historisch juweel op haar huwelijksdag. Door zijn huwelijk met kroonprinses Beatrix kreeg de Duitser Claus von Amsberg de status van prins der Nederlanden. 'Er zitten veel positieve en boeiende aspecten aan hun hoge positie', zo schreef recentelijk het maandblad Vorsten, 'maar de nadelen vallen niet te onderkennen'. Een belangrijke steun in de rug is echter de groeiende sympathie die beiden bij het Nederlandse volk genieten. En het vertrouwen in hen is zeer groot. Na elf jaar op en naast de troon beschikken koningin Beatrix en prins Claus over zoveel ervaring, genieten ze nationaal — ook op Aruba en in de Nederlandse Antillen — en internationaal zoveel aanzien en zijn ze als persoon zo zeer gerijpt, dat ze de oogst van hun leven kunnen binnenhalen. Wij hopen dat ze daarvan in gezondheid samen nog lang mogen genieten.

De zilveren bruiloft wordt in huiselijke kring gevierd. Op verzoek van het koninklijk paar geen inzameling voor een nationaal geschenk, wél alle aandacht richten op het woonmilieu. Op Aruba — die de enige Oranjevereniging (1948) buiten Nederland heeft — wordt op 20 maart wanneer in Nederland de Nationale boomplantfeestdag wordt gehouden, in het geheel gerestaureerde Wilhelminapark een Arubaanse boom door de gouverneur en de minister-president geplant. Gouverneur Felipe Tromp, minister-president Nelson Oduber en de Oranje Vereniging Aruba boden het koninklijk paar telegrafische gelukwensen met deze zilveren huwelijksdag.

TWEE JAAR GEËIST TEGEN VOORZITTER EN VICE-VOORZITTER

'Leidinggeven aan belastingontduiking' telastegelegd

Oud-bestuursleden Groningen horen flinke straffen eisen

GRONINGEN - Voor de rechtbank in Groningen heeft de officier van justitie, Mr. M.H. Severein, tegen de ex-voorzitter Renze de Vries en de voormalige vice-voorzitter Wubbe de Boer van de voetbalclub FC Groningen twee jaar gevangenisstraf geëist.

Tegen S. van der Pruik en J. Dolfing, die beiden penningmeester van de club zijn geweest, werd een jaar celstraf geëist.

Mr. Severein acht bewezen dat zij zich schuldig hebben gemaakt aan het leidinggeven aan belastingontduiking door de voetbalclub. Daarmee was in toaal een bedrag van 2,2 miljoen gulden gemoeid.

Alle vier oud-bestuursleden gaven donderdag voor rechtbankvoorzitter R.J.C. Wessels in grote lijnen toe dat zij in de jaren dat zij aan FC Groningen verbonden waren hebben meegedaan aan het creëren en in stand houden van een zwart-geldcircuit. Het geld was nodig om de aankoop van nieuwe spelers te kunnen financieren. Het zwarte geld werd op verschillende manieren gecreëerd.

Zo betaalde FC Groningen bij voorbeeld in 1987 op papier 100.000 gulden voor een onderzoek naar verbetering van de grasmat in het stadion, dat in werkelijkheid nooit is uitgevoerd. Ook werd op forse schaal gesjoemeld bij het betalen van transfersommen.

De grootste som geld verdween in 1986 met de transfer van de Bulgaar Jontsjev voor wie Groningen een aankoopbedrag van 335.000 gulden opvoerde. In werkelijkheid is de meervoudige international van Slavia Sofia nooit in het Oosterparkstadion gearriveerd omdat hem een arbeidsvergunning werd geweigerd. Ook dit bedrag kwam terecht in de zwart-geldpot van de club.

Tenslotte werd een deel van de opbrengsten van de kantine en de door de club gespeelde oefenwedstrijden niet aan de fiscus opgegeven. Het zwarte geld werd gebruikt om spelers extra premies en tekengelden te kunnen betalen. Meer dan 20 spelers van de club hebben op deze manier tussen 1984 en 1989 zwart geld ontvangen.

Ex-voorzitter Renze de Vries vertelde de rechtbank dat dit als een normaal gebruik in de voetbalwereld kon worden beschouwd. “Ik weet dat 80 tot 85 procent van de spelers zwart geld ontving”, aldus De Vries, “je doet het voor de club, voor het publiek. Toen ik bij Groningen kwam zat de club in het moeras. Ik heb ze eruit gehaald. Je moest in die tijd wel zwart betalen, anders kreeg je de spelers niet die je nodig had. Nu is het minder moeilijk. De club staat nu bovenaan in de eredivisie.”

Volgens De Vries was het de bedoeling door de bouw van de nieuwe tribune in het stadion de inkomsten legaal te gaan verwerven, zodat de FC zijn spelers daarna legaal kon betalen.

Oud-KNVB-bestuurder Jacques Hoogewoning verklaarde als getuige-deskundige dat bestuurders van voetbalclubs nu eenmaal niet altijd rationeel handelen, omdat zij hun emoties vaak niet onder controle hebben. Hij ontkende dat het beroepsvoetbal een corrumperende invloed heeft. “Neen, maar de emoties en de gigantische belangstelling geeft wel een vertekend beeld van de werkelijkheid”.

Mr. Severein meent dat de vier bestuursleden zich “antisociaal” hebben gedragen. “De normen in de wereld van het voetbal lijken te vervagen. Maar dit soort zaken zijn niet geoorloofd omdat het om voetbal gaat. Het is verstandig de impact van deze zaak terug te brengen tot wat ze werkelijk is: een ordinaire belastingfraude”.

De officier eiste tegen beide voormalig penningmeesters een lichtere straf omdat zij een kortere tijd in het bestuur van de FC hebben gefunctioneerd. Hij overwoog in zijn strafmaat dat geen van de vier verdachten zich persoonlijk heeft verrijkt, maar meent dat daar tegelijkertijd tegenover staat dat zij “met list en bedrog de fiscus om de tuin hebben geleid”.

Mr. Severein beoogt dat de straf de signaalfunctie heeft dat andere clubs zich realiseren dat “hoe belangrijk de beroepssport ook is, dat nooit een excuus mag zijn om de normale wettelijke regels die voor iedere onderneming gelden opzij te zetten”.

Mr. W. Schuurmans die als raadsman optrad voor De Vries, De Boer en Van der Pruik liet weten dat hij was geschrokken door de hoogte van de eis. “De officier volgt precies de richtlijnen en dat leidt volgens mij tot een ongewenste situatie”, aldus Schuurmans.

De raadsman voerde een aantal redenen aan waarom zijn cliënten vrijuit moeten gaan. Zo heeft het openbaar ministerie de afwikkeling van de zaak onnodig vertraagd en moet de officier daarom niet ontvankelijk worden verklaard. Verder wees hij erop dat twee andere voormalige bestuursleden van de club, Ton van Dalen en Piet Ritsema buiten vervolging zijn gesteld.

IMMUNITEIT

Het zijn vooral deze twee geweest die het zwartgeldcircuit bij FC Groningen in de openbaarheid hebben gebracht. Schuurmans suggereerde dat Van Dalen en Ritsema deze informatie wellicht aan justitie hebben doorgespeeld in ruil voor een soort immuniteit van vervolging.

Schuurmans noemde het “schrijnend” dat zijn cliënten nu wel terecht moeten staan. De advocaat achtte niet bewezen dat De Vries en De Boer leiding hebben gegeven aan belastingfraude. De Vries regelde alle transfers maar verder bemoeide hij zich totaal niet met de club. De Boer is alleen betrokken geweest bij de valse transfer van de Bulgaar Jontsjev. Geen van beiden had iets te maken met het financiële beheer van FC Groningen.

De raadsman vroeg daarom vrijspraak voor De Vries en De Boer. Hij achtte wel bewezen dat Van der Pruik leiding had gegeven aan het maken van valse aangiften. De raadsman vroeg de rechtbank bij het opleggen van een eventuele strafrekening te houden met “de lawine van negatieve publiciteit die over deze verdachten heen is gekomen. Deze mensen zijn dermate door het slijk gehaald dat daardoor wel beschadigingen moesten optreden”.

Ook Mr. F. Vermeer die als raadsman van J. Dolfing het woord voerde meent dat de rechtbank voor zijn cliënt tot een vrijspraak moet komen. De raadsman meent dat de reeks in de telastelegging genoemde bedragen niet hard gemaakt kunnen worden. Ook kan enige opzet of het feitelijk leiding geven niet bewezen worden. Verder meent hij dat zijn cliënt door De Vries “misleid en misbruikt” is.

“Dolfing wist noch vermoedde iets van de werkelijke omvang van het zwartgeldcircuit. Het enige wat hij wist was dat er op bescheiden schaal - met de opbrengsten uit de oefenwedstrijden en de kantinegelden - zwart werd uitbetaald. Hij is zich rot geschrokken toen hij tijdens het onderzoek van de FIOD hoorde om wat voor bedragen het in werkelijkheid ging”. Vermeer noemde zijn cliënt tenslotte “een perfecte jongen die geen verstand heeft van de voetballerij”.

Tegen A.H., die bemiddeld zou hebben bij de transfer van Jontsjev, eiste de officier van justitie in een aparte rechtzaak tenslotte vier maanden gevangenisstraf. Mr. Severein acht de Joegoslaaf uit Schiedam schuldig aan uitlokking van valsheid in geschrifte en belastingontduiking.

H. kwam terug op eerder tegen de FIOD afgelegde verklaringen en ontkent voor een beloning van 35.000 gulden voor Renze de Vries naar Bulgarije te zijn gereisd om daar van Jontsjev een valse kwitantie voor zijn papieren transfer in ontvangst te nemen.

Wel gaf hij toe in 1986 naar Bulgarije te zijn gereisd om de kwitantie op te halen in ruil waarvoor de FC Groningen aan de voetballer 10.000 gulden heeft betaald.

In alle zaken zal de rechtbank op 21 maart vonnis wijzen.

FIFA niet mode-bewust

ZUERICH - De FIFA gaat maatregelen nemen tegen de felkleurige tenues die de voetballers tegenwoordig dragen.

Aldus de woordvoerder van de wereldvoetbalbond Guido Tognoni.

Tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van de FIFA in juni wordt de spelregelcommissie gevraagd duidelijke regels te formuleren om het carnaveske vertoon in te dammen.

“Soms heb ik de indruk dat we naar een circusvoorstelling zitten te kijken, in plaats van een voetbalwedstrijd”zei Tognoni. “Sommige spelers lijken op clowns. Vooral in de winter.”

De FIFA heeft de nationale bonden opgedragen een einde te maken aan deze mode-trend. Vooral de laatste jaren in toenemende mate in zwang geraakte wielerbroeken stuiten op grote bezwaren omdat de spelers steeds vaker een afwijkende kleur dragen dan hun voetbalbroekjes.

■*De twee grote rivalen in de Formule 1-strijd: Alain Prost en (met helm) Ayrton Senna*

Geschorste Van Basten:

'Angst oorzaak falen AC Milan'

MILAAN - AC Milan gaat meer en meer op een bange wezel lijken. Dat beweert Marco van Basten tenminste. De geschorste spits zag zijn teamgenoten stuntelen tegen Olympique Marseille. De internationaal noemde angst de voornaamste oorzaak voor de tegenvallende prestatie.

“Er is angst, angst om een doelpunt te incasseren”, gaf Van Basten als uitleg voor de matige 1-1 tegen de Franse kampioen. “Dit is niet meer het echte Milan. We zijn niet langer beter dan de rest”, zei de aanvaller, die over twee weken de return eveneens van de tribune moet volgen.

“Vorig jaar speelden we tegen Bayern München matig, maar konden we de tegenstander toch onder druk houden.”

Van Basten ging dit seizoen al eerder met trainer Sacchi in discussie over de gevolgde taktiek. Dat Milan woensdagavond voor de lange trap koos in plaats van een verzorgde opbouw van achteruit, was volgens Van Basten een duidelijke indicatie dat de miljoenenformatie geen greintje zelfvertrouwen meer bezit. Over de kansen van zijn club in de beslissende wedstrijd was hij somber gestemd.

In tegenstelling tot Frank Rijkaard. De oud-international, die aanvankelijk doelloos rondzwierf als rechterspits, was niet onder de indruk geraakt van de tegenstander. “AC Milan speelde een zwakke wedstrijd. Dat heeft iedereen kunnen zien”, verklaarde Rijkaard.

“Maar ik ben niet bang voor de return. In Marseille wordt duidelijk welk team het beste is. Het is een kwestie van mentaliteit. We moeten ons beter concentreren en in belangrijke wedstrijden meer inzet tonen”, aldus de Nederlander.

Mede door vertrek Wim Jansen

Fusie Sparta-SVV onzeker geworden

SCHIEDAM - John van Dijk acht de kans klein dat de fusie tussen SVV en Sparta doorgaat.

De voorzitter van SVV voorziet namelijk dat een van zijn uitgangspunten voor het totstandkomen van het samengaan is verdwenen door het voorlopig tijdelijke vertrek van Wim Jansen naar Feyenoord.

“In mijn onderhandelingen met Sparta heb ik gesteld dat voorwaarde voor de fusie is dat Advocaat en Jansen de technische leiding bij de nieuwe fusieclub zouden hebben. Dat was bespreekbaar, maar de situatie is natuurlijk anders geworden nu Wim Jansen naar Feyenoord is gegaan.”

“Ik heb mijzelf, of SVV zo men wil, geen dienst bewezen door Jansen toestemming te geven om te vertrekken. Maar aan de andere kant mag ik een goede vriend niet dwarsbomen in zijn plannen.”

Het vertrek van Jansen bij SVV is op dit moment niet het enige probleempunt voor Van Dijk. Hij heeft ondervonden dat Sparta anders zaken doet dan hij gewend is en dat betekent dat voor hem meer op de lange baan is geschoven dan hij wenselijk acht.

Aan de andere kant heeft SVV de mogelijkheid voor het nieuwe seizoen zijn accommodatie te verbeteren en meer sponsors aan te trekken, waardoor de last van de club niet meer vrijwel uitsluitend op de schouders van Van Dijk rust.

STRIJD SENNA - PROST NU AL BEGONNEN

Ferrari van Prost beter dan ooit

Morgen start Formule 1-seizoen in Phoenix

DEN HAAG - De snelheidsmaniakken van de Formule 1-wereld mogen zondag het gaspedaal weer maximaal intrappen. Phoenix vormt het decor voor de opening van de cyclus van zestien wedstrijden om de wereldtitel, waarin titelverdediger Ayrton Senna en de Fransman Alain Prost volgens de verwachtingen weer lijnrecht tegenover elkaar zullen staan. Achter het stuur en voor microfoon.

Het duo, dat in 1989 bij McLaren voortdurend ruzie maakte, schept er al jaren een ongekend genoegen in elkaar verbaal af te kraken. In de voorbije wintermaanden was het niet anders. Terwijl Prost bij Ferrari als een vorst werd behandeld liet Senna doorschemeren in 1992 de plaats van de Fransman bij de Italiaanse autofabrikant over te nemen.

De wereldkampioen pochte met een voorcontract, maar Prost zette hem snel op zijn nummer. De drievoudig titelhouder zette zijn handtekening onder een verbintenis met Ferrari tot het einde van 1992. De Fransman ontkent echter een clausule te hebben getekend, die hem na afloop van het contract verbiedt naar een ander team over te stappen. Volgens de Italiaanse pers heeft Prost de keus voor Ferrari door te rijden of te stoppen.

De leiding van de Italiaanse renstal snakt naar een wereldtitel. Daar heeft men alles voor over. Prost eiste de absolute macht en kreeg die. Zelfs de Oostenrijker Niki Lauda had zich in zijn beste tijd nog te schikken naar de vaak ondoorgrondelijke beslissingen van de directie.

De zes Grand Prix-overwinningen in 1990 waren een aardig succes maar zeker niet voldoende voor de renstal met de rijkste traditie. Jodi Scheckter haalde als laatste in een vuurrode bolide de wereldtitel naar Italië. Dat was in 1979, voor de trotse Italianen inmiddels een 'eeuw' geleden.

Prost kan op ieders steun rekenen. Nigel Mansell voelde aan dat de Fransman het voor het zeggen kreeg en kondigde zijn afscheid aan om daarna een lucratief contract bij Williams te tekenen. De plaats van Mansell is ingenomen door de talentvolle Jean Alesi, die zich voorlopig wel in de rol van tweede man dient te schikken.

STERKE INDRUK

Test-trainingen in Le Castellet, Estoril en Mugello onderstreepten het grenzeloze vertrouwen van de Italianen in Prost. De nieuwe bolide maakte een sterke indruk. Hetgeen van de wagen van Senna niet kon worden gezegd. De grootverdiener - jaarsalaris bijna dertig miljoen gulden - schreeuwde in Estoril om meer vermogen.

De Braziliaan, die pas 24 februari na een lange vakantie aan de Braziliaanse stranden achter het stuur kroop, uitte gepeperde kritiek aan het adres van Honda, dat voor McLaren een nieuwe krachtbron zou ontwikkelen. De Japanse deskundigen raakten evenwel achter op het schema. De nieuwe V12-motor functioneert nog niet optimaal.

Volgens teamleider Ron Dennis is dat geen reden tot paniek. “We richten ons op de wereldtitel en niet op een overwinning in Phoenix. Het klassement wordt pas na de zestiende race opgemaakt”, aldus de onverstoorbare Brit.

Prost kampt met het nadeel dat Ferrari elk seizoen als favoriet aan de start verschijnt. Voornamelijk uit sentimenteel oogpunt. De voorspoedige testseries hebben dit keer echter tot extreem hoge verwachtingen geleid. En alleen Prost is volgens de Italianen in staat daar aan te voldoen. Met startnummer 27, dat vorig seizoen op de racewagen van Senna stond.

Onder de 34 rijders die dit seizoen in de Formule 1-wereld aktief zijn bevinden zich vijf debutanten. Fons van de Poele bracht het aantal Belgen voor 1991 op drie. De andere nieuwkomers zijn de Brit Mark Blundell, de Fin Mika Hakkinen, de Fransman Eric Comas en de Portugees Pedro Chaves.

Van de 34 mogen bij elke Grote Prijs slechts 26 rijders starten. Vijf teams moeten de voor-kwalificatie doorlopen. Vier van de hierbij betrokken acht rijders vallen af. De kwalificatietrainingen moeten nog eens vier afvallers aanwijzen.

Dit seizoen tellen voor het eerst de resultaten van alle grote prijzen mee voor het eindklassement. De winnaar van een Grand Prix krijgt tien punten, een meer dan in het verleden.

TEAMS

De teams met rijders voor 1991 zijn:

McLaren: Senna (Bra), Berger (Oos)
Tyrrell: Nakajima (Jap), Modena (Ita)
Williams: Mansell (GBR), Patrese (Ita)
Brabham: Brundle (GBR), Blundell (GBR)
Footwork: Alboreto (Ita), Caffi (Ita)
Lotus: Hakkinen (Fin), Donelly (GBR)
Osella: Grouillard (Fra)
Leyton House: Gugelmin (Bra), Capelli (Ita)
AGS: Tarquini (Ita), Johansson (Zwe)
Benetton: Piquet (Bra), Moreno (Bra)
BMS Dallara: Pirro (Ita), Lehto (Fin)
Minardi: Martini (Ita), Morbidelli (Ita)
Ligier: Boutsen (Bel), Comas (Fra)
Ferrari: Prost (Fra), Alesi (Fra)
Larrousse: Bernard (Fra), Suzuki (Jap)
Coloni: Chaves (Por)
Jordan: Gachot (Fra), De Cesaris (Ita)
Modena: Larini (Ita), Van de Poele (Bel).

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

****

ZONDAG
ATLETIEK
(Road Runners Club Kòrsou)
07.00 uur start+finish 5-km Klip Klein bij Toko Abrahamsz, Kaya Nathan.

BASEBALL
(Wisselbeker 'Torneo Willy Pietersz')
13.00 uur Sta. Rosa Indians/Mennen vs Royal Scorpions/MCB - Tio Daou Ballpark.

****

Zeer lange viering vrouwendag in CPA

TER GELEGENHEID VAN de Internationale dag van de VROUW organiseerde het Steering Committee Curacao gisteravond een show in Centro Pro Arte. De zaal was bijna geheel gevuld met vrouwen, slechts hier en daar was een enkele man terug te vinden.

De avond begon om acht uur. Over de normale aanvangstijd die gedrukt staat op de kaarten van Centro Pro Arte, was een rood stempel gezet: acht uur. Maar ja, dat stempel kan er wel staan, de zaal kan wel gevuld zijn... de voorstelling begon dus om half negen. Er werden geen programma's uitgedeeld van tevoren of in de zaal, maar het programma werd voorgelezen door de ceremoniemeesteresse van het Steeringcommittee: een koor, ballet, folkloristische dansen, poëzie, zang, moderne dans, voorstellen van het nieuwe bestuur, uitreiken van diploma's en het eren van een aantal personen uit onze gemeenschap die zich verdienstelijk hebben gemaakt voor de vrouwen van ons eiland.

De avond bleek uiteindelijk te gaan om een uitgebreide officiële vergadering van het Steering Committee Curaçao met af en toe tussendoor enkele minuten zang of dans.

Eenendertig cursisten kregen een diploma voor een cursus die ze gevolgd hadden in het Centro di Dama in Seroe Fortuna o.l.v. Rudy Riedel: ze werden stuk voor stuk naar voren geroepen.

De nieuwe voorzitter van het Steering Committee is Thelma Koeyers-Ricardo. Het nieuwe bestuur voor 1991 tot 1993 bestaat uit negen leden, plus een commissie die allemaal op het toneel een eed moesten afleggen, twee vingers omhoog en zegt u maar na: IK BELOOF..... en wat het meeste tijd kostte waren de [illegible] op het toneel. Die felicitaties kwamen trouwens na elk onderdeel terug.

Een plakaat van verdienste werd uitgereikt aan instellingen of personen die zich hebben ingezet voor de vrouwen uit de gemeenschap: aan de Club di Damas (2x), aan Elis Juliana, Samuel Williams, Ingrid Luis, Gilberto Doran, Claire Tweeboom-Doran, Lupe Marchena, Luise van der Linden-Helmijer, Angel Ramirez, Eligia Frans en Louis Timmermans.

Na de pauze, waar in de hal van Centro pro Arte voorlichting werd gegeven door Amnesty International, werden medailles van verdienste uitgereikt aan tien vrouwen, waarbij wat uitgebreider dan voor de pauze werd verteld, waarom zij van belang zijn voor onze gemeenschap: aan Mayra Coffie, Enid Hollander-Merkies, Diana Lebacs, Rolien Constance Chocolaad (zuster Chocolaad), Geraldine Boljin, Ludgarde Angelis Isidora (=Ruth van Z86), Soeur Bergmans, Imelda Valerianus, Ingrid Juliana-Henriquez en Filomena(Elia) Isenia.

De showpunten tussendoor waren goed verzorgd. Vier keer trad een groep balletdansers op van de balletschool Les Sylphides, waarbij vooral de eerste dans (maagdendans) en het stuk klassiek ballet eruitsprongen. De groep Combinashon Moderne bracht moderne showdans, maar vergat niet ook een folkloristische dans bij te voegen. Voor verschillende mensen in de zaal was het hoogtepunt van de dans Nos Deseo met een wals, een danza en een mazurka. Natalie Marten-Brouwer zong, evenals het koor uit Santa Maria o.l.v. Ciro Daantje en Francisco Tronko declameerde een aantal gedichten. Er klonken zuchten uit de zaal bij de aankondiging van poëzie, maar hij kreeg iedereen mee. Hij declameerde heel goed.

Maar ondanks die showelementen werd de zaal steeds onrustiger naarmate de avond vorderde. Men schuifelde, keek op zijn horloge, maar niemand wist hoeveel nummers nog moesten komen, hoeveel toespraken, hoe lang het nog zou duren. Toen dan ook, ruim na twaalf uur, het volgende dansnummer werd aangekondigd, werd het velen te veel en verlieten grote groepen mensen de zaal. En hoewel dat als het laatste nummer werd aangekondigd, verscheen daarna Natalie Marten-Brouwer voor het volgende laatste nummer, waarop weer veel mensen opstonden.

Onder die laatste groep behoorde ik ook, ik kan dus niet vertellen tot hoe laat de voorstelling duurde of hoe het afliep.

NEL CASIMIRI

Lokale IBM-dealers scoren opnieuw hoog

WILLEMSTAD/ORANJESTAD — Keycomp Computer Systems van Curaçao en Antraco Aruba zijn voor het tweede jaar winnaar geworden van de '1990 IBM Blue Ribbon Awards'. Zij mogen zich dit jaar als IBM Blue Ribbon Dealers presenteren en worden, samen met andere winnaars, uitgenodigd voor het bijwonen van een congres in Phoenix, Arizona, in de maand april.

Ter vergroting van de interesse voor IBM-produkten als personal computers, printers en schrijfmachines heeft de automatiseringsgigant IBM de afgelopen twee jaar een campagne opgezet voor haar dealers in het Caribisch gebied.

Naast het verbeteren van de verkoopresultaten speelde daarbij de service die wordt geboden na de verkoop van IBM-produkten een belangrijke rol. Keycomp Computer en Antraco Aruba kwamen daarbij voor de tweede maal als besten uit de bus.

■ Van links naar rechts Doug Richardson, IBM-directeur voor de Caribbean; Ian McIntire, dealer Bermuda; Simon Elgersma, Keycomp Curaçao; Lindahl Ghany en Nicholas Galt, dealers in Trinidad; Robert Croes, Antraco Aruba en Don Bello, operations manager voor het Caribisch gebied.

Olieverftekeningen Elijah en Judea

Rastafari's exposeren in Akademia di Arte

WILLEMSTAD — In de 'Akademia di Arte Kòrsou' wordt van 17 tot 28 maart een expositie gehouden van de olieverftekeningen van Earl Nicolaas (Elijah) en Judea Nicolaas.

Beide kunstenaars zijn bij menigeen bekend omdat ze zich ophouden in Punda of Otrobanda. Elijah, Curaçaoënaar van geboorte, hield zich gedurende de voorgaande jaren voornamelijk bezig met palmbladvlechten; hij maakte hoedjes die werden verkocht aan toeristen of andere belangstellenden.

Judea komt uit Haarlem (Nederland). In Amsterdam volgde ze de lerarenopleiding Tekenen en Textiele werkvormen en ze werkte daarvoor onder leiding van de Surinaams/Antilliaanse kunstschilder Armand Baag. Beide kunstenaars zijn uitdragers van de rastafilosofie, die tevens hun belangrijkste inspiratiebron is. Elijah is zich als rasta bewust van de gave van Jah, die hem in staat stelt zijn visies vorm te geven. Judea kwam in het begin van de jaren tachtig in aanraking met de rastafilosofie, waarna ze zelf rasta werd.

Elijah en Judea werkten in 1990 samen aan het project Marshe Bieu. Ze brachten daar ter verfraaing een 58 meter lange schildering aan op de aluminium afzuiginstallatie. Elijah en Judea zijn momenteel leerling van Rudsel Martinus aan de Akademia di Arte, waar ook hun olieverf-tekenwerk wordt tentoongesteld. De expositie is daar dagelijks te zien van 9 tot 12 uur. Op dinsdag, woensdag en donderdag zijn de werken ook te bezichtigen van 7 tot 10 uur 's avonds.

WILLEMSTAD —In zwembad Bennie Leito wordt vanaf zaterdag 9 maart gestart met trainingen voor volwassenen. De zwem- en conditietraining is gericht op lichamelijke conditie en techniek. Zweminstructeur is Vernon Toré.

De trainingsdagen zijn woensdag van 19.30 tot 21 uur en op zaterdag van 18.00 tot 19.30 uur. De traning duurt anderhalf uur waarvan dertig minuten gericht zijn op oefeningen op het droge en één uur wordt besteed aan zwemmen en oefeningen in het water. De kosten zijn 35 gulden per maand (vooraf betalen). Voor informatie kunnen belangstellenden telefonisch terecht bij zwembad Bennie Leito op het Rif.

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patiënten)
Voor de dienstdoende arts belt U tel.: 625000/625100.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
Voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: 622222 op te bellen.

SENTRO MEDICO STA ROSA
Sta Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; openingstijden zaterdag en zondag van 08.00-24.00 uur.

WIJKVERPLEGING

HET GELE KRUIS
Voor wijkverpleging 'Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria: tel.: 82344, 82342 en 82947; Montagne Abao: tel.: 47711 en Kaya Fensu (Koraal Specht): tel.: 618577; hoofdkantoor te Sta Maria 17, kantooruren van 07.00-12.30/13.00-17.00 uur. Na 17.00 uur bereikbaar: zuster H. Pover, tel.: 667181.

CENTRALE WIJKVERPLEGING
Groot Gosieweg 15, tel.: 44281/44282; geopend van 07.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Filecia, tel.: 626314, pageboy 1058 b.g.g. 43838.

kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 141, tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Filecia, tel.: 626314.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 44510, 691343, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO
Fontein 35, tel.; 648077; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster Sebelon, tel.: 641013 b.g.g. 601760.
Consultatiebureau: iedere dinsdag van 09.00-11.00/18.00-20.00 uur.

STICHTING VAN HET WITE GELE KRUIS VOOR GEZINSVERZORGING 'KWIDO PA FAMIA'
Sta Maria 17, tel.: 680222; spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-10.00 uur; dinsdag en donderdag van 14.00-16.00 uur.

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
9 maart 1991 vanaf 08.00 uur tot 11 maart 1991 om 07.00 uur:
Dokter Mercelina, Sentro Mediko Santa Rosa, tel.: 871101; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 369043 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Mercelina, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
8 maart 1991 vanaf 17.00 uur tot 11 maart 1991 om 07.00 uur.
Dokter Middelhof, Spreekkamer: Brievengat, tel.: 77244; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 371227 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Gollo-Henry, Roosa, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
8 maart 1991 vanaf 17.00 uur tot 11 maart 1991 om 07.00 uur.
Dokter Lucasius, Sentro Mediko Soto, tel.: 641790 spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 641356 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Spong en Tweed).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST ZATERDAG

Otrobanda
Gosie, Gosieweg 90-A (naast Las Vegas Supermarket), tel.: 79744.
Punda
Santa Rosa, Santa Rosaweg 56, tel.: 77679/77650.

ZONDAG

Otrobanda
Union, Breedestraat 137, tel.: 623575.
Punda
Brievengat '68, Corriweg 32, tel.: 79098/79567.

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS

(van 10.00-14.00 uur)
9 maart: E.F. Cannister, Schottegatweg Oost 125.
10 maart: A. Michel, Dr. Maarten Luther King Boulevard 42.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 85544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 85917.

DIERENASIEL
kantooruren maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 10.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

ZONDAG

FUNDASHON MUCHANAN ALEGRE
16.00-20.00 uur verkiezing Mini Miss Curaçao 1991 - Dutch Caribbean Windmill.

MAANDAG

TOERISTENSCHEPEN
08.30-18.00 uur 'Carla Costa' (SJU).
15.00-23.00 uur 'Crystal Harmony' (SJU).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30. 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA: ZON.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur Women's Group
Tamarijn
(Mahaaiweg/hoek Jasmijnweg)
09.30 uur ds H. Gilhuis
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds G.J. Schüssler.

NOACH-KAPEL

zaterdagavond
19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.

****

Stockmarkets - NEWS

NEW YORK	PREV.	08-03	FRANKFURT	PREV.	08-03	AMSTERDAM	PREV	08-03
DOW JONES	2963	2955	DAX INDEX	1580	1602	CBS GEN.INDEX	92.90	93.00
AM.BRANDS	46.88	46.25	ASKO	760.00	785.00	ABN-AMRO	37.30	36.90
AM.EXP.	26.63	26.50	BASF	244.00	246.40	AEGON	124.00	124.90
ANHEUSER B	46.88	47.25	BMW	493.50	508.00	AHOLD	78.50	78.20
ATT	33.75	32.88	COMMERZBANK	265.00	267.50	AMEV	55.50	55.30
BORDEN	34.13	34.25	DAIMLER BENZ	644.00	660.50	AKZO	100.80	102.30
CAMPBELL S	71.38	71.13	DEUTSCHE BANK	652.70	658.00	BOLS	192.50	194.50
CHRYSLER	14.63	14.50	HOECHST	248.50	251.10	BUHR.TET.	62.70	63.50
CITICORP	15.25	15.38	KAUFHOF	463.00	467.00	DAF	24.60	24.90
COCA COLA	52.63	52.25	MAN	390.00	396.80	DSM	110.30	110.60
DIGITAL	82.13	81.63	PREUSSAG	294.20	299.00	ELSEVIER	78.50	78.50
DUPONT	39.25	38.00	SIEMENS	626.00	637.30	FOKKER	32.30	31.10
EAST.KODAK	45.75	45.38	VW	377.90	391.00	GIST BROC.	34.70	33.80
EXXON	55.50	55.50				HAGEMEYER	113.00	114.50
FORD	34.25	34.00				HEINEKEN	148.00	149.00
GEN.ELECT.	68.50	66.50	LONDON			HOOGOVENS	53.50	53.80
GEN.MOTORS	39.88	39.38				KLM	28.20	28.40
HEINZ	37.28	37.25	FT-100 INDEX	2437	2455	KNP	48.10	49.00
HOMESTAKE	16.25	17.13				NEDLLOYD	52.40	53.30
IBM	133.00	131.38	ARGYLL	2.77	2.80	NMB	46.40	46.10
KELLOGG	83.13	83.13	BARCLAYS BANK	4.49	4.64	NAT.NED	57.70	57.00
MC DONALDS	33.88	34.13	BASS	10.60	10.68	PHILIPS	27.70	27.50
MERCK	104.63	105.75	BRITISH STEEL	1.40	1.40	ROBECO	98.10	98.40
MINNES.MNG	91.00	91.13	BRITISH TEL	3.30	3.31	ROLINCO	92.60	94.40
MOBIL CORP	64.38	64.75	BTR	3.95	3.83	RORENTO	62.80	63.00
NCR	96.25	98.00	CADBURY	3.74	3.80	RODAMCO	56.20	57.00
PFIZER	108.38	107.00	CABLE & WIRE	5.32	5.30	ROYAL DUTCH	143.00	145.00
P.MORRIS	68.00	66.88	GRAND MET	7.38	7.48	UNILEVER	154.10	154.70
QUAKER	57.25	57.25	MARKS & SPENCER	2.42	2.47	VNF STORK	49.70	49.60
SEARS	31.75	32.00	REDLAND	6.53	6.57	VOC	42.80	43.20
UP JOHN	43.38	43.38	TATE & LYLE	3.38	3.43	VNU	93.00	93.00
USX	30.75	30.63				WESSANEN	74.20	73.50
WOOLWORTH	33.38	33.38						
			TOKYO					
GOLD	366.70	369.30				TORONTO		
			NIKKEI DOW IND.	26397	26607			
SILVER	3.87	4.17				TSE 300	3564.1	3568.0
			BRIDGESTONE	1140	1140			
CRUDE OIL	19.96	19.49	CANON	1580	1600	ALCAN	23.25	22.88
			DAI ICHI KANGYO	2170	2190	BELL	42.63	42.50
US$/Yen	135.85	136.15	DAIWA SEC.	1390	1410	BANK OF NS	15.88	15.88
			HITACHI	1280	1310	CAN.PAC.	23.13	22.88
US$/DMARK	1.55	1.56	HONDA MOT.	1530	1550	IMASCO	27.88	27.50
			JAPAN AIRLINES	1220	1220	LAIDLAW	19.75	18.88
GBP/US$	1.88	1.87	NEC	1670	1700	MOORE	27.75	27.88
			NOMURA SEC.	2060	2100	NORANDA	18.50	18.63
US$/NLG	1.74	1.76	NIPPON STEEL	490	493	PLACER DOME	16.75	17.50
ECU/US$	132.85	132.05	MASDA	645	645	POWER CORP.	17.63	17.50
CAN/US$	86.32	86.09	SONY	6830	6900	ROYAL BANK	25.00	24.63

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12.00 uur:
Licht tot half bewolkt met voornamelijk in de vroege ochtenduren kans op een plaatselijke bui. Matige tot vrij krachtige, oostelijke wind (tussen zes en 21 knopen).

WEEROVERZICHT:
Alhoewel de Benedenwindse eilanden onveranderd onder invloed van een zwakke storing in de hogere luchtlagen staan, wordt ook in de komende 24 uur weinig verandering in het actuele weer verwacht. De kans op een enkele plaatselijke bui op de eilanden is echter niet uitgesloten.

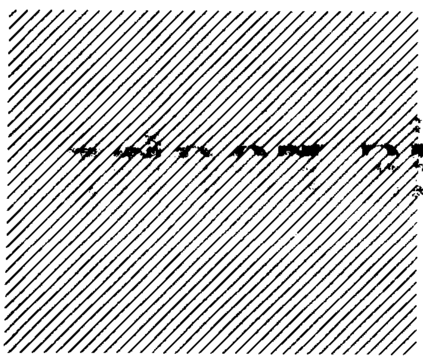
OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

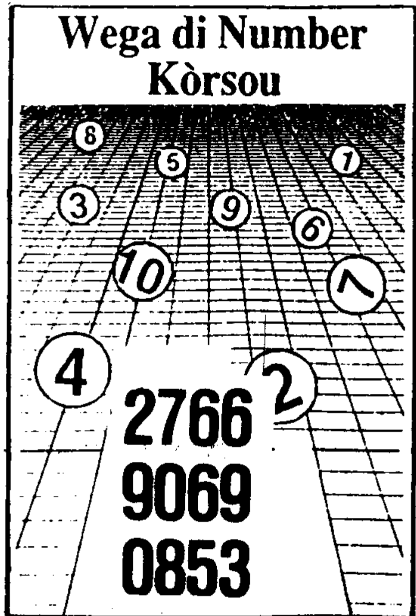
Station	Vanmorgen 08.00 L.T. Het weer	Afgelopen 24 uur Max	Min	Neerslag mm
Aruba	licht bewolkt	--	--	0.0
Bonaire	licht bewolkt	32	25	0.0
Curaçao	licht bewolkt	30	25	0.0
St Eustatius	regenbui	28	22	1.4
St Maarten	regenbui	31	25	sp
Amsterdam	geheel bewolkt	14	07	sp
Chicago	onbewolkt	07	01	1.0
Detroit	regenbui	04	00	sp
Kingston	licht bewolkt	32	23	0.0
Miami	licht bewolkt	29	22	0.0

MENSEN

■ *De Japanse modeontwerper Takeshi Sasaki presenteert twee van zijn modellen in creaties van zijn hand voor de 1991/1992 herfst en wintermode. Het modehuis Gres Fashion neemt de collectie van deze modekoning op in hun voorraad. De herfst en wintercollecties van de verscheidene ontwerpers zullen vanaf nu regelmatig aan het publiek worden getoond. Men verwacht dat na een verminderde belangstelling als gevolg van de Golfoorlog er weer een druk seizoen voor de deur staat.*

NBC

ZATERDAG

21.00 Amen
21.30 The Fanelli Boys
22.00 Golden Girls
22.30 Empty Nest
23.00 Carol & Company
22.30 Dear John.

ZONDAG

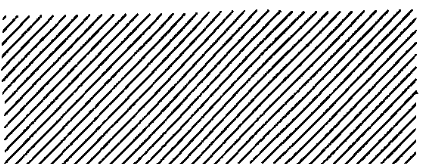
20.00 Sunday Best
21.00 Real Life with Jane Pauley
21.30 Expose
22.00 NBC Sunday Night at the Movies.

Knoflook is goed

Meer dan vierhonderd wetenschappelijke onderzoeken in de afgelopen jaren hebben onomstotelijk bewezen dat **knoflook** de kans op hartklachten net zo goed verkleint als "gewone" geneesmiddelen. Dat bleek vrijdag op een internationaal congres in Berlijn.

Knoflook verbetert de bloedsomloop, helpt het cholesterolgehalte te verlagen, gaat aderverkalking tegen en beschermt de bloedvaatwanden. Volgens enkele van de ongeveer driehonderd wetenschappers uit allerlei landen kan knoflook de klachten van allerlei kwalen verminderen of zelfs doen verdwijnen.

Natuurprodukten waarin knoflook verwerkt is kunnen bijdragen tot een verbetering van de gezondheid van de gebruiker. Deze middelen hebben het voordeel boven synthetische middelen dat ze vrijwel geen bijwerkingen hebben, aldus Schilcher. Bovendien zijn ze goedkoper en dat kan dus aanzienlijke besparingen opleveren. De juiste hoeveelheid knoflook stelt hij op ongeveer acht- tot negenhonderd milligram per dag.

Journalistiek op universitair niveau

De letterenfaculteit van de rijksuniversiteit Groningen start het komende studiejaar definitief met een opleiding journalistiek. Een meerderheid van de faculteitsraad heeft vrijdag ingestemd met het voorstel hiertoe. De opleiding wordt een afstudeerrichting van het vak geschiedenis. Groningen is straks de eerste Nederlandse universiteit met een **doctoraalstudie journalistiek.**

Het betreft een driejarige opleiding die volgt na de algemene propaedeuse geschiedenis. Studenten die na de propaedeuse de journalistieke specialisatie willen kiezen, krijgen een niet-bindend studie-advies. "Ze moeten onder meer journalistiek werk overleggen en er vindt een intake-gesprek plaats", aldus drs. P. Bouma, secretaris van de faculteit letteren.

De rijksuniversiteit verwacht na de zomer circa 25 gegadigden voor de opleiding. In eerste instantie kunnen maximaal dertig studenten worden geplaatst. De vakgroep geschiedenis zal voor de opleiding een hoogleraar journalistiek aantrekken. In de loop van het studiejaar vindt een evaluatie plaats, waarna de opleiding eventueel kan worden aangepast. Het ligt in de bedoeling met ingang van 1 september 1992 bij de vakgroep Nederlands eveneens een doctoraal opleiding journalistiek te starten.

Het initiatief tot een academische opleiding journalistiek is afkomstig van de stichting Groninger studie journalistiek. In deze stichting zijn onder meer de rijksuniversiteit Groningen en het nieuwsblad van het noorden vertegenwoordigd.

Ziekenhuis direkteur krijgt waarschuwing

Het medisch tuchtcollege in Zwolle heeft de **directeur** patiëntenzorg van een ziekenhuis een waarschuwing opgelegd omdat er in zijn instelling geen instructie bestaat voor arts-assistenten, evenmin als een protocol waarin hun bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn geregeld.

Aanleiding was een klacht van een psychiater wiens moeder na een operatie in het ziekenhuis is overleden. 's Nachts traden complicaties op en een arts-assistente nam zelf enkele maatregelen, zonder de chirurg of de anesthesist te waarschuwen. Ze liet de vrouw 's morgens vroeg overbrengen naar de intensive care, maar opnieuw ingrijpen van de chirurg mocht niet meer baten.

Het tuchtcollege vindt een instructie noodzakelijk waarin wordt aangegeven wanneer een assistent de specialist aan wie hij of zij is toegevoegd moet waarschuwen. Hetzelfde geldt voor een protocol waarin in het algemeen de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van een assistent zijn vastgelegd. Het ontbreken ervan noemt het een ernstige tekortkoming in de organisatie van het ziekenhuis en in de regeling van de rechtspositie van de artsassistent.

Het college meent dat de directeur daar ook verantwoordelijk voor is, afgezien van de eigen verantwoordelijkheid van assistente en specialist.

Bud-vete bijna ten einde

De oude **familievete** tussen de biermerken Budweiser uit de Verenigde Staten en Budvar uit Tsjechoslowakije lijkt tot een einde te zijn gekomen. Al een halve eeuw liggen de beide brouwerijen met elkaar overhoop over de verkoop van Budvar in de VS en Budweiser in grote delen van Europa. Een woordvoerder van Budweiser zei donderdagavond op de Tsjechoslowaakse televisie dat de gesprekken over een verbetering van de samenwerking vrijwel rond zijn.

De twee brouwerijen vinden beide hun oorsprong in een door ethnische Duitsers in 1795 opgericht brouwhuis in het Tsjechoslowaakse plaatsje Ceske Budejovice. Budweiser werd in 1848 een geregistreerd handelsmerk in de Verenigde Staten. Zestien jaar later ging Budvar de Europese markt op. In 1939 kwamen de twee overeen dat Budweiser, "The king of beers", geen toegang zou krijgen in grote delen van Europa en Budvar niet in de VS. In 1948 werd Budvar door de communisten genationaliseerd.

Budvar produceert jaarlijks 46,5 miljoen liter geel schuimend vocht waarvan 65 procent wordt geëxporteerd naar voornamelijk Duitsland en andere Europese landen. Wanneer de verbroedering met Budweiser doorgang vindt, wil Budvar de produktie verzesvoudigen. Onder de naam "The beer of kings" zal dan de Amerikaanse markt worden betreden, zo liet een zegsman van de Tsjechoslowaakse brouwerij weten.

Fraude met koeie-oren

Italiaanse melkveehouders hebben de afgelopen jaren op grote schaal gefraudeerd met **koeie-oren.** De boeren kregen subsidie op het slachten van melkkoeien, om daarmee de melkproduktie te verlagen. Als bewijs moest van elk geslacht dier een oor worden ingeleverd. Uit onderzoek is gebleken dat veel boeren wel een oor afsneden en dat instuurden, maar dat ze de dieren niet hebben laten slachten.

Dit meldt het vakblad Zuivelzicht in Rijswijk. Volgens de gegevens van het blad heeft het Italiaanse ministerie van landbouw na controle van 300 bedrijven vastgesteld dat in 90 procent van de gevallen is gefraudeerd. Het ging vooral om bedrijven die in 1987/1988 premies hadden ontvangen voor het afslachten van hun melkkoeien. Deze koeien bleken voor het grootste deel nog altijd melk te leveren.

Circa 90 procent van de officieel geslachte koeien liep met slechts een oor rond, zo stelde de politie bij razzia's vast. Het ontbrekende oor was afgesneden ten behoeve van de premie. In Italie wordt er van uit gegaan dat tot nu toe slechts het topje van de ijsberg is ontdekt. In totaal is 150 miljoen gulden uitbetaald aan "oorpremies". Desondanks werd in het jaar daarop in heel Italie het melkquotum fors overschreden.

TBS

ZATERDAG

16.05 Movie: 'Right to Kill?' (1985, Frederic Forrest)
17.05 Fishing with Roland Martin
17.35 Fishin' with Orlando Wilson
18.05 World Championship Wrestling
21.05 Movie: 'Casino Royale' (1967, Peter Sellers)
23.35 U.S. Olympic Gold
24.35 Night Tracks® - Chartbusters
01.35 Movie: 'The Dark' (1979, William Devane)
03.35 Night Tracks®
06.35 Night Tracks®.

ZONDAG

13.35 Movie: 'Genesis II' (1973, Alex Cord)
15.05 Movie: 'Planet Earth' (1974, John Saxon)
16.35 Movie: 'Ice Pirates' (1984, Robert Urich)
18.35 Captain Planet
19.00 Movie: 'On her Majesty's Secret Service' (1969, George Lazenby)
22.00 Nat'l Geo. Explorer: 'Urban Gorilla'
23.00 Nat'l Geo. Explorer: 'Lights!'
23.35 Nat'l Geo. Explorer
24.00 Network Earth
24.30 Beauty Breakthrough.

HBO

ZATERDAG

17.00 Movie: 'Licente to Kill' (1989)
19.15 Movie: 'Little Shop of Horros' (1986)
21.00 Movie: 'Loose Cannons' (1990)
22.45 One-Night Stand
23.15 Movie: 'Harlem Night' (1989)
01.15 Movie: 'Licente to Kill' (1989)
03.30 Movie: 'Damned River' (1989)
05.05 Movie: 'Blue Lagoon' (1980).

ZONDAG

14.30 Bobby Kennedy: In his own Words
15.30 Movie: 'The Abyss' (1989)
18.00 Movie: 'The Bear' (1989)
19.45 Movie: 'Steel Magnolias' (1989);
22.00 Movie: 'Look Who's Talking' (1989)
23.40 HBO Free Preview
24.00 HBO Comedy Hour
01.10 Movie: 'Glory' (1989)
03.15 Movie: 'Black Rain' (1989)
05.20 Movie: 'Internal Affairs' (1990).

TELECURAÇAO

ZATERDAG

16.30 Telefiesta met tante Irma;
18.00 Studiosport;
19.00 Kòktel Turístiko met Captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 RVD: 'Toespraak minister-president Maria Liberia-Peters';
20.45 Pas pa Golfo Persiko;
21.00 Teatro Klasiko: 'Battle Zone';
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 Estreno;
23.30 Sluiting.

ZONDAG

16.00 Sena di Señor;
17.00 Sala di Konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku..... Manfred 'Fecco' Gomez;
18.30 E Oloshi;
19.30 Style with Elsa Klensch;
20.00 Telenotisia;
20.30 Pas pa Golfo Persiko;
21.00 Shete Dia;
21.00 TeleCuraçao Special;
22.00 Kate & Alice;
22.30 Wrestling;
23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)
* * * * * *

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen) 672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Steegstra, Bob Harms, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

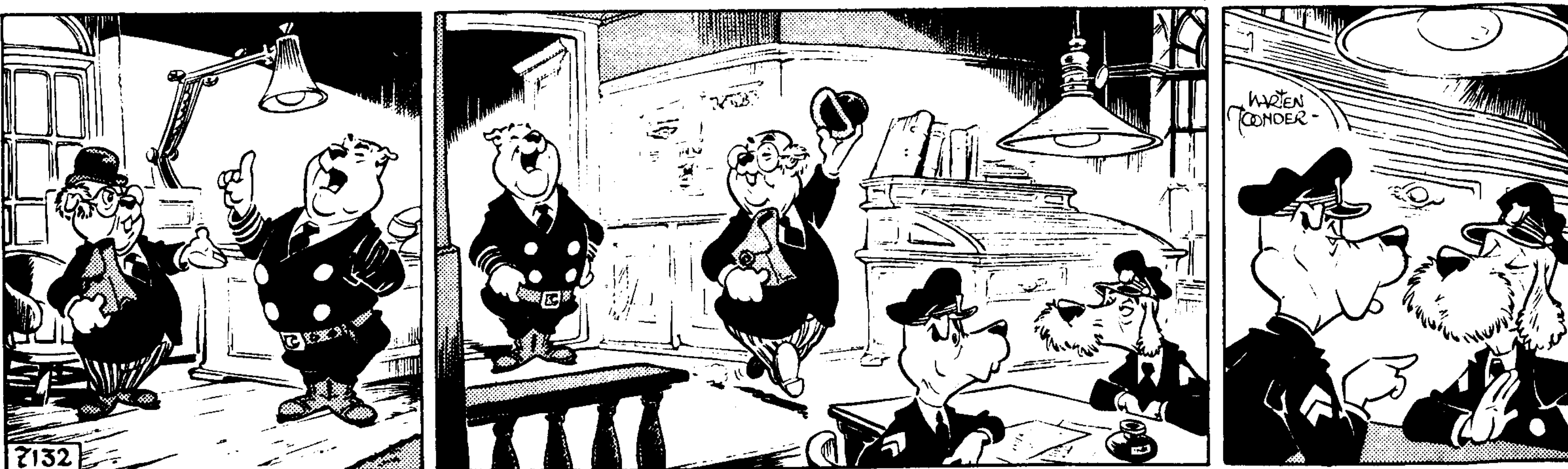
Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): mv. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te beta en

Heer Bommel en de Waarde-Ring

door Marten Toonder

7132 — De heer Dorknoper was naar commissaris Bas gegaan om politiehulp te vragen.

'Bommel maakt het werkelijk te bont', sprak hij. 'De grote beloning die we hem gegeven hebben, is hem nog niet groot genoeg. Hij beweert dat het zink was; om de belasting te kunnen ontduiken! En de jonge Tom Poes trekt één lijn met hem. Waarschijnlijk is die omgekocht. Ik zou willen stellen, dat hij medeplichtig is'.

'Daar moeten we even fors ingrijpen!' riep de politiechef uit. 'Ik heb die Bommel al lang in de gaten. Wat een lef om te beweren dat er zink in die zakken zat! Kan hij dat bewijzen?'

'Nee', zei de ambtenaar met een fijn lachje. 'Die zakken zijn er niet meer. Hij beweert, dat ze gestolen zijn'.

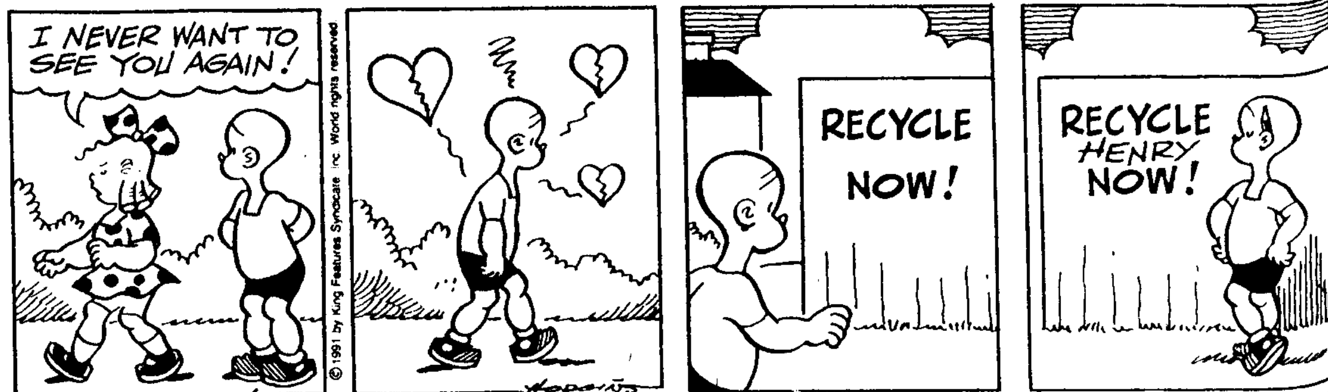
Zo sprekende verliet hij het vertrek, en de commissaris liet hem schamper lachend uit. 'Gestolen!' riep hij. 'Hoe verzint hij het!'

'Sommige lui schrikken niet voor een leugen terug als ze de belasting willen ontduiken', verklaarde de heer Dorknoper over zijn schouder. 'Ik zie dat dikwijls in mijn praktijk!'

Sergeant Kodders zat in het voorvertrek met brigadier Snuf te praten, en hij wachtte gehinderd totdat het stemrumor verstorven was. 'Zoek jij die zinkzaak dan maar even uit', zei hij toen. 'Het recht moet tenslotte zijn loop hebben, ook al is het een diefstal van iets zonder waarde. En het kan niet moeilijk zijn wanneer je het nummer van dat wagentje genoteerd hebt'.

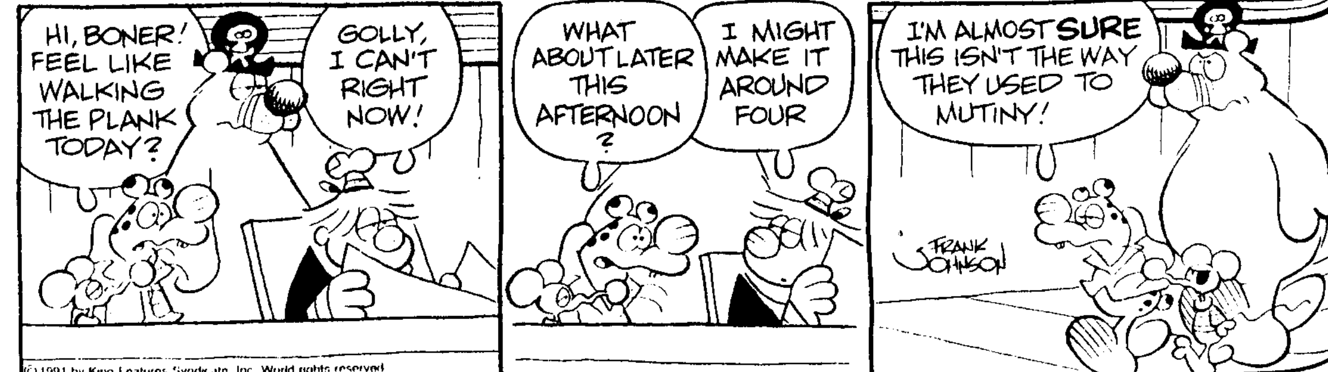
HENRY®

By Dick Hodgins

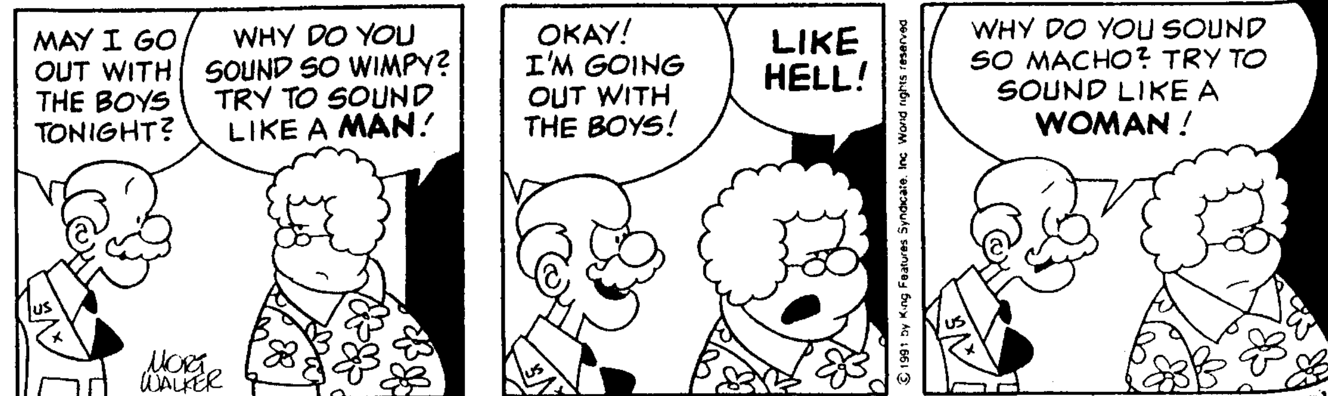
BONER'S ARK®

By Addison & Frank Johnson

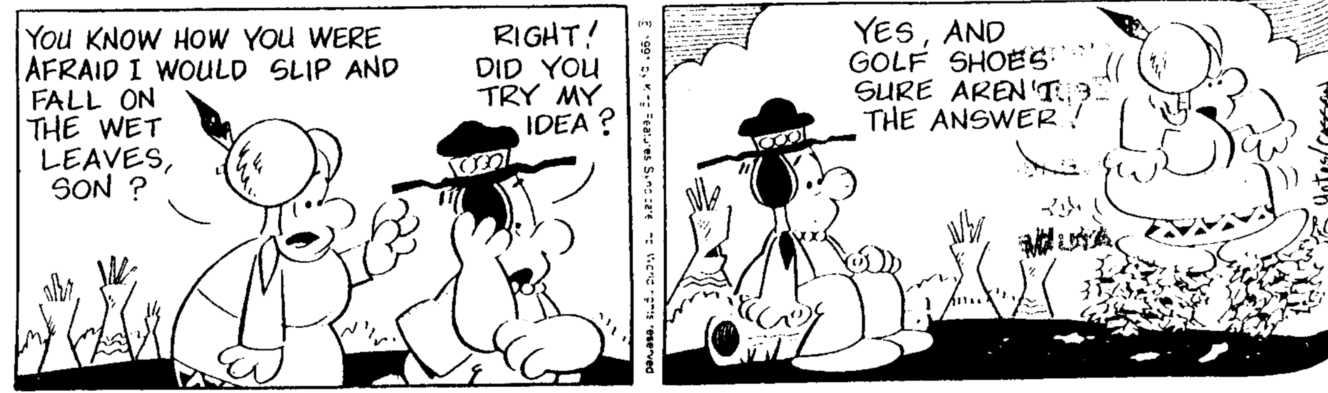
BEETLE BAILEY®

By Mort Walker

REDEYE®

By Bill Yates & Mel Casson

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(openingstijden voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
(openingstijden voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.30 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. Nicolaas, tel.: 5520/8688.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

GALERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya Grandi 70): openingstijden: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

LVV: openingstijden Slachthuis i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.

****

ZONDAG
DIVERSEN
SPORT
VISTOERNOOI
(Bonaire Fishing Tournament Committee)
07.00 uur vertrek deelnemende jachten uit de jachthaven.
16.30 uur wegen van gevangen vis in de jachthaven.
17.30 prijsuitreiking - La Balandra Harbour Village Beach Resort.

****

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk, Kralendijk:
maandag t/m zaterdag om 18.45 uur; zondag om 08.00 en 19.00 uur.
Coromotokerk, Antriol:
maandag t/m zaterdag om 19.30 uur; zondag om 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk, Rincon:
maandag t/m zondag om 19.30 uur.

KLACHTENBEZORGING doorgeven aan mevr. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4.

****

Sealy: 'Paboso zoekt kiezer zonder oordeel'

KRALENDIJK — In een door Paboso-leider Nochi Willem uitgegeven verklaring bekritiseert hij de partijleider van de Partido di Akshon Nobo (PAN) Arthur Sealy omdat die besloten heeft zijn steun aan CAS, de partij van Michiel Bijkerk te geven. In zijn kritiek zegt Willem tegen zijn opponent dat telkens wanneer Sealy zijn vinger kritisch opheft, er drie vingers in de richting van PAN-leider Sealy zullen wijzen.

Een reden voor de PAN-leider, die oveirgens niet aan de komende verkiezingen zal deelnemen en openbaar gemaakt heeft dat hij de CAS zal steunen, om te zeggen dat kennelijk niemand de Paboso mag beoordelen, maar dat die partij iedereen mag beoordelen en anderen zelfs vraagt om ook de tegenpartijen te beoordelen.

Sealy: 'Ik heb in het verleden waarderend gesproken over de Paboso omdat de partij de weg van de vrede had gekozen en op 28 februari 1990 een vredesmanifest aan PAN overhandigde. Het manifest was getekend door Nochi Willem en Michiel Bijkerk. In die tijd beoordeelde PAN alle partijen inclusief de Paboso'.

In de campagne die is begonnen voor de raadsverkiezingen vindt Arthur Sealy dat Paboso alle andere partijen bekritiseert, beoordeelt en beschuldigt, maar dat de partij wel vergeet wat haar eigen doelstellingen zijn. Sealy: 'leg het volk uit dat de Paboso een socialistische partij is, maar de catastrofe die het socialisme momenteel treft. het is immers niet meer dan duidelijk dat je op Bonaire geen communistische partij kunt 'verkopen', wetende dat dit volk niet van het communisme houdt en dus ook niet van een socialistische partij die dicht bij de ideologie van het communisme ligt'.

PAN-leider Sealy verwijst er ook naar dat de Paboso onder het kopje staatkundige structuur in het partijprogramma heeft staat dat gestreefd wordt naar de onafhankelijkheid van de Antillen. Hij zegt echter dat niemand op Bonaire in werkelijkheid achter het idee van onafhankelijkheid staat. 'Als kiezer vind ik dat de Paboso zijn strijd verlegd heeft. Dat kende eerder waarden als vrede, vrijeheid, sociale justitie, maar bnu blijkt het materialisme en het partijpolitieke egoïsme te prevaleren', aldus Sealy, die vindt dat het wel logisch is als de Paboso andere partijen beoordeelt en de vinger legt op zaken als Warahamna, Super Joplly en Playa Frans.

Ook waardeert Sealy het dat Nochi Willem door de pers als 'politicus van het jaar' is gekozen, omdat — zoals Sealy zegt — Willem een overvloed aan communiqués heeft uitgegeven. Tot slot zegt Sealy dat hij bewust wil kiezen voor een partij en dat hij op die basis oordeelt. Hij vindt dat de Paboso derhalve zijn geluk moet zoeken bij kiezers die hun stem uitbrengen zonder een partij te beoordelen.

MOSKOU - Bij vuurgevechten in het noorden van de Sovjetrepubliek Georgie zijn vrijdag drie doden en twee gewonden gevallen. De slachtoffers vielen in de zuid-Osseetse stad Monastyr. Dit heeft het officiele persbureau TASS vrijdag bekendgemaakt. Ook in de Zuidosseetse hoofdstad Tschinvali is het in de nacht van donderdag op vrijdag erg onrustig geweest, aldus Tass.

Met grote droefheid geven wij kennis van het overlijden in Miami van:

HENRIETTE (MAMI) CHEMALY

Namens haar kinderen en kleinkinderen:
John en Glenda Chemaly
Michelle, John en Melissa

Robert en Veronica Chemaly
Erika, Roberto, Veronica en Carla

Deanna Chemaly

Gladys en Antonio Scippa Chemaly
Gabriela

Haar broers te New York:
Dr. William Creidy
Henry en Doris Creidy
John en Therese Creidy

De begrafenis zal plaats vinden op maandag 11 maart om 4 uur, vanuit de Sint Franciscus kerk te Oranjestad naar de katholieke begraafplaats aan de Boerhaavestraat. Vanaf 2 uur ligt het stoffelijk overschot opgebaard in de Sint Franciscuskerk te Oranjestad.

Namens Begrafenisondernemer Zepp Wever onze innige deelneming aan de nabestaanden van de overledene.

Aruba, 8 maart 1991.

AGENCIA FUNERARIA EL SEÑORIAL
v. Brakellaan no. 3 Tel. 73648 Page-boy 027 - 866

A fayese na edat di 82 aña
HELENA IMPERATRIZ LODEWIJKS-MADURO

Na nomber di su yunan i nan respektivo famia	: Clovis i Antonia LODEWIJKS Rudy LODEWIJKS Erick i Aura LODEWIJKS Rugia i Carlos RIGOT-LODEWIJKS Noris i Ruben PIETERS-LODEWIJKS Ivette Doorje-LODEWIJKS Mayra i Johnny ALBERTO-LODEWIJKS
Su ruman	: Gonzalo (Chachi) MADURO i famia
Su ñetunan i nan respektivo rumanan:	Ludmila DE WINDT-LODEWIJKS Ruthsella ELS-LODEWIJKS Marvin RIGOT Chantily LODEWIJKS Yuneida PIETERS Caprice AUGUSTA
Su subrinanan i nan respektivo famia	: Oetilia ISENIA i yunan Edna MARTIS-MADURO i yunan René, Rubia i Marlene MADURO Magdala BISLICK-BEHILIA Ronald i Oswin BEHILIA Emil MADURO i rumanan
Su yu di kriansa	: Antonio ANASTACIA
Demas famia	: Anastacia MADURO MACAPES - MADURO - KLEINMOEDIG CAMPAGNARD - BLUME - GOEDE i WALLE-BOR Lourdes GOMES i yunan Nicolas (Cola) SUZANNA

Akto di entiero lo tuma lugar riba DJAMARS 12 di mart proksimo pa 4.00 or di atardi saliendo for di Misa di Janwé pa Santana Katoliko na Janwé Promé ku entiero lo tin un sakrifisio di misa. Famianan ta risibi bishita di kondolensia riba e fecha di entiero for di 1.00 or di merdia den Misa di Janwé. Despues di entiero no ta risibí kondolensia na kas.

Met diep leedwezen hebben wij kennis genomen van het overlijden van de moeder van onze directeur:

Mevrouw HENRIETTE CHEMALY - CREIDY

Moge zij in vrede rusten.

Staf & Personeel van Caribbean Palm Village.

Aruba, 8 maart 1991.

WARSCHAU - Vier mijnwerkers zijn omgekomen en een collega wordt vermist na een instorting in een Poolse kolenmijn in het zuiden van het land. Dit meldde het Poolse persbureau PAP. De reddingsoperaties in de mijn bij de stad Ruda Slaska welke onmiddellijk van start gingen, moesten worden uitgesteld wegens het ontsnappingsgevaar van methaangas.

"Hende ta manera jerba cu ta muri pronto e ta floria mas cortico cu un flor di angio."

A fallece cristianamente mama, abuela y ruman:

Sra. Lorencia Isabel MARTIJN - de JONGH
(mihor conoci como: "Shon Bee")

Na nomber di su jiunan: **Grace**
Meechi
Dorothy
Josseline y Ricardo Garcia
nietonan: **Juri, Elise, Heriberto, Maribel**
rumanan: **Marvel de Jongh**
Damaso Jozefa
Johana Coffi
Cuñanan: **Sra. Vda. Catharina de Jongh**
Sra. Vda. Urania Marchena
primanan: **Chon Ca, Jin, Dudu Marchena**
sobrino y sobrinanan
Famia: **Martijn, de Jongh, Neumann, Herrera, Chirino, de Haseth, Smeins, Dammers, Plaate, Ayubi, Pourier, Boekhoudt, Coffi, Chayadi, de Palm, Wientjes, Booi, Nicolaas y demas famia**

ta invita tur amigo, bisiña y conociernan pa asisti na acto di entiero cual ta tuma lugar diamars 12 di maart pa 4'or di atardi saliendo for di iglesia San Francisco pa santana catholico den Boerhaavestraat. E restonan mortal lo ta for di 2'or di merdia den iglesia San Francisco na Playa.

Aruba, 8 maart 1991.

Flamingo-documentaire van Nieuwzeelandse filmploeg

■ *De filmploeg bezig met opnamen ter hoogte van de saliña nabij de jachthaven.*

KRALENDIJK — Een team van de Nieuwzeelandse televisiemaatschappijen maakt momenteel filmopnamen op Bonaire. Het team bestaat uit Ian McCarthy, Chris Watson en Crispin Sadler van de maatschappij Television New Zealand (TVNZ).

Het is voor de eerste maal dat vanuit Nieuw-Zeeland aandacht wordt besteed aan Bonaire. Het is naar de Amigoe vernomen heeft zelfs de eerste maal dat het Nieuwzeelandse station een bezoek brengt aan het Caribisch gebied en Latijns-Amerika. Nieuw-Zeeland is een eilandengroep die ongeveer 2000 km ten zuidoosten van Australië ligt. De filmgroep heeft vooral belangstelling voor de flamingo's van Bonaire en hun film zal als titel meekrijgen 'Flamengo — The last dance of the Caribbean'. Begonnen op 1 maart zal de filmgroep tot 22 maart op Bonaire blijven voor opnamen en daarna vertrekken naar Venezuela.

De afdeling natuurfilms van de TVNZ heeft een internationale reputatie opgebouwd met de kwaliteit van de films die als documentaire gemaakt worden. Hun produkten vinden in meer dan vijftig landen van de wereld aftrek. Met de flamingofilm die nu opgenomen wordt, hopen de producenten hoog te scoren.

Teamleider Ian McCarthy werkt als filmproducent nu negen jaar en hij begon zijn opmerkelijke loopbaan bij de Royal Society for the Protection of Birds (RSPB). Hij werkte ook geruime tijd voor de Britisch Broadcasting Corporation (BBC) in Londen waar hij belast was met de documentaires over bedreigde diersoorten in verschillende streken van de wereld en met name Afrika, Sovjetunie en Amerika. Zijn geluidsman is Chris Watson die eveneens gewerkt heeft voor de RSPB. Het derde teamlid is een zoöloge (dierkundige). Het is Crispin Sadler die afgestudeerd is in de zoölogie aan de universiteit van de Schotse hoofdstad Edinburgh. Zij werkt al sedert 1984 aan het project ter bescherming van bedreigde diersoorten.

Op Bonaire heeft de filmploeg alle medewerking gekregen van de overheid, diverse instanties en particulieren als de bioloog drs. Eric Newton. Momenteel worden er opnamen gemaakt in de jachthaven.

CAS wil controle op boekhouding politici

KRALENDIJK — Dat de meeste Nederlandstaligen niet naar de raadsvergaderingen luisteren, begrijpt CAS-leider Michiel Bijkerk wel. Hij geeft zelf de verklaring: 'Het is er een zooitje'. Toch vindt hij iedereen medeverantwoordelijk aangezien men hier woont, werkt en leeft. Maar zegt Bijkerk ten slotte: 'U stemt ook hier'.

Bijkerk gaat er kennelijk vanuit dat de Nederlandse bevolking ook geen krant leest net als hij, en vertelt in zijn verklaring dan dat de laatste Eilandsraadsvergadering weer een moddergooifestijn is geweest. Hij vertelt hoe Broertje Janga Ramoncito Booi beschuldigt en hoe deze dan weer de beschuldigende vinger wijst naar Janga.

Wat Bijkerk in de raadsvergadering gemist gezegt te hebben, is een goed betoog over de samenwerking van de eilanden. Hij had de menig van de raadsleden willen horen over de staatkundige visie die Bijkerk heeft beschreven in zijn boekje 'Caribiaans Manifest'. Bijkerk: 'Maar ik ben bang dat de raad helemaal geen mening heeft over de staatkundige structuur. Ze praten maar, maar hun hoofd is leeg. En wat nog erger is, hun hart is ook leeg'.

Aan het eind van zijn verklaring wordt Bijkerk weer wat zakelijker en merkt op dat het elkaar uitschelden voor dief plaats zal moeten maken voor een manier om corruptie te voorkomen. Daarom wil CAS ook een systeem introduceren waardoor de persoonlijke boekhouding van alle politici wordt gecontroleerd. De CAS zal bij voorbeeld slechts anonieme donaties accepteren, zodat de gever bij voorbaat weet dat het komen opeisen van 'beloning' na de verkiezingen is uitgesloten.

KRALENDIJK — Voor de komende verkiezingsperiode heeft de directie van het kabeltelevisiestation Flamingo TV besloten om een kanaal beschikbaar te stellen (voor 375 gulden per uur) voor de politieke partijen op Bonaire.

Daarvoor zijn er enige wijzigingen aangebracht in de normale kanalen die gebruikt werden voor andere zenders. Het vroegere Discovery Channel (kanaal 11) zal voorlopig gebruikt worden voor lokale uitzendingen, die niet alleen bestemd zijn voor de politieke boodschappen van de verschillende partijen, maar ook voor andere lokale produkties.

Discovery Channel — een op Bonaire veel bekende tv-zender — zal nu uitgezonden worden op kanaap 2, waarvoor de zender Countrymusic (Nashville) moest verdwijnen en in de komende periode uitgezonden zal worden op kanaal 19.

Regina Janga duidelijk:
'Werken is recht voor iedereen'

KRALENDIJK — Volgens Regina Janga van de Paboso denken veel mensen dat zij zich aan een bepaalde partij moeten binden om op die manier verzekerd te zijn van werk indien die partij deel zal uitmaken van het Bestuurscollege. Met nadruk zegt Regina Janga echter, dat het recht op werk een van de rechten is van de kiezers. Het is de taak van de overheid om er voor te zorgen dat de bevolking zich gelukkig voelt.

Regina Janga uit Rincon staat als derde op de lijst van de Partido Boneriano Sosial (Paboso) en is bij de komende verkiezingen de enige vrouwelijke kandidaat die kans maakt om in de Eilandsraad gekozen te worden. Janga stond ook voor de Staten op de lijst van de Paboso en haalde haar stemmen vooral in Rincon. Bekend is dat zij een loopbaan in de politiek ambieert om verbeteringen aan te brengen in de huidige situatie waarin Bonaire en uiteraard vooral Rincon verkeert.

Regina Janga: 'Stemmen is erg belangrijk. Immers door het houden van een verkiezing kan de bevolking stemmen op personen waarvan zij denkt dat die het best de bevolking kunnen vertegenwoordigen, zonder dat daar ook maar enig onderscheid wordt gemaakt naar ras, geloof en afkomst. Wie gekozen wordt in de Eilandsraad zal daar moeten werken en aan zijn verantwoordelijke verplichtingen moeten voldoen. Het is zeker niet de bedoeling dat er slechts voor een kleine groep gewerkt wordt, maar de aandacht zal er moeten zijn voor de gehele bevolking'.

Janga zegt dat het te betreuren is dat mensen soms niet weten waarom zij moeten gaan stemmen. Sommigen denken volgens Janga dat het de voorwaarde is om werk te krijgen. Met nadruk ontkent zij dat dit het geval is: 'Als iemand werk krijgt, is dat een volkomen normale zaak, want de overheid is immers verplicht om te zorgen dat er werk is. Het betekent evenwel ook, dat wie werkt dit voor de volle honderd procent zal moeten doen, want daarop is ook het salaris gebaseerd'.

Naar de mening van Janga zal er door de overheid een goed beleid gevoerd moeten worden gebaseerd op een behoorelijke organisatie. Dan zal het volgens haar mogelijk zijn dat de gehele bevolking mee profiteert van de gunstige wind die er momenteel op Bonaire kan gaan waaien. 'Helaas heeft die wind nog lang niet alle uithoeken van Bonaire bereikt', aldus kandidate nummer drie van de Paboso.

Creoolse keuken op 10 maart

KRALENDIJK — De actie Kuminda Krioyo — het typische Antilliaanse en Bonaireaans eten — werd afgelopen week ingeluid door de UPB die het partijhuis Kas Patriotiko beschikbaar stelde aan een groep uit Tera Cora. Van verschilelnde zijden werd vernomen dat deze dag een groot — culinair — succes is geworden.

Daarom zal dit herhaald worden op 10 maart, maar nu door een andere groep. Op deze 'Dia di Kuminda Krioyo' kan eten besteld worden en meegenomen worden om thuis te eten, maar ook op de patio van Kas Patriotiko is er gelegenheid om te genieten van de lekkere schotels. De specialiteit voor zondag is sanger (bloed, dat voor de pas aangekomen Europeaan niet zonder meer aan te raden is), sopi di kabritu (de echte geitensoep) en geitenvlees, gebraden of de stobá.

Ook de leden en stemmers van andere politieke partijen zijn van harte welkom, aldus partijleider Rudi Ellis, 'want', zo merkte hij op, 'de liefde gaat ten slotte door de maag'.

Condoleancetelegram

WILLEMSTAD — In verband met het overlijden van pastoor Medio Brade in Nederland stuurde premier Maria Liberia-Peters een condoleance telegram aan de Antilliaanse bisschop Mgr Wim Ellis.

Ze laat daarin weten de pastoor zeer erkentelijk te zijn voor de vele werkzaamheden die hij voor de Curaçaose gemeenschap uitgevoerd heeft. Namens de regering en de bevolking spreekt ze haar leedwezen uit en condoleert ze de bisschop.

Kosecha Nobo presenteert toneelstukken

WILLEMSTAD — De theatergroep van Banda Bao op 14 en 17 maart twee toneelstukken aan het publiek presenteren. Het eerste zal zijn 'Ami no ... nun mamita' op 14 maart om acht uur 's avonds in de Don Sarto school, Soto. Het tweede zal zijn 'Un dia ... aña kayente' op 17 maart om drie uur 's middags op dezelfde plaats.

De theatergroep Kosecha Nobo zal op speciale wijze deze werken aan het publiek presenteren. Het publiek zal betrokken worden bij de ... vervulling. De eerste keer wordt het toneelstuk door acteurs van de theatergroep uitgevoerd, daarna krijgen de aanwezigen een kans om een rol te kiezen. Na de uitvoeringen zal er gelegenheid zijn het in de toneelstukken naar voren gebrachte te bespreken.

ÑAPA

AMIGOE

ZATERDAG 9 MAART 1991

Weekend Bijlage

HOE EEN INTERVIEW zal verlopen is vaak moeilijk van te voren te voorspellen. Wil de geïnterviewde praten en vooral wil hij of zij praten over zaken die de lezers interesseren? Julian Coco houdt van grappen en grollen. Zelfs tijdens zijn concerten, voor een musicus het ogenblik van de grootste ernst, kan hij het niet laten met zijn publiek en ook met zichzelf de gek te steken. Het interview met Coco vindt op zijn verzoek plaats op een plek waar het niet koud is', waarmee hij doelt op de airconditioned zaal van Hotel Otrabanda, waar hij logeert. We belanden uiteindelijk op het terras buiten bij Hotel Avila. Daarbij vallen we met onze neus in de boter, want het is zondagochtend en over een uur zal er een koffieconcert plaatsvinden, met Aya Landheer, dwarsfluit, Enid van der Horst, fagot en Rene Bremmers, blokfluit. Julian Coco woont al vele jaren in Nederland en vindt veel veranderd op Curacao: 'Duurder geworden ook.' Dat de mensen hem via een vraaggesprek beter zouden leren kennen, vindt hij onzin.

'MIJN EERSTE OPDRACHT IS EEN 'LEVENAAR' TE ZIJN'

Musicus Julian Coco filosofeert over het leven:

'Ik weet niet wie ik ben, ik ben aldoor zoekende...'

= door Nel Casimiri =

'Dat ze me niet kennen, is niet erg. Ik ken mezelf ook niet. Ik geloof ook niet dat dat kan. Het totaalbeeld maakt van mij wat ik ben, en dat kunnen we geen van allen bevatten. In een aantal reacties word ik opgehemeld, maar er zijn ook mensen die me anders hebben meegemaakt en die kunnen mijn negatieve kanten belichten.'

AFSTAND

Julian Coco is op Curacao en op Aruba gekomen om concerten te geven. 'Dat is leuk, ja. Je ontmoet weer oude vrienden. Het enige dat vermoeiend is, is de afstand. Het is niet te merken dat het nu vlugger gaat dan vroeger. Ik doe het niet iedere dag! Het duurt voor mij iedere keer weer even lang.'

Als u een concert geeft in Nederland of hier, zit daar verschil in?

'Je hebt een ander publiek. Ik kom hier niet om een opvoedkundige reden, al is dat er ook bij. Het ligt aan de toehoorders. We komen om voor de mensen te spelen, zo eenvoudig ligt dat. Magdalena (Kuhn) en ik stellen een programma samen, gericht op het publiek. De laatste tijd is dat een gemeleerd programma. De tijd is hier niet stil blijven staan. Er is sprake van een muzikale groei vooral bij zoveel jonge mensen. Dat is zeer goed. Dat maakt verschil in de aanpak. Net als overal waar men geïnteresseerd is.'

JONGE MENSEN

'Er zijn nu veel meer jonge mensen die muziek maken, mensen die gestudeerd hebben in Nederland of elders. Het gaat allemaal veel sneller nu, ze hebben betere instrumenten, ze krijgen beter onderricht. Ze hoeven vaak niet eens meer te reizen om een goede leraar te vinden. Er worden workshops gegeven. En ze zijn daardoor niet luier geworden, integendeel juist actiever. Het probleem is wel dat het op een eiland op een zeker moment te veel wordt. Dat is het nare. Als er te veel zijn, gaan ze elkaar op een onprettige manier behandelen en zo wordt het steeds onprettiger voor de aankomende musicus. Er is het gezegde dat luidt: Hoe meer zielen hoe meer vreugd, maar daar staat tegenover het gezegde: Vele varkens maken de spoeling dun.'

Is het al zo ver op Curacao?

'Neen, op Curacao nog niet, maar het komt wel. Als er veel goede zijn, reageert de een niet meer enthousiast op de ander. Als er zeer veel zijn, is het moeilijk uit te maken wie de beste is. Er komen niet veel Amerikanen meer naar Europa, en andersom ook niet, want ze kunnen het thuis ook vinden. Er ontstaat een nivellering aan de top en dan is het moeilijk voor het individu om zich te profileren.'

Was het dan gemakkelijker in de tijd dat u voor het eerst naar Nederland ging voor uw conservatoriumopleiding?

'Jazeker. Dit is natuurlijk hypothetisch. maar ik weet niet of ik het in deze tijd gehaald zou hebben. Dit heb ik ook al voor de radio gezegd. Wij ouderen moeten niet zo klein van geest zijn en erkennen dat het nu sneller gaat. We moeten dat accepteren en we moeten erop voorbereid zijn er met decorum uit te stappen.'

U woont al lang in Nederland, al vanaf 1953?

'Ik woon langer in Nederland dan op Curacao. Ik was 29 toen ik daar heen ging en nu ben ik 67. En nu ga je me zeker vragen, of ik me Antil-

liaan voel of Nederlander? Schrijf maar op: 'Ik ben gek.'

Nick Möller, de manager van het Avila Beach Hotel komt langs en al vlug zijn Coco en Möller verdiept in muzikale zaken en gemeenschappelijke, muziek-kennissen. Coco kent de CD die Nick Möller heeft uitgegeven en vooral de *Winterreise* wekte zijn bewondering, geuit door een dikke zoen. Na dat gesprek tussen twee musici kom ik nog even terug op het voorgaande en vraag of Julian Coco dan plannen heeft om met muziek te stoppen.

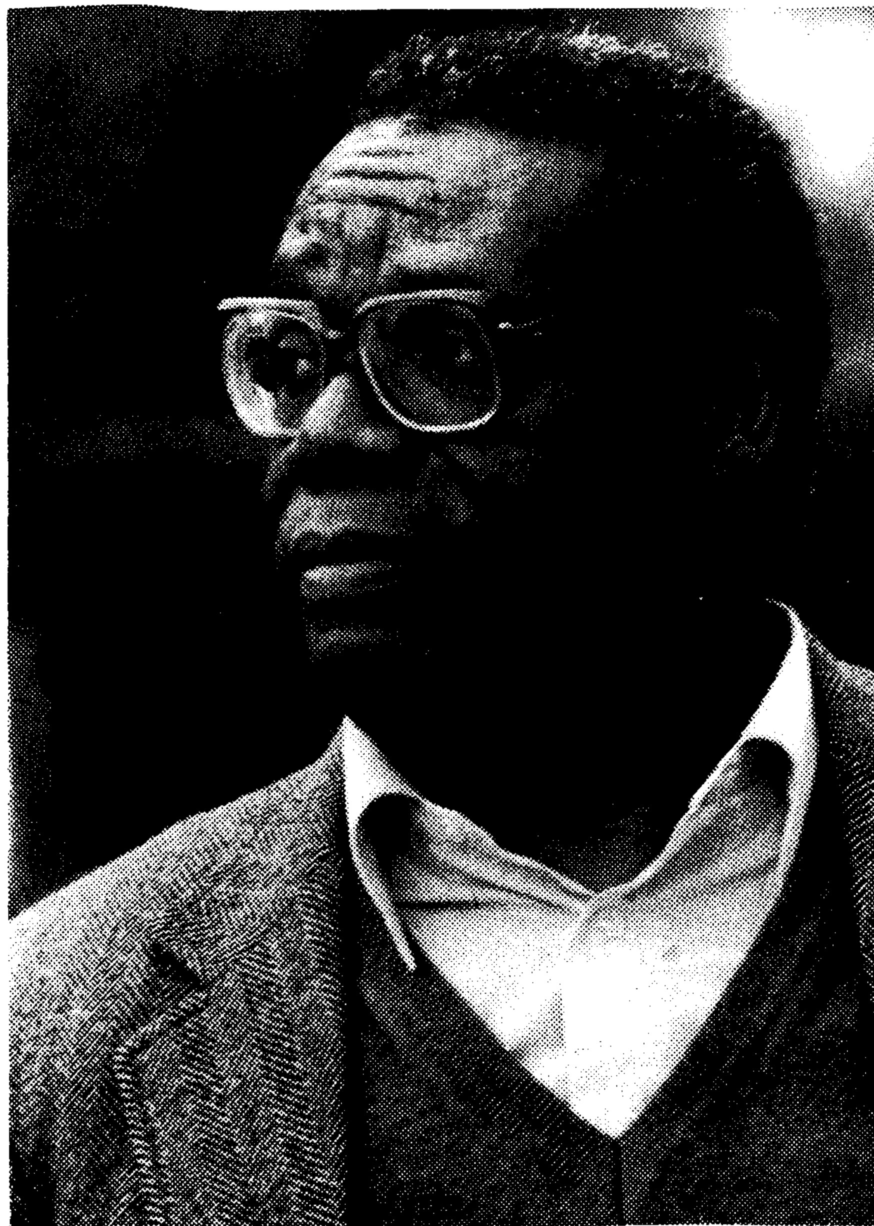
'Dat loopt vanzelf af. Het gaat heel geleidelijk. Maar je moet je voorbereiden voor een eventueel stoppen. Ik weet dat er musici zijn die tot op heel hoge leeftijd doorgaan. Die zijn helemaal bezeten van muziek. Ik weet in tegenstelling tot de meeste mensen dat in het leven alles meetelt. Er zijn musici die zeggen dat ze zonder muziek niet kunnen leven. Dat is gelul. Er zijn een heleboel musici gestopt en die leven ook door. Je krijgt in het leven een heleboel sleuteltjes mee naar talenten en hoe meer sleuteltjes des te meer openingen. Het zijn allemaal mogelijkheden tot communicatie. En hoe meer ogen, hoe meer je je bewust wordt, ook van jezelf.'

'LEVENAAR'

'Mijn eerste opdracht is niet kunstenaar te zijn, maar 'levenaar' te zijn. En wat ik meekrijg zijn hulpmiddelen daartoe. En er is er niet een exceptioneel, je hebt ze allemaal nodig. Daarom kan ik ook met iedereen omgaan.'

Terugkomen op je geboorteeiland, ook al kom je vaker terug, betekent herinneringen ophalen.

'Ik ben opgegroeid in Colon (wijk in Otrabanda red.). Die buurt is nu weg, daar staat nu een winkelcentrum. Daar ben ik trouwens niet tegen. Ik kan me niet vasthouden aan die troep, terwijl ik weet dat de enige constante verandering is. Waar je nu voor vecht, is niet altijd zo geweest en dat verandert ook. Ik ben geboren naast Monte Christo (instituut voor geestesgestoorden) en ik heb al jong bij de tarai (vorm van tambú) gespeeld in Punda. Maar ik ben ook in hogere kringen geweest. Ik zoek altijd naar een gemeenschappelijke taal, naar begrip voor de ander. Ik wil de ander in zijn taal benaderen. De enige manier om dat zinvol te doen is in de taal van de ander. En ook al zijn we allebei yu di Korsow, dan nog moet ik de ander zijn taal spreken om te communiceren. En als we geen gemeenschappelijke

JULIAN COCO
...leren en doorgeven...

taal hebben, moeten we een nieuwe taal zoeken, een taal lenen van een derde, zoals bijvoorbeeld het Engels, om te kunnen communiceren.'

Als je dezelfde taal spreekt, verdwijnt ook de onenigheid?

'Dezelfde taal betekent niet dat er geen wrijving mogelijk is. Die moet je ook niet uit de weg gaan. Wrijving betekent warmte en warmte maakt leven mogelijk. Dat doet me ook aan de politiek denken. Ik wil me niet met politiek bemoeien, hoewel ik weet dat de politiek ons leven beinvloed. Politici moeten begrijpen dat oppositie geen vijandschap hoeft te betekenen. Binnen een familie kan ook wrijving ontstaan, maar dat betekent niet dat de familie uit elkaar valt. Als er b.v. drie partijen zijn, waarom moet dan bij voorbaat het idee van een ander weggewerkt worden, alleen omdat hij van de oppositie is, terwijl men weet dat het een goed idee is?'

MACHT

'Macht corrumpeert niet omdat we slecht zijn, maar omdat we onvolmaakt zijn. En we zijn niet onvolmaakt, omdat we zo gemaakt zijn, nee, we zijn volmaakt gemaakt, maar we moeten dat ook waar maken. Als we zouden zeggen dat we onvolmaakt waren, zouden we beweren dat de schepper er een rotsooi van gemaakt heeft en dat is niet zo. Punt!'

Toen u naar Nederland ging, waren daar maar weinig Antillianen. Nu gaan er veel meer, om te wonen en om te studeren. Maakt dat verschil?

'Voor mij zeker. Toen ik daar kwam, was daar maar een handjevol kleurlingen. Je mag zeggen neger, zwarte, kleurling, ik behoor tot die groep. Ik heb er geen moeite mee zo aangeduid te worden. Het hangt af van de klank of er een belediging mee bedoeld wordt of niet. Toen ik daar aankwam heb ik me in mijn gedrag zeer ingespannen om me zo snel mogelijk aan te passen, zonder daarbij mijn eigen identiteit te verliezen, en ik werd geaccepteerd. Denk eraan ik bedoel geen onderkruipen. Maar als je ergens naar toe gaat en je gaat alleen eisen stellen, maak je het jezelf moeilijk. Als ik naar Italië ga, of naar welk land dan ook en ik verwacht daar de Antillen aan te treffen, zit ik fout. Wat voor mij telt is de wederzijdse waardering en het respect. Je bent niet eender. Ik respecteer de ander, probeer hem niet te veranderen. Als een ander niet wil veranderen, begin dan bij jezelf. Probeer uit te vinden wat mensen bij elkaar brengt, niet wat ze verdeelt. Soms denkt iemand dat ik zo praat, omdat ik al gearriveerd ben. Maar ik praatte vóór die tijd ook al zo. Het is geen kwestie van intellect, maar van intelligentie. Daardoor kreeg ik ook de kans mezelf te ontwikkelen. Dat gebeurde niet bewust. Het overkwam me. Alles overkwam me en zonder anderen zou ik niets bereikt hebben.'

GEHOLPEN

Wie hebben u in uw loopbaan geholpen?

'Zwarte handen hebben zich naar mij uitgestrekt en blanke handen en ze hebben allebei geholpen. In de eerste plaats was dat mijn vader, een echte bon vivant. En bij de muziek was dat Jossy van der Linden. Hij hielp mij op een negatieve manier door een rotkritiek waarmee hij mijn ijdelheid prikkelde, zodat ik werkte opdat dat nooit meer zou kunnen gebeuren. En toen ik muziekidioom begon te studeren ben ik geholpen door Edgar Palm via zijn vader Shon Dòdò Palm. Ik kan niet zeggen of dat toeval was of voorbestemming. Het gebeurde.'

En Julian Coco denkt terug aan het begin van zijn muzikale loopbaan:

'Op zijn verjaardag liep Shon Dòdò Palm door Otrabanda bij Palu Dushi. Ik zat harmonieopgaven te maken voor een Amerikaanse schriftelijke cursus. Het geld voor die cursus kwam trouwens uit de zak van Luis Daal. Er waaide een papiertje weg en Shon Dòdò, al oud, raapte dat papiertje op en zag dat het muziek was. Hij gaf het me terug, vroeg of ik een instrument bespeelde en zei daarbij: 'Jij moet vanavond op mijn feest komen. Dan kan ik je introduceren bij een paar vrienden van me.' Zo kwam ik in contact met Thomas Henriquez en werd ik directeur van zijn studio en Horacio Hoyer pikte mij weer weg van Thomas Henriquez. Op een gegeven moment werkte ik bij het departement van Landbouw. Daar werkte ik een half uur voor de regering en een half uur voor mezelf, om en om. De tijden kunnen ook twintig minuten of een kwartier geweest zijn, dat weet ik niet meer. Gehrels kwam naar Curacao en vond dat ik naar Nederland moest gaan om bij hem te studeren. Maar daar ging weer een tijd overheen. Toen ben ik met de Bulawaya revue naar Puerto Rico gegaan en dat combineerde ik met *sightseeing* om uit te vinden wat de mogelijkheden waren om daar te gaan studeren om vandaaruit naar de Verenigde Staten te gaan. Maar ik kwam terug met het gezelschap, terug naar Studio Horacio Hoyer en daar ontmoette ik een Engelse musicoloog die folkloristische muziek verzamelde en die heb ik daarmee geholpen. Hij heeft toen met mensen gesproken en gezegd: 'This fellow is ready for a scholarship.'

NAAR HOLLAND

'Percy Henriquez, toen minister van Economische Zaken, was bevriend met Ciro Kroon. Die twee samen zeiden dat ze ervoor zouden zorgen dat ik zo snel mogelijk een beurs zou krijgen. Ik moest wel een verzoek schrijven. Drie dagen later zat ik op de Italiaanse boot *Frattelli Grimaldi*. Ik kwam op 2 februari 1953 in Nederland aan, gelijktijdig met de februariramp. Dat werd later in een recensie in *Het Parool* herdacht met: 'Coco kwam hier. Een ongeluk komt zelden alleen. Enz. enz.'

U speelde contrabas, naast gitaar. Is dat geen onwaarschijnlijk instrument om als jongeman mee te beginnen?

'Ik speelde eerst gitaar en dan is het makkelijk over te stappen naar de bas. Ik ben pas begonnen met bas spelen toen ik al volwassen was. Ik ben begonnen met een plank en wat vislijnen en daarmee heb ik eerst iedereen gek gemaakt. Daarna een kuarto, later gitaar.'

Julian Coco houdt van filosoferen en komt terug op ons eerdere gespreksonderwerp.

'Ik weet niet wie ik ben. Ik ben aldoor zoekende. In het Nieuw-Grieks bestaat het gezegde: *Gnotis set tone*, d.w.z. mens ken jezelf. Dat is een heel goede tip, maar mij is het niet gelukt. En nu na 50 jaar ben ik erachter gekomen dat het praktisch onmogelijk is zonder de blik van een ander. Wel weet ik dat ik niet weet wie ik ben, maar dat ik de ander zeker niet wil zijn. Dat is ook onzin. Ik ben ook de ander. We zoeken de eenheid. Die is te vinden in God. We zijn allemaal deel van dat grote Ene. Dat zeg ik zonder me voor welke godsdienstlijn ook, uit te spreken. Ik ben van huis uit Rooms-katholiek. Dat zegt me weinig meer, als je ziet dat op de hoogste top gevochten wordt tegen een van de eerste en oudste geboden in: Gij zult niet doden. En Ieren en Arabieren, alles doodt met de 'toestemming' van God. Ik wil dit niet tot een aantijging maken, maar het gebeurt wel.'

TALEN

Het spreken van talen is de grote hobby van Julian Coco. Hij spreekt Engels, Spaans, Frans, Duits, Papiamentu en Nederlands, en is Russisch aan het leren, evenals Nieuw Grieks en Hebreeuws. Van die laatste drie talen heeft hij de studieboeken en woordenboeken bij zich. Hij is net bij de synagoge geweest in Hanchi di Snoa waar hij zijn Hebreeuws kon oefenen. Hebreeuws wat hij spreekt met een sefardisch accent, zoals men hem in Israel vertelde: uiteindelijk is hij Yu'i Korsow.

'Wat me zo trekt bij de Joden is het *Lehren und Lernen*. Er is een traditie van constant leren en het geleerde weer doorgeven. Dat is een gebod, dat je terugvindt aan het slot van de Pesach.'

Maar tenslotte komt hij toch weer terug op de muziek en de ontwikkelingen in de hedendaagse muziek 'Er is tegenwoordig zo'n overdaad, zoveel concurrentie, de technische mogelijkheden kunnen zo'n perfectionering geven, dat je tegen jezelf moet vechten. Op een gegeven moment houdt het op. Dan moet er een andere waardering komen. Iedereen moet zich gaan interesseren voor die ontwikkeling om te overleven. Veel mensen sterven, door oorlog, door epidemieën. Alleen de sterksten blijven over, degenen die de meeste weerstand hebben. Daarna gaan we verder.'

Ondertussen was het koffieconcert van Aya Landheer begonnen. Eerst wilde Coco op het terras blijven zitten, maar hij besluit toch om te lopen en in de zaal mee te luisteren naar het fluitspel. Voor het eind van het concert moet hij echter al weer weg, naar een andere afspraak. Dat moet vandaag want morgen gaat het vliegtuig naar Aruba. Onderweg naar het hotel geniet hij van Curacao. Weet je wie daar op die hoek woonde? Jules de Palm. En daar tegenover.....

IN DIT NUMMER van Ñapa:

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: **Norbert Hendrikse**
LAYOUT: **Solange Isselt**

'BID VOOR ONS, WE WILLEN GEEN OORLOG'

Iraakse sociologe analyseert Golfoorlog

Saddam gebruikt voor vernietiging van Irak

AMSTERDAM - Ze zit vooral met bergen vragen. Zes letters zweven voortdurend voor haar ogen. W A A R O M ? Van een ding is de Iraakse sociologe Yasmin Jawad (37) overtuigd: president Bush is hypocriet als hij zegt dat er uitsluitend sprake was van een conflict met Saddam Husayn en niet met het Iraakse volk. "Vertel dat maar eens aan al die tienduizenden mensen die een dierbare hebben verloren." Irak werd simpelweg te machtig en moest worden vernederd, het militaire apparaat uitgeschakeld, zegt Jawad.

De persoon van Saddam Husayn is, in tegenstelling tot wat de geallieerden beweren, niet eens belangrijk, vindt zij. "Hetzelfde zou zijn gebeurd onder om het even welke leider. Ook als Kuwayt niet was aangevallen. Ik ben ervan overtuigd dat Bush en Thatcher de gelukkigste mensen in de wereld waren op het moment dat de Iraakse strijdkrachten de grenzen met Kuwayt overschreden. Ze vonden het al lang noodzakelijk dat er iets werd ondernomen tegen de groeiende macht van Irak en nu werd ze door Saddam Husayn zelf een motief om op te treden op een presenteerblaadje aangeboden. Op een dag gaan ze achter Saudi-Arabië aan, of Egypte. Dan zijn plotseling koning Fahd of president Moebarak de vijand, het monster. Omdat zij een bedreiging vormen voor de westerse belangen."

De Iraakse Yasmin Jawad woont al elf jaar in Europa. Eerst in Londen en daarna in Nederland, waar zij studeerde aan de universiteit van Amsterdam. Later gaf zij bij het Koninklijk Instituut voor de Tropen in Amsterdam cursussen aan Nederlanders die in Arabische landen gingen werken. Ze is bezig te promoveren op de veranderde positie van vrouwen op het platteland van Egypte na de landhervorming in de jaren vijftig. Yasmin Jawad is getrouwd met een Nederlander en heeft een dochtertje van tien maanden oud, Felicia.

BITTER

Beurtelings emotioneel en bitter gestemd doet zij haar verhaal. "De dag in 1988 waarop zij het nieuws hoorde dat de oorlog tussen Iran en Irak was afgelopen was de gelukkigste dag in haar leven, zegt ze. Eindelijk een einde aan de gewelddadigheden en de angst om haar broer die in het leger vocht. Een kans voor haar land om zich te herstellen. Eindelijk een mogelijkheid om haar ouders terug te zien.

"De eerste anderhalf jaar na de oorlog konden ze vanwege de economische problemen niet naar Nederland komen. Vorig jaar februari belde mijn moeder mij. Ze was van plan om in juni naar Nederland te komen. Ik was zo blij, ik had haar acht jaar niet gezien. Maar mijn droom stortte in. Ze kreeg geen visum van de Nederlandse ambassade in Baghdad. In mei stopten ze volledig met de verstrekking van visa. Waarom?"

Schouderophalend: "Vlak voor het verstrijken van de deadline van de Verenigde Naties zag ik op de televisie een interview met een Amerikaanse soldaat. Hij vertelde dat er al in mei naar aanleiding van zeer geheime informatie woestijntrainingen waren gestart." Ze zou willen dat ze kon bewijzen dat het net zich toen al rond Irak begon te sluiten, maar ze kan het niet. Het laatste telefonische contact met haar moeder had zij op 15 januari. "Alsjeblieft dochter, bid voor ons. Wij willen geen oorlog." Daarna heeft ze niets meer vernomen. Ze weet niet of haar broers en zuster nog leven en vertelt met tranen in haar stem dat ze niet weet of haar ouders haar dringend advies hebben opgevolgd om Baghdad te verlaten en naar Kufa te gaan, waar de familie een zomerhuis heeft. "Misschien heb ik ze regelrecht de dood ingestuurd. Het telecommunicatiecentrum staat recht tegenover het zomerhuis en was zo ongeveer het eerste doelwit dat door de geallieerde bombardementen werd geraakt."

Ze wijst door het raam, naar het huis van de overburen. "Dat is ongeveer de afstand tussen het huis van mijn ouders en het telecommunicatiecentrum. Vijfhonderd meter, niet meer. Dat kunnen ze met geen mogelijkheid hebben overleefd."

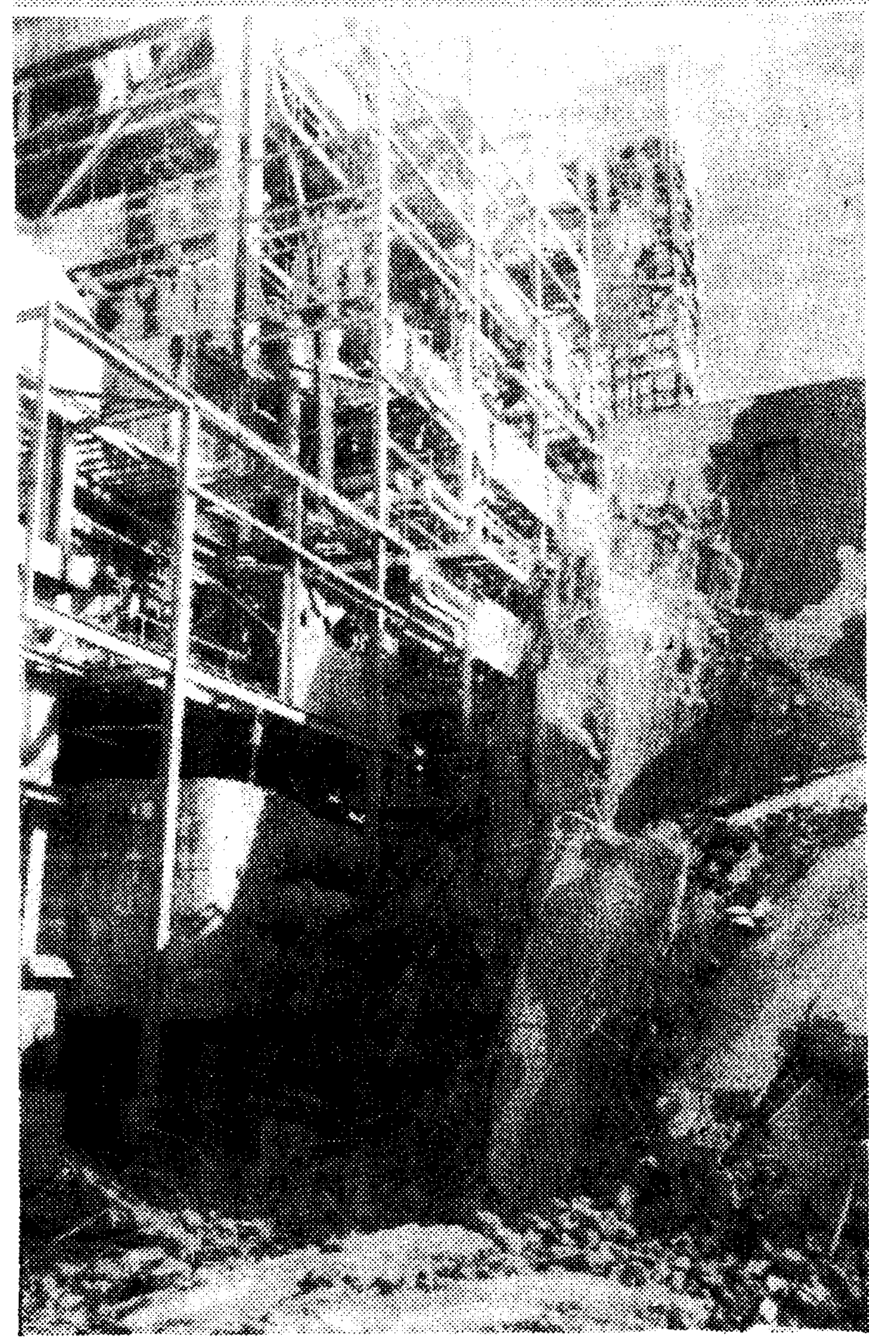
GEEN VREUGDE

In Nederland kan ze weinig kanten op met haar angst en onzekerheid. De vreugde over de beëindiging van de oorlog kan ze niet delen. "Voor mij is de oorlog niet over. Voor mij begint het pas." De euforie over het geringe aantal slachtoffers stemt haar bitter. "Dat gaat maar over een kant, die van de geallieerden. In Irak zijn tienduizenden gedood.

"Irak heeft geen chemische en bacteriologische wapens gebruikt. De geallieerden hebben napalm en andere niet-conventionele wapens ingezet en de dreiging van het Iraakse gifgas gebruikt als excuus daarvoor. Inmiddels is het drinkwater besmet, er zijn ziektes uitgebroken. Ik heb gehoord dat cholera al 5.000 levens heeft geëist. Er is geen elektriciteit meer. Irak is in een klap terug in het stenen tijdperk."

Het zal zeker vijftig, misschien honderd jaar kosten voor alles weer bij het oude is, denkt ze. Nog afgezien van de vraag wie het land moeten opbouwen. Het aantal doden wordt geschat op meer dan 100.000, er zijn wellicht 50.000 krijgsgevangenen gemaakt.

Electriciteitscentrale geraakt

■ *BAGHDAD - Deze foto toont de schade welke is aangericht aan het Taaji-stroomstation in Irak. Het is niet bekend wanneer deze electriciteitscentrale werd gebombardeerd.*

(AFP-satellietfoto)

OP BAGHDAD

Jawad: "De bommen zijn voornamelijk op Baghdad terecht gekomen. Hele delen van het land zijn gespaard gebleven, wordt gezegd. Maar Baghdad is voor ons het centrum van beschaving, van Arabische cultuur, onderwijs en historie. Dat is allemaal vernietigd. Het westen heeft zich nooit iets gelegen laten liggen aan Arabische gevoelens of tradities. Economische belangen hebben altijd voorop gestaan."

"De oorlog mag afgelopen zijn, er zijn nog steeds westerse troepen in Irak en ik vraag me af wat er gebeurt als die blijven. Een toekomst onder de voorwaarden die de geallieerden, met de Amerikanen voorop, dicteren? laat het Iraakse volk zelf beslissen wat er moet gebeuren. Laat het Westen voor een keer respect voor de Arabieren tonen."

Het grote aantal doden onder de burgerbevolking heeft haar en eens te meer van overtuigd dat de geallieerde bombardementen niet, zoals steeds is volgehouden, uitsluitend waren gericht op militaire doelen. Een voorbeeld? De gebombardeerde fabriek op 25 kilometer afstand van Baghdad waarvan de Verenigde Staten altijd hebben beweerd dat er gifgassen werden geproduceerd, was een melkfabriek, zegt Yasmin Jawad.

"Ik kan het weten, ik ken die fabriek. Toen ik nog in Irak woonde kwam ik er honderden keren langs. Vanaf mijn derde jaar heb ik die melk gedronken." Deze oorlog kent geen overwinnaars, vindt Yasmin Jawad. Sterker nog, de geallieerden zijn de eigenlijke verliezers. Waarom?

"Omdat", zegt Jawad, "het Westen zijn geloofwaardigheid heeft verloren als vredebrenger. Er is geen respect getoond voor het Arabische volk. Bush zegt dat de inzet de bescherming van mensenrechten was. Het Westen heeft zich nimmer bekommerd om de mensenrechten. Hebben ze zich wel eens druk gemaakt over de rechten van vrouwen in het land van bondgenoot Saudi-Arabië?

"Dertig landen tegen één land om een oliestaat te redden? Dat vind ik geen bevredigende verklaring en geen reden voor een oorlog waarbij zoveel doden zijn gevallen. Een oorlog die barbaarser was dan die tussen Iran en Irak. Die werd op het slagveld uitgevochten. Face to face. In dit geval is alle beschikbare technologie en superioriteit ingezet om het makkelijk, snel en met zo weinig mogelijk verliezen te laten verlopen. Weinig verliezen aan hun kant dus."

ONWETENDHEID

Al vanaf het begin van haar verblijf in Europa werd Yasmin Jawad getroffen door de onwetendheid van westerlingen over de Arabieren. "Irak. Ligt dat in Pakistan?", werd haar eens gevraagd. De media dragen bij tot het eenzijdige beeld dat hier bestaat over Arabieren, vindt ze. Er wordt met enorme westerse arrogantie en een westerse bril op een oordeel geveld over de "primitieve" Arabieren. Eerlijkheidshalve geeft ze toe dat bij de Arabieren ook een vertekend beeld bestaat van het westen, dat voornamelijk wordt bepaald door series als *Dallas* en *Dynasty*.

De onwetendheid over de Arabische gewoonten, historie en cultuur is echter groot en hetzelfde geldt automatisch voor de misverstanden. Ze telt af op haar vingers. "Arabieren zouden zich niet aan afspraken houden, primitief en fanatiek zijn, luid spreken." Glimlachend: "wat dat laatste betreft, Italianen zijn wat dat betreft gens mij minstens zo erg."

De oorlog heeft haar tot haar spijt ook genoodzaakt haar relaties met goede vrienden te herzien. Ze raakte geschokt door de reacties van degenen die altijd gekant waren geweest tegen gebruik van geweld en nu plots klaps vonden dat "Irak een lesje moest worden geleerd". Een goede vriendin aan wie ze vertelde zich "rot" te voelen over de oorlog probeerde het zelfs om verbaal te vragen waarom.

Ze voelt zich als Iraakse in een westers land dat zich opeens tegen haar landgenoten heeft gekeerd ongemakkelijk. Toch is het voor haar geen reden om weg te gaan. Ze ziet zelf een belangrijke taak voor zich weggelegd. "Misschien nog beter proberen om mensen hier begrip en respect voor het Arabische volk bij te brengen."

Kosten van Golf-oorlog

WASHINGTON - De kosten van de Golfoorlog voor de geallieerden zullen ongeveer de zeventig miljard dollar (120 miljard gulden) uitkomen. Indien alle toezeggingen gestand worden gedaan, zullen de Verenigde Staten daarvan vijftien miljard dollar bijdragen.

Corazon Aquino niet meer zo populair

Filipino's op zoek naar een sterke figuur

MANILA - Vijf jaar na de verdrijving van dictator Ferdinand Marcos is de democratie in de Filipijnen een van de meest bedreigde van Azië. De Filipino's zijn onderling sterk verdeeld en schreeuwen om een leider die het land bijeen kan houden.

De hoop op verandering die velen vijf jaar geleden hadden toen president Corazon Aquino op de golven van een volksopstand de macht in handen kreeg is bij de meeste Filipino's verdwenen en heeft plaatsgemaakt voor ontgoocheling. Amando Doronila, hoofdredacteur van het dagblad Manila Chronicle, stelt dat de revolutie er niet toe heeft geleid dat de Filipijnse samenleving is veranderd. "De volksopstand is een symbool van uiteengespatte dromen en verwachtingen geworden. De regering heeft vele kansen voorbij laten gaan om sociale en politieke veranderingen door te voeren".

Op 25 februari 1986 kwam een einde aan het 20-jarige bewind van Ferdinand Marcos. De dictator en zijn familie vluchtten uit het presidentiële paleis na een vierdaagse volksrevolte. Honderdduizenden Filipino's betoogden in die dagen tegen het Marcos-bewind en versperden tanks van het leger de doorgang. Toen de militaire top de kant van de demonstranten koos betekende dat het einde van Marcos.

NIEUWE DAG

Corazon Aquino, de weduwe van de voormalige oppositieleider Benigno Aquino die in 1983 bij terugkeer uit ballingschap werd vermoord, nam de macht over. Zij beloofde het volk hervormingen en verklaarde dat een 'nieuwe dag' was aangebroken.

Maar vijf jaar en zes couppogingen van het leger later is het land in een economisch dal beland, is de eensgezindheid die leidde tot de val van Marcos verdwenen en deelt de aloude elite nog steeds de lakens uit.

Opstandige militairen hebben inmiddels gezworen Aquino nog voor 1992 - als haar presidentstermijn afloopt - af te zetten. Zij beschuldigen de president ervan dat zij de capaciteiten mist om het land te leiden en de grootschalige corruptie binnen de regering en het leger tolereert.

Enkele medestanders van Aquino laten weten dat de Filipijnse president het vermogen mist op de juiste momenten de politieke leiders zo te manipuleren dat zij instemmen met bepaalde besluiten. Door dit onvermogen wordt de indruk gewekt dat de regering te vergelijken valt met een dolend schip dat wanhopig op zoek is naar een vaste koers.

Een aantal hoogleraren, professoren en zakenlieden confronteerden Aquino afgelopen jaar tijdens een ontmoeting met deze kritiek. "Iedereen die bij de ontmoeting aanwezig was zei na afloop dat zij haar taak niet aankan", zo verklaarde een van hen.

Aquino houdt deze week tijdens verschillende bijeenkomsten ter herdenking van de machtswisseling van 1986 hartstochtelijke pleidooien voor het behoud van de nationale eenheid. "Mijn droom is om de regering dichter bij het volk te brengen....Om de rijken zover te krijgen dat zij de hand pakken van de zwakken en de armen", zo zei Aquino tijdens een openlucht mis in Manila.

Tegelijkertijd trokken echter demonstranten door de straten van de Filipijnse hoofdstad waarbij zij het aftreden van Aquino eisten. Ongeveer 1000 betogers verzamelden zich voor het presidentieel paleis en beschuldigden Aquino van wanbeleid. De mars was georganiseerd door een groepering die drie miljoen handtekeningen probeert te verzamelen. Zij wil op die manier de druk op Aquino om af te treden vergroten.

Regeringswoordvoerders tonen zich ontstemd over de kritiek op Aquino. "De president heeft de democratische instellingen van het land nieuw leven ingeblazen en daarnaast een onafhankelijke rechtspraak ingevoerd. Bovendien heeft Aquino de Filipijnen behoed voor een financieel bankroet toen Marcos het land verliet".

CORAZON AQUINO
...populariteit gedaald...

MINDER STEUN

De populariteit van de president daalt echter gestaag. Kon zij vorig jaar in de opiniepeilingen nog rekenen op de steun van 54 procent van de Filipino's, op dit moment heeft nog maar 34 procent van de burgers vertrouwen in Aquino. Bij haar aantreden als president in 1986 stond nog 76 procent van de bevolking achter haar.

De roomskatholieke kardinaal Jaime Sin die in 1986 een belangrijke rol speelde bij de volksopstand verklaarde deze week in een interview dat Aquino volgend jaar moet afzien van een tweede termijn als president. Zij moet haar kandidatuur overdragen aan een jongere politicus, aldus Sin. "Voor velen zijn de bedoelingen van de revolutie van 1986 niet meer duidelijk. De dromen van gisteren zijn vandaag de dag verworden tot nachtmerries".

= door Jacoline Steegstra =

Projectleider Siegfried Victorina van AGV:

Bewoners participeren bij ontwikkeling wijk Seroe Fortuna

SEROE FORTUNA is in de Nederlandse Antillen de wijk die als nummer één op de lijst staat van sociale problemen en aangegeven als hoog risico-gebied voor druggebruik en -verslaving. Een wijk met zo goed als volledige werkloosheid, het hoogste aantal drop-outs op school en vandalisme op grote schaal'. Zó stond de wijk aangeschreven in 1987 in het rapport 'Steun aan het opzetten van alternatieve activiteiten in Seroe Fortuna'... Dat beeld is inmiddels verleden tijd. Via een project van zelfwerkzaamheid, waarbij de bewoners aangaven wat de problemen waren en hoe die op te lossen, heeft Seroe Fortuna dit image van zich afgeschud. Reden voor het ministerie van volksgezondheid om dit model toe te passen in de gehele Nederlandse Antillen. Siegfried Victorina, hoofd van de Afdeling Geestelijk Volksgezondheid (AGV) is ter beschikking van de minister gesteld om zich hiermee bezig te houden.

Het hierboven geschetste zelfwerkzaamheids-model heeft ten doel het druggebruik en daaraan verwante problemen terug te dringen. Siegfried Victorina zal het model dan ook uitwerken in het kader van de drugspreventie.

Aan het succes van het project in Seroe Fortuna is eerst een lange weg voorafgegaan. Toen het plan in 1987 werd geïntroduceerd, stuitte het op vooral op ongeloof omdat het indruist tegen alle bestaande conventionele modellen.

Siegfried Victorina: "Er bestaan veel modellen en de meest conventionele modellen zijn gebaseerd op het idee dat mensen onwetend zijn. Wat je dan moet doen is informatie geven via de radio, televisie, posters, noem maar op. Dan gebeurt er iets, waardoor de mensen zich veranderen. Op een heleboel terreinen denkt men dat, als je de mensen maar overspoelt met informatie, er wel iets gebeurt."

Het model dat op Seroe Fortuna is toegepast is een 'public health model'. Binnen de public health-stroming gaat het erom dat mensen zelf de ideeën aandragen om de problemen op te lossen waarmee ze worden geconfronteerd.

Dat betekent dat je niet meer paternalistisch bent. Het geven van informatie alleen en denken dat mensen veranderen, betekent dat jij iets weet en dat je het vertelt aan anderen. Dit model is anders. Het gaat erom dat de mensen weten wat hun problemen zijn en hoe ze die moeten oplossen. Wij willen helpen de informatie naar boven te brengen en proberen de mensen te organiseren om hun eigen problemen op te lossen."

SIEGFRIED VICTORINA
...participatie...

CENT

Bij indiening van het plan in 1987 is er een bedrag gevraagd van twee gulden per persoon per jaar, hetgeen neerkomt op minder dan één cent per dag. Van de toezeggingen van het toenmalige Bestuurscollege is niets terechtgekomen. In 1988 is het BC naar huis gestuurd en zodoende bleef het plan liggen als taak voor het nieuwe BC dat er compleet achter stond. Er werd 300.000 gulden beschikbaar gesteld.

Daarmee werden de eerste stappen van het programma gezet. Een grote groep mensen werd naar de Verenigde Staten gestuurd voor een training, er werd een drugspreventie-unit opgezet bij de AGV. Daarna was de uitvoering van het programma aan de beurt, waarbij de keus uit dertien wijken viel op Seroe Fortuna.

Victorina: "We hadden gemerkt dat er in de pers heel negatief gesproken over Seroe Fortuna, terwijl eigenlijk de mensen in Seroe Fortuna bruisen van energie. Ze kregen alleen de kans niet om iets te doen. Het leek een systematische campagne tegen Seroe Fortuna, terwijl wij ervan overtuigd waren dat de mensen van die wijk bereid waren zich in te zetten voor hun buurt."

"Ten tweede merkten we dat er in het buurtcentrum een professioneel team werkte en dat onze ideeën heel goed aansloten bij wat zij deden."

MOTOR

Het project is toen opgestart met als promotor Siegfried Victorina en als motor Henk Leue. Hij was één van de mensen die naar de Verenigde Staten was gegaan en hij zei dat hij op Seroe Fortuna wilde beginnen omdat daar de voorwaarden aanwezig waren. Via de UNFDAC (United Nations For Drug Abuse Control) werd een subsidie verworven van 85.400 US dollar.

Victorina: "We hebben vervolgens de mensen uit de wijk betrokken bij het programma en wat bleek. Drugs is niet het eerste probleem van de mensen van Seroe Fortuna. Het belangrijkste probleem is dat ze geen werk hebben; 95 procent van de mensen is werkloos. Het gaat dus eigenlijk niet om drugspreventie, maar het gaat erom dat mensen zelf hun probleem aangeven. Druggebruik of -verslaving is eigenlijk het resultaat van dat probleem."

Daarop is een programma afgestemd. Allereerst werd er gekozen voor een project om de fysieke omgeving van de wijk te veranderen, het face-liften van de wijk door middel van een schilderprogramma.

SCHILDEREN

Victorina: "Het is bekend dat de fysieke gesteldheid van een gemeenschap in grote mate de solidariteit bepaalt. Als de huizen goed geschilderd en goed onderhouden zijn, is er minder kans op vandalisme. Het is van hen, het is mooi en ze willen het zo houden."

De tweede doelstelling daarvan was om mensen op die manier te scholen of bij te scholen zodat ze een beroep konden leren. Onder supervisie van de stichting volkshuisvesting (Fundashon Kas Popular) leerden de mensen hun eigen wijk te schilderen, zodat ze daarmee ook een training kregen.

Een ander project, daaraan gekoppeld, werd uitgevoerd in samenwerking met de International Labour Organisation. Er werd een marktonderzoek gedaan onder de bewoners van Seroe Fortuna om te inventariseren wat de mensen kunnen en welk beroep ze willen uitoefenen. Aan de hand van die behoeften, is op Curaçao gekeken waar die mensen geplaatst zouden kunnen worden. Ook werden ze getraind in het samenwerken met anderen.

Deze twee projecten hebben bijgedragen aan het grote werkloosheidsprobleem van Seroe Fortuna.

JEUGD

Een ander probleem dat in de wijk werd gesignaleerd, was de jeugd. Het grootste deel van de bevolking van Seroe Fortuna bestaat uit jeugdigen die niets te doen hebben. Er is toen een pakket gemaakt van sociaal, cultureel, educatieve en sportieve activiteiten om deze jongeren bezig te houden.

Ten derde wees onderzoek uit dat het Seroe Fortuna niet zozeer ontbrak aan leidersfiguren - zeker honderd van de bijna vierduizend bewoners waren actief bezig in hun wijk - maar zij konden hun energie niet kwijt. Een onderdeel van de strategie van het totaalprogramma is het trainen van al bestaande leiders die dan de 'peer groups' met zich meetrekken. De honderd al actieve personen werden daarom via een vocational training gestimuleerd hun energie te gebruiken op een juiste manier.

Victorina: "Deze drie problemen hebben we dus aangepakt door de mensen van Seroe Fortuna er zelf bij te betrekken. Uiteindelijk heeft dat geresulteert in een eigen stichting, fundashon Seroe Fortuna, zodat de mensen op die manier zelfstandig hun problemen konden aanpakken. Dàt is in zijn totaliteit wat we noemen het project 'Seroe Fortuna'

Het project had niet alleen resultaat in de drugssfeer, maar ook op het de verschijnselen werkloosheid, drop-outs, delinquentie, problemen van jonge moeders, een scala van sociale problemen.

Victorina: "Het gaat er om een pakket te maken dat invloed heeft op al die dingen, niet allen op het drugsprobleem. Zoals ik al zei is druggebruik alleen maar één van de uitingen van een heleboel problemen."

POSITIEF

Na evaluatie van het project, een vergelijking tussen toen en nu, heeft een positief resultaat laten zien.

Victorina: "Men praat niet meer zo negatief over Seroe Fortuna. Dat is al heel belangrijk, want dat was eigenlijk de centrale doelstelling. Het kernprobleem van Seroe Fortuna is dat het een geïsoleerde wijk is. Het staat op een berg; er staan hele lelijke betonnen huizen en het heeft geen communicatie naar buiten toe. Die isolatie moest doorbroken worden en dit is precies wat er gedaan is."

De directe resultaten van het programma zijn duidelijk zichtbaar. De mensen voelen zich beter. De groep die getraind was in het schilderen van huizen, heeft nu een bedrijf opgericht dat werkt in Otrobanda. Een aantal bewoners met leiderscapaciteiten heeft een training in Mexico gevolgd om hun leiderschap verder te ontwikkelen. Weer een andere groep heeft een culturele uitwisseling gehouden met een groep uit Venezuela. Verder heeft Seroe Fortuna een steelband van jongeren. Seroe Fortuna is kamioen geworden in tennis en tafeltennis en Seroe Fortuna is schoon onder meer door de samenwerking met Selikor.

LAND

Het idee van de zelfwerkzaamheid heeft - door al deze positieve resultaten - inmiddels meer steun gekregen, tot op landsniveau. Ook van de overheid zijn er nu mensen die geloven in het plan. Begin januari is Siegfried Victorina geroepen door minister Inderson van Volksgezondheid om de ideeën uit te werken in het kader van drugpreventie voor de Nederlandse Antillen. De minister vertelde Victorina dat de preventie-activiteiten ontwikkeld zullen worden onder de vleugel van de minister van Volksgezondheid.

Victorina: "Op landsniveau werd de minister van Justitie aangevallen voor allerlei problemen op drugsgebied. Dat klopt niet, hij hield zich voornamelijk bezig met alles op het gebied van justitie, maar werd bekritiseerd van alle kanten."

"De minister heeft aan mij gevraagd wat we kunnen doen op landelijk niveau aan drugspreventie en dan met name op de Bovenwinden, want op Curaçao en Bonaire zijn er al activiteiten. Ik heb toen een nota gemaakt over wat de mogelijkheden zijn om te starten. Dat houdt niet in dat we Seroe Fortuna als model introduceren op de Bovenwinden. Het gaat er meer om een infrastructuur te maken volgens het model van de zelfwerkzaamheid. Je moet groepen bij elkaar brengen die belangstelling hebben voor bepaalde problemen en dat je ze dan gaat trainen om die problemen aan te pakken."

INVENTARISATIE

Al met al zal het een jaar duren voordat het systeem van de zelfwerkzaamheid is geïntroduceerd in de gehele Nederlandse Antillen. In die tijd wordt er een inventarisatie gemaakt op landelijk niveau van wat de grootste problemen zijn.

Verder wenst Siegfried Victorina een centraal documentatiesysteem en een beleid ten aanzien van de behandeling en rehabilitatie van verslaafden.

Victorina: "Er komt steeds meer opvang en dat betekent dat er steeds meer van hetzelfde komt. We moeten ons afvragen hoe de organisatie er per land uit komt te zien en welke types hulpverlening er moeten komen. Kijk, enthousiasme is goed, maar het moet goed gekanaliseerd worden..."

TAMARA CROES *...afwisseling...*

Ir. Tamara Croes:

Op Curaçao nog volop te doen op landbouwgebied

= door Pedro Casimiri =

ONLANGS VERBLEEF ir.Tamara Croes voor een kort bezoek op Curaçao. Haar visitekaartje vermeldt dat ze landbouwkundig ingenieur is, en projectleider Milieu en Technologie van het Nederlands Studie Centrum. Ir. Tamara Croes is niet alleen één van de weinige vrouwelijke Antilliaanse ingenieurs, ze is bovendien één van de heel weinige Antillianen die in Wageningen gestudeerd heeft. Aan de Amigoe vertelde ze waarom ze Wageningen gekozen heeft.

'Eigenlijk wilde ik diergeneeskunde gaan studeren. Op Curaçao heb ik gedurende anderhalf jaar gewerkt bij het dierenasiel op Parera. Mijn belangstelling ging vooral uit naar exotische dieren. De kans dat je ingeloot wordt bij diergeneeskunde is zo klein dat ik besloot zoötechniek te gaan studeren, een studie waar ongeveer driekwart van de uitgelote studenten diergeneeskunde tercht komt. De informatie over deze studierichting stond op één A-4 blaadje.'

Wat houdt zoötechniek in?

'Zoötechniek is een wetenschappelijke opleiding, niet zozeer bedoeld voor het werken met dieren in de praktijk als wel voor het analyseren van problemen, het aandragen van oplossingen, leiding geven en kennisoverdracht. Binnen de studierichting zoötechniek bestaan zes afstudeerrichtingen. De meest bekende zijn veefokkerij, veehouderij, veevoeding, tropische veehouderij, visteelt en visserij en tenslotte de vrije oriëntatie. Ik heb gekozen voor de vrije oriëntatie. Deze richting wordt meestal sterk afgeraden omdat de kans groot is dat men een feestpakket samenstelt waar je in de praktijk niets mee kunt beginnen.'

Welke specialisatie heb je gekozen bij je vrije oriëntatie?

'Wildbeheer en milieubeheer pasten niet in één van de andere richtingen, en die heb ik gekozen.'

LANDBOUW

Er zijn maar weinig Antillianen die voor een studie in Wageningen kiezen. Hoe komt dat denk je?

'Er zijn wel meer Antillianen in Wageningen, maar de meesten studeren levensmiddelentechnologie. Het idee van landbouw komt bij de meeste mensen niet op omdat je er niet mee opgegroeid ben. Ook voor Nederlandse studenten geldt dat. De meeste Nederlandse studenten die landbouw als studierichting kiezen, komen uit een landbouwkundig milieu en zijn er in opgegroeid. Op Curaçao wordt slechts 5 % van het landoppervlak voor landbouw gebruikt en een zeer klein percentage van de bevolking is werkzaam in de landbouw. Er is geen landbouwtraditie. Deze onbekendheid en de geringe waardering ervoor brengt met zich mee dat slechts weinigen voor deze richting kiezen. Toch heeft Wageningen Curaçao heel wat te bieden. Er zijn 22 studierichtingen, zoals milieukunde, visteelt, alle tropische landbouwrichtingen. Nu moet bijna alles geïmporteerd worden, men is afhankelijk van het buitenland.

Het zou goed zijn als deze eilanden minder afhankelijk zouden zijn van het buitenland. Neem een land als Israël dat qua klimaat overeenkomsten met Curaçao vertoont. Daar slaagt men er wel in zich minder afhankelijk van het buitenland op te stellen'.

Wat zou je hier concreet kunnen doen?

'We hebben hier een geitenprobleem dat opgelost moet worden, er zijn mogelijkheden zoals leguanenteelt, viskwekerijen, garnalenproject en kreeft- en krabkwekerijen. Onze produkten zijn vaak te duur omdat ons water te duur is. 'Buiten waterdistillatie bestaan nog andere mogelijkheden zoals condensatie. Die mogelijkheden moeten onderzocht worden. Dat geldt ook voor zonne-energie dat hier nauwelijks benut wordt.'

Welke mogelijkheden heb je als je hier wilt werken?

'Op het gebied van milieubeheer is er genoeg te doen. Ik wil echter graag onder eigen verantwoordelijkheid kunnen werken, maar dan zijn de mogelijkheden hier wel beperkt.'

U werkt nu bij het Nederlands Studie Centrum in Nederland. Welke functie heeft U daar?

'Ik ben nu congresmanager bij het Nederlands Studie Centrum. (Het Nederlands Studie Centrum ontwikkelt congressen en andere projecten waarbij kennisoverdracht centraal staat). Dat houdt in dat ik geheel zelfstandig congressen en sym-

Vervolg op pag. 9

'Te weinig complimenten voor de pioniers...'

Serapio Martijn duikt in onze muziekhistorie

= door Marcel Frans =

'DE MEESTE MENSEN weten het niet, maar dit eiland heeft een rijk muzikaal verleden met prachtige orkesten, uitstekende instrumentalisten, goede zangers en spetterende feestmuziek'.

'In de jaren 40 en 50 stond Curaçao evenals nu bol van muzikale activiteiten. We hadden geen elektronica en al die andere apparatuur waarmee een band tegenwoordig optreedt. Een microfoon voor de zanger en daarmee uit. Soms werd behalve het orkest ook een disk-jockey ingehuurd. Meestal had hij een microfoon om zijn muziek aan te kondigen. We leenden dan zijn microfoon om de bas en piano wat te versterken. Dat was het. De rest was pure dynamiek. Men moest zelf inschatten hoe hard of zacht men moest spelen om zanger of koor niet te overstemmen.

Ik ken de 'scene' goed want vanaf de tweede helft van de jaren 50 was ik als pianist actief in verschillende orkesten. Een te gekke tijd was dat'.

Aan het woord is Serapio 'Yapi' Martijn, een energieke vijftiger. In het dagelijks leven Landsambtenaar en daarnaast een fervent muziekliefhebber.

'YAPI' MARTIJN

...erkenning...

'Ik heb als pianist in verschillende bands gespeeld. De eerste was 'Conjunto Universal'. Daar heb ik mooie herinneringen aan overgehouden. Bekende persoonlijkheden als Yeyo Calderon, Rene Samson en wijlen Ewald Snijders waren toendertijd lid van dit orkest'. 'Yapi' is na veel graaf- en spitwerk bezig de laatste hand te leggen aan een boek over de orkesten op Curaçao tussen 1930 en 1989. Dat belooft wat zegt hij zelf.

Wat was de directe aanleiding tot deze compilatie?

'Er was geen direkte aanleiding. Ik liep al jaren rond met het idee. Drie jaar geleden ben ik begonnen wat structuur te brengen in mijn speurtochten. Zodoende heb ik nu koffers vol met materiaal. Wat ik daarmee wil bereiken? Hulde en erkenning aan alle Curaçaose muzikanten. Naar mijn mening is die er nooit geweest. Er is nog nooit een behoorlijke compilatie gemaakt over onze populaire muziek in historisch perspectief. Natuurlijk heeft men in het verleden wat lovende woorden van het adres van deze of gene muzikant geuit. Edgar Palm heeft enige jaren geleden wel een boek geschreven over de Curaçaose muziek. Maar hij belichtte een ander genre. Het ging meer over het gebeuren rond de Danza, Mazurka en Wals. Aan het eind van dat bewuste boek heeft hij wel enkele bladzijden gewijd aan de populaire muziek, maar naar mijn mening nog onvoldoende.'

'Er was en is nog te weinig erkenning. In het buitenland werden we meestal veel beter ontvangen dan hier. Het is inderdaad zo dat je vroeger geen echte *farandula* had en ook geen dagelijkse radioprogramma's van of over onze musici. Dat is tegenwoordig wel anders. De musici worden steeds vaker in het zonnetje gezet. Men krijgt dan het idee alsof er vroeger geen goede muzikanten op dit eiland rondliepen'.

Waarom heb je de jaren dertig als uitgangspunt genomen?

'Er was toen duidelijk een keerpunt in de lokale muziekwereld. Tot aan de jaren dertig waren er weinig of geen populaire orkesten. Je had muziek van de Palm's en de Boskaljon's. Er waren wel dansorkesten maar niet zoals die van na de jaren dertig toen kwamen de 'Septeto's' en 'Conjunto's'. Er kwamen ook steeds meer radio's. De hele sfeer veranderde hierdoor.

Hoe ben je zelf in de muziekwereld terecht gekomen?

'Al heel vroeg heeft mijn vader mij ertoe gebracht om iets aan muziek te doen. Ik ging op Mundo Nobo les nemen bij een adventiste die mij de beginselen van het notenschrift heeft bijgebracht. Op een avond in 1955 ben ik met een paar vrienden naar een oude loods op Parera gegaan. Een Cubaans orkest speelde daar samen met een van onze beste orkesten, Conjunto Cristal. Dit orkest stond onder leiding van de pianist Arquimides Fermin. Ik stond achter hem terwijl hij speelde en kon zodoende goed zien wat hij allemaal deed. Hij was linkshandig en had een aparte stijl van pianospelen. Hij etaleerde een behendigheid die mij zeer aansprak. Vanaf die dag moest ik erbij zijn'.

Was er dien tijd ook sprake van speciale muziek voor de jeugd?

'Nee, er was toen niets speciefiks voor de jongeren. De jeugd volgde gewoon de stijl die in de mode was'.

Wat voor muziek speelden die populaire orkesten in bijvoorbeeld de jaren veertig?

'Bijna uitsluitend en alleen maar Cubaanse muziek. Dat was de stijl die domineerde. Niet alleen toen, maar ook daarna tot diep in de jaren zestig. Calypso's en merengue's waren minder populair. Cubaanse muziek was hier zeer in trek. Het had natuurlijk ook veel met de distributie van populaire muziek te maken. De plateninindustrie bracht veelal Cubaanse muziek op de markt. Dat kregen we te horen en het sprak de mensen erg aan. We deden ons best om die muziek zo goed mogelijk te imiteren.

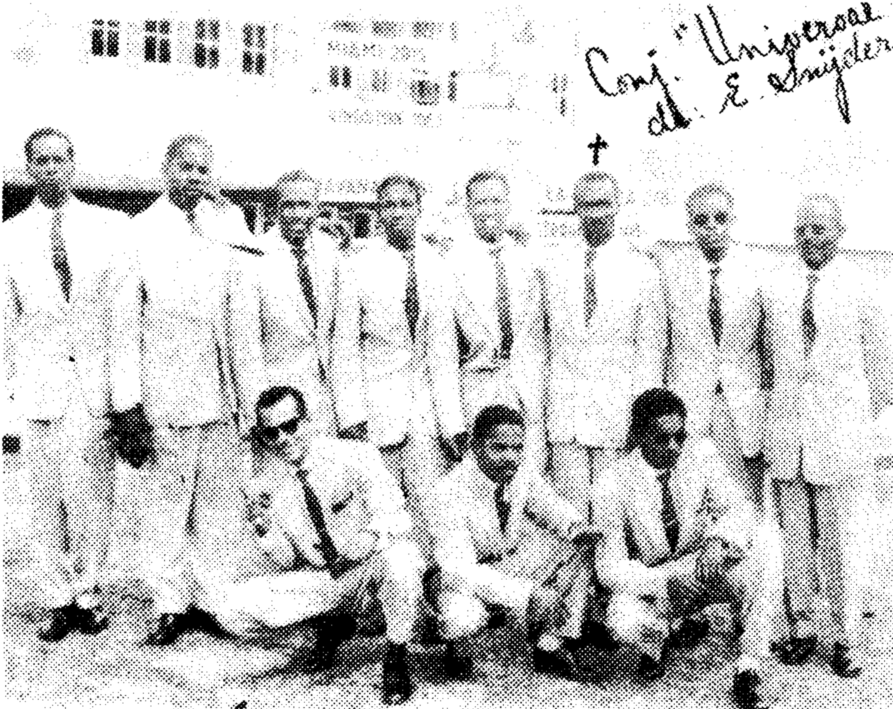
Angel Job bracht al die orkesten naar Curaçao. Er worden ook wel andere namen genoemd van incidentele organisatoren door de jaren heen. Maar Angel Job was de grootste impresario'.

Waren de Cubaanse orkesten beter dan de onze?

'Kijk eens, Cuba had in die tijd al miljoenen inwoners en een grote muzikale reserve. Trouwens de orkesten die hier naar toe kwamen waren natuurlijk de toporkesten, maar ze speelden onze jongens niet onder de tafel. Iemand als Augusto Boelijn mag van mij in de *Hall of Fame* komen, als we die zouden hebben. De fraters van Scherpenheuvel en de broeders van Brakkeput hebben het nodige voor de muzikale educatie gedaan. Uit die hoek kwamen Chal Atalita, Edgar Supriano, Carlino Snijders, Juan Camelia en Bobby Allee, om er maar een paar te noemen. Als amateurs deden we het uitstekend. Hier zowel als in het buitenland'.

Ook in het buitenland?

'Jazeker veel Curaçaose orkesten hebben Venezuela bezocht. Ze werden daar goed ontvangen. De Venezolanen konden hun oren en ogen niet geloven toen ze ons hooren spelen. Laat ik maar een paar feiten opsommen. In februari 1949 heeft de band Melody Boys van Lou Eustatia gespeeld voor Radio Continente in Caracas. In 1952 en '53 trad Tipico Moderno onder leiding van Romoldo Hanst op in de Dominicaanse Republiek. In februari 1969 was Conjunto San Jose het eerste Curaçaose orkest dat in de professionele studio's van Discomoda in Caracas opnames heeft gemaakt. Ik ben zelf vaak met Conjunto San Jose op Aruba geweest. In de jaren zestig waren we zowat elke Carnaval op Aruba. Soms moesten we daar twee opeenvolgende weekeinden spelen'.

Conjunto Cristal maakte furore zowel op Curacao als bij optredens op Aruba en in Caracas.

Hoe stond het met jullie instrumentarium?

'Dat was heel simpel en acoustisch. Waar nu de CITCO-bank staat aan het Van Walbeeckplein stond vroeger de muziekwinkel van de heer Patrick. Je kon daar zo'n houten piano huren. Je moest maar zien hoe je dat ding vervoerde. Estrellas del Caribe was de eerste band met een Baby-bass. (elektrisch versterkte contrabas). Verder waren het puur acoustische instrumenten. Het was wel altijd leuk om te zien hoe solozanger en 'coro' steeds om de beurt van plaats verwisselden voor die ene microfoon. Veel verdienden we niet.'

'In de jaren vijftig bij Conjunto Universal kreeg de hele band zo rond de 300 gulden per optreden. Als je voor de Shell speelde kreeg je 60 gulden per uur. Dat waren goede 'Gigs'.

Aan het eind van een feestavond speelden we vaak tumba's. In Venezuela hebben we diverse tumba's op de plaat gezet. De Venezolanen vonden het ritme van de tumba heel gezellig. Papiamentu kreeg je alleen tijdens een tumba te horen. Het was een andere tijd. We waren toen nog niet zo bewust van onze eigen taal en cultuur. 30 Mei en Doble R hebben daar verandering in gebracht'.

Hoe sta je tegenover de ontwikkelingen van de laatste tijd?

'Kijk, in de jaren zestig kreeg je die beatbands. 'Banda ku kitara plat', noemden wij ze. Die deden precies wat wij deden. Gewoon imiteren. Maar dan popmuziek. Die groepen werden sterk gepromoveerd. De conjunto's kwijnden langzaam weg. Enkelen zoals Estrellas en San Jose waren natuurlijk niet klein te krijgen. Maar met de rest ging het maar heel povertjes. Doble R heeft de hele Curaçaose muziekwereld op sleeptouw genomen. Die formule met orgel inplaats van trompetten scheen het in de jaren '70 te gaan maken. De radiostations hebben deze orgelbandjes erg veel gepusht.'

'Persoonlijk hield ik er niet van. Het klonk zo leeg. Soms leek het erop alsof al die breaks er waren om de povere harmonie en eentonigheid wat te camoufleren. Ik noemde die bandjes 'banda di ritmo'. In de jaren '80 is men er weer blazers bij gaan betrekken. Men noemde ons vroeger 'chapo', maar nu speelt men dezelfde muziek die wij toen in '40 en '50 speelden. Je hebt nu ook meer ontplooiingskansen. Neem nou een groep als Estrellas del Caribe. Dat orkest heeft nog nooit in Nederland gespeeld. Terwijl elk bandje vandaag de dag op zijn minst een keer in Nederland is geweest'.

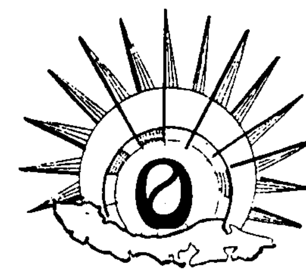
Hoe stond het met vrouwen in de muziek?

Die waren er vast en zeker. Begin jaren 50 hadden we de stemmen van *La Gran Vilma* (Vilma Frederik) en *Nora La Incomparable.* Wijlen Allan Graaf had een familieband met zijn dochters en een zoon. 'Graaf and Kids'. heette die groep. Daarna had diezelfde Graaf 'Merry Music Makers', met alleen maar dames. In de jaren '60 waren er ook 'Las Chicas Ritmicas' met Sheila Bergland als soliste.'

'De veteraan Fong Sintjago heeft mij prachtige verhalen verteld over de jaren '30. Verhalen over de 'Rainbowband' en de 'Doysband'. De foto's komen allemaal in het boek. Reken maar. Ik zeg het nogmaals: Curaçao was muzikaal gezien heel goed ontwikkeld. We musiceerden op nivo. Er waren ook vele goede clubs. De Club Centro Sosial Katoliko in de Penstraat, Club Kwiek in Otrobanda, Club Korsow achter radio Hoyer en ga zo maar door.'

'Je kon ook overal grammofoonplaten kopen. Disco di karet noemden we die oude 78 toeren plaat. Salon America van de heer Hurtado in de Madurostraat verkocht behalve tijdschriften ook grammofoonplaten. La Bonanza van de heer Capello natuurlijk ook. Theofilo Cuales, vader van Orlando Cuales had ook een winkel in de Punda. Evenals wijlen Thomas Henriquez met zijn Music and Sport store in de Breedestraat Otrobanda. Verder had je ook Benar Sales van de heer Haseth in de Wolkstraat.'

'Enfin als ik iets in mijn hoofd zet dan douw ik door. Zo ook met de werkzaamheden rond dit boek. Het zoekwerk vergt wel het nodige van je. Veel muzikanten zijn allang overleden. Je komt dan bij familie terecht, die je dan ook soms doorsturen naar een andere informant. Je merkt wel dat de mensen belangstelling hebben. Ik wordt vaak op straat aangesproken over deze of gene muzikant. Het geeft mij een kick. Ik doe dit speurwerk in mijn vrije tijd en dat vergt nogal wat. Maar ik heb 'the point of no return' allang gepasseerd. Het boek komt er'.

nderwijs anders bekeken

Creatief cijferen

= door Elisabeth Hollander =

CIJFERS KUNNEN liegen of het gedrukt staat. Di werd weer eens goed duidelijk toen op het einde va het eerste kwartaal van 1990 het machtige Philipscon cern in grote problemen bleek te verkeren, ondank de recordwinst over 1989.

De toenmalige president-commissaris Cor v/d Lug sprak van 'het hoogste winstbedrag dat Philips oo heeft bereikt'. Twee wetenschappers, Brink en Hoo gendoorn kwamen onafhankelijk van elkaar tot d conclusie dat vanaf 1981, het Philipsconcern creati was gaan cijferen.

Zonder de wet te overtreden lukte het Philips me goedkeuring van de accountants het dreigend verlie in 1981 om te buigen in 356 miljoen winst. Da kunststuk werd nog eens berhaald in 1984, 1986 e 1989.

Gebleken is bijv. dat de grote reserveringen voo pensioenen Philips nog tot het jaar 2007 de mogelijk heid geven jaarlijks 150 miljoen gulden op de winstre kening bij te schrijven.

Dit zogenaamde 'creatief cijferen' wordt echter niet alleen door grote concerns toegepast. Vele ouders hebben al eens op een min of meer schokkende wijze kennisgemaakt met de creatieve manier, waarop het hedendaagse onderwijs cijfers hanteert.

Wie heeft in eigen familie — of kennissenkring niet eens de uitspraak gehoord: 'Ik ben gezakt op 0,05 punt?' Wat zo gepresenteerd inderdaad een schrijnend onrecht lijkt te zijn.

De realiteit is echter natuurlijk dat 50% van de stof niet beheerst werd en dat het dus alleszins verdiend en gerechtvaardigd is dat het diploma onthouden werd. Waar we weer naar terug moeten is het besef van de oorspronkelijke betekenis van 'cijfers' in het onderwijs. Een cijfer is een symbool voor voldoende/ onvoldoende/ zeer slecht/ middelmatig of briljant. Kortom het geeft een waarde aan.

NADEEL

Een gebleken nadeel van deze cijfersymbolen is dat je er mee kunt rekenen. Een aantal cijfers worden opgeteld en gedeeld en zie hier: een gemiddelde. Een 8 betekent goed en een 4 betekent slecht, maar gemiddeld is het een 6 dus voldoende. De vraag lijkt gewettigd of we de kennis als doelstelling van het onderwijs helemaal uit het oog verloren hebben en of cijfers een eigen leven zijn gaan leiden.

Een leerling die een onvoldoende haalt krijgt te horen: Zorg dat je met het volgende proefwerk je punt ophaalt. En als er dan b i een volgend proefwerk naast de 4 een 8 komt te staan knikken we tevreden: Het punt is opgehaald. Maar de kennis? Het gat is gebleven. Nog vreemder wordt het als een 8 voor Engels een 4 voor Spaans gaat compenseren of binnen hetzelfde vak een 10 voor woordjes een 2 voor zinsbouw.

We blijven er kennelijk koud onder dat leerlingen zich hele stukken kennis nooit eigen maken en we dekken ons in door een so ticated puntensystee waarbij punten tot in ho derdsten nauwkeurig be kend, opgeteld, vermenigvu digd en gedeeld worden.

Ook de leerlingen hebb dit systeem gauw geno onder de knie en gewape met hun rekenmachientj wordt de becijfering van d leerkracht nauwkeurig geco troleerd op zoek naar ee verdwaalde 1/10 pun waarbij aan de aard van d gemaakte fouten volled voorbij gegaan wordt.

SJOEMELEN

Hele proefwerken worden w of niet geleerd afhankel van een reeds bereikt gemi delde of het aantal punte wat nog nodig is. En bij overgang compenseert een op het eerste rapport ee gemiddelde 4,6 van het der trimester en ga je met ee creatieve afgeronde 6 na de volgende klas, totdat je het laatste jaar onvermijd lijk geconfronteerd wordt m de brutale realiteit: op h eerste schoolonderzoek sco je de 4 die je al een hele tij echt waard was.

En dan hebben we het no niet eens gehad over 'sjo melen'. Iets waarin de ove heid ons helaas voorgaat:

* iedereen één punt erbij
* het gemiddelde omhoog
* bijstelling van de norm

Als je dat soort dingen doe kun je net zo goed ophoude met cijfers geven: je krijg dan toch de resultaten die wilt hebben. Om maar hel maal te zwijgen van het han teren van cijfers als een machtsmiddel waar naar har telust mee gemanipuleer kan worden:

* Mike krijgt een pedagogi sche on/voldoende
* IIA krijgt een strafproe werk wat dubbel telt
* IIIB wordt extra laag becij ferd om het stel een poos koest te houden.

LETTERS

Misschien zou het goed zij een tijdje over te stappen o het Amerikaanse systeem van letters. A voor goed, voor voldoende, C voor twij felachtig, D voor onvoldoende en E voor slecht.

Weliswaar gaat het da nog om een vijfpuntsschaal waarmee men toch bereke ningen kan maken maar echt 'creatief cijferen' is er niet mee mogelijk. We zouden ook een eigen systeem kunnen ontwerpen voor mijn part met kleuren:

- rood is goed, -groen is vol doende, -blauw is twijfel achtig, -geel is onvoldoende en zwart is slecht!

Hoofdzaak is dat ook voor de leerlingen 'kennis' weer onverbloemd doel van het onderwijs wordt.

- Je haalt dan je punt niet meer op met een volgend proefwerk, maar je leert de stof opnieuw!
- Je gebrekkige kennis van Engels wordt dan niet langer gecompenseerd doordat je uit blinkt in geschiedenis. Al evenmin kan een 10 voor woordjes, je gebrek aan zins bouw goed maken. Je staat pas voldoende als alle onder delen voldoende zijn.
- En natuurlijk zak je dan ook niet meer op 0,05 punt, maar gewoon omdat je de helft van de stof niet beheerste!

Tijgers verslaan motten

De tentoonstelling **"tijgertapijten uit tibet"** in het tropenmuseum in Amsterdam, die tijdelijk gestaakt moest worden wegens de aanwezigheid van motten in de tapijten, gaat donderdag weer open. Het museum liet woensdag in een bekendmaking weten dat de "tijger - in het traditionele tibet het symbool van macht en gezag - ook hier zijn onoverwinnelijkheid heeft laten gelden".

Om de karpetten motvrij te krijgen zijn zij overgebracht naar het zoologisch museum in de hoofdstad waar een "afdoende antimotbehandeling" is toegepast. Na vijf dagen in een speciale ruimte te zijn vergast, zijn de tapijten gelucht en nu weer teruggekeerd in het museum. De tentoonstelling is verlengd tot en met 20 mei.

KINDERBOEKEN VAN ROALD DAHL: De reuzenperzik, Sjakie en de chocoladefabriek, De tovervinger, De fantastische Meneer Vos, Sjakie en de grote glazen lift, Daantje, de wereldkampioen, Het wonderlijke verhaal van Hendrik Meier, De reuzenkrokodil, De griezels, Joris en de geheimzinnige toverdrank, Gruwelijke rijmen, Rotbeesten, De giraffe, de Peli en ik, De GVR, De Heksen, Boy, Solo, Matilda, Rijmsoep en Jeorg Idut.

Perfectionist die gedisciplineerd schreef

ROALD DAHL
Nachtmerrie voor moralisten, maar droom voor kinderen

= door Viola Statia =

EIND NOVEMBER 1990 stond het terloops vermeld in de rubriek Mensen van de Amigoe: ROALD DAHL OVERLEDEN. Dan gaat eerst die bekende schok door je heen, gevolgd door verslagenheid en ongeloof. Heel even denk je dan 'Dat was het dus, hij is er geweest, punt'. Terwijl je nog geen jaar geleden in een enthousiaste bui tegen je collega zei: 'We moeten Roald Dahl gauw naar Curaçao halen, voordat hij sterft of voordat hij te oud is om te reizen'.

Ongeloof, de gewaarwording die iedereen wel eens ondergaan heeft bij het heengaan van een geliefd iemand, wordt onvermijdelijk gevolgd door verdriet en in een veel later stadium berusting. Waarom verdriet bij het heengaan van Roald Dahl? Omdat Roald Dahl één van de beroemdste en geliefdste kinderboekenschrijvers van deze eeuw is en omdat hij ook hier op de Antillen en Aruba van betekenis is.

'Nee, het kan niet zomaar met hem afgelopen zijn', en je weigert je totaal over te geven aan de berusting. Een droom voorbij? Dat nooit. Vandaar dit artikel.

Roald Dahl overleed op 23 november 1990 op 74-jarige leeftijd na een kortstondig verblijf in het ziekenhuis waar hij met een mysterieuze infectieziekte opgenomen was.

Hij werd in 1916 in Landaff, een klein plaatsje in Wales geboren. Toen hij drie jaar oud was, stierf zijn vader. In 1924 werd hij naar een kostschool in Engeland gestuurd, waar hij enkele moeilijke jaren beleefde vanwege de lijfstraffen die hij herhaaldelijk moest ondergaan. In 1929 ging hij naar de 'public school' in Derbyshire, waar het geweld en de onmenselijkheid niet minder waren.

AVONTUURLIJK

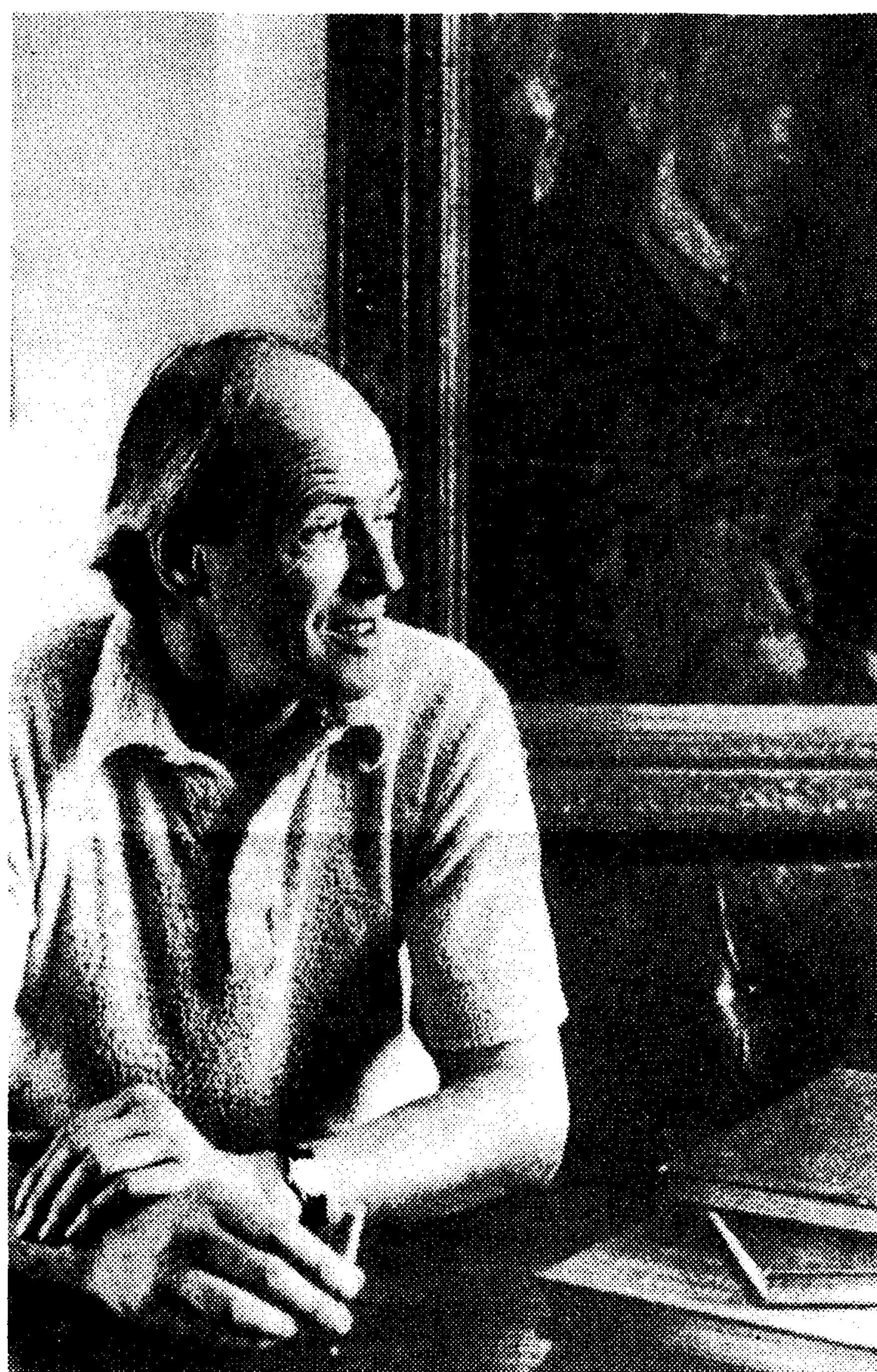
Op zijn achttiende mocht hij van school, en omdat zijn drang naar vrijheid en avontuur in een ver land groter was dan de wil verder te studeren aan de Universiteit, solliciteerde hij bij de Shell en kreeg hij op een gegeven moment een baan in Dar-Es-Salaam in Oost Afrika aangeboden. Toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak, meldde hij zich bij de Royal Air Force in Nairobi. Na zijn opleiding als piloot in Irak, kwam hij bij het 80e squadron in Egypte dat boven de woestijn in Libië tegen de Italianen vocht.

Als oorlogsvlieger stortte hij met zijn vliegtuig in de Libische woestijn neer waarbij het vliegtuig in brand vloog en hij ternauwernood aan de dood ontsnapte. Na zes maanden in het ziekenhuis te hebben gelegen, moest hij vrijwel meteen daarna naar Griekenland. Hier moest hij met een kleine groep RAF-vliegers vechten tegen massa's Duitse vliegers. Hij bracht het er weliswaar levend vanaf maar moest vanwege zijn gezondheid naar Londen terugkeren. Vervolgens werd hij als assistent-luchtmacht attaché in Washington geplaatst.

In 1952 trouwde Roald Dahl met de filmactrice Patricia Oneal. Ook zijn huwelijksleven verliep niet pijnloos: een dochtertje stierf op zevenjarige leeftijd aan mazelen en zijn zoontje liep als baby van vier maanden bij een auto-ongeluk een hersenbeschadiging op. Op een gegeven moment kreeg zijn vrouw een hersenbloeding.

Door zijn onverwoestbaar doorzettingsvermogen lukte het Dahl zijn vrouw weer te laten lopen en praten maar uiteindelijk liep zijn huwelijk met Patricia toch op een scheiding uit. Hij hertrouwde later en woonde tot zijn dood in het Engelse graafschap Buckinghamshire.

Ik vind het werkelijk bijzonder dat mensen die zoveel meegemaakt hebben, zichzelf en anderen nog aan het lachen kunnen brengen, dat vind ik grandioos. Want dat gebeurt er namelijk als je de kinderboeken van Roald Dahl leest, je glimlacht, je gierelt, je schaterlacht en je giert het uit.

ROALD DAHL
...fantastisch schrijver...

Grote gebeurtenissen in een leven beginnen soms heel toevallig met een schijnbaar onbetekenend voorval. Toen Roald Dahl in 1942 in Washington werkzaam was, werd hij op een dag benaderd door de bekende schrijver C.B. Forester met het verzoek hem enkele spannende oorlogservaringen te vertellen, zodat hij ze kon publiceren. Toen dit vertellen nogal moeilijk ging, besloot Dahl het verhaal zelf op te schrijven en het Forester later toe te sturen.

Forester vond het zo'n goed verhaal dat hij het zo in de 'Saturday evening post' liet plaatsen. Dat was het begin van Dahls suksesvol schrijversbestaan. Over dit begin kan de lezer uitgebreider lezen in een verhaal getiteld *Een buitenkansje* dat in de bundel *Het wonderlijk verhaal van Hendrik Meier* opgenomen is.

Het eerste kinderboek van Roald Dahl verscheen in 1942 onder de titel 'The Cremlins'. Dit boek werd echter nooit in het Nederlands vertaald. Roald Dahl heeft voor zowel kinderen als voor volwassenen geschreven: in totaal 21 kinderboeken en 11 boeken voor volwassenen. Onder volwassenen is hij vooral populair geworden door zijn korte verhalenbundels, waarin het macabere, het zielige vaak een grote rol speelt. In zijn totale oeuvre voor volwassenen is slechts één roman verschenen te weten *Oom Oswald*.

Omdat ik Roald Dahl vooral als kinderboekenschrijver bewonder en hem heel belangrijk vind voor de jeugdliteratuur, zal ik uitgebreider ingaan op zijn kinderboeken die overigens ook door volwassenen uitstekend te lezen zijn, althans volwassenen die het lachen nog niet verleerd zijn. Toen Roald Dahl zelf kinderen had en hij ze voorlas, begon hij met het schrijven van kinderboeken. *De reuzenperzik* was zijn eerste kinderboek dat in het Nederlands verscheen.

Roald Dahl zei zelf het volgende over het kinderboek en lezen: 'In de eerste plaats moet het goed geschreven zijn, met goede zinnen om de kinderen te leren hoe ze moeten schrijven, welke woorden ze moeten schrijven om zich duidelijk uit te drukken. Dat heeft niets met het verhaal te maken maar het is heel belangrijk. Niemand wil toch een slecht geschreven kinderboek. Je moet dus een goed schrijver zijn. Ten tweede moet je de kinderen boeien, ze zo amuseren dat ze van het boek gaan houden. En ten slotte hoop je dat ze boeken zo leuk gaan vinden dat ze hun leven lang lezers blijven. Dat is heel belangrijk want mensen die niet lezen zijn ongelukkiger dan zij die het wel doen. Op een bepaald moment ben je alleen, thuis of in het ziekenhuis en afgezien van de televisie — waar je niet mee kunt leven — heb je een reusachtig voordeel als je van boeken houdt'.

KWALITEIT

Roald Dahl was een perfectionist: uiterst gedisciplineerd schreef en werkte hij consequent 4 uur per dag op vaste tijden aan zijn boeken. Hij deed er lang over om een boek of een verhaal te schrijven. Hij sleutelde soms een half jaar aan één verhaal en een compleet boek nam gemiddeld een jaar in beslag.

In een interview voor een programma voor de Nederlandse Onderwijstelevisie, dat in 1989 werd uitgezonden, vertelde hij het volgende over het uitwerken van een idee: 'Als je een ideetje krijgt, dan moet je dat opschrijven, anders vergeet je het. Net als bij dromen. Als je die niet meteen opschrijft, zijn ze weg. Zo ook met ideetjes voor verhalen. Ik heb weleens een idee gekregen toen ik in de auto zat en geen potlood en papier had. Ik ben uitgestapt en heb een woord in het stof op de auto geschreven. Toen ik thuiskwam, zag ik het woord en herinnerde me het idee. Anders vergeet je het gewoon. Je hebt maar één woord nodig en dan schrijf je één, twee regels in een opschrijfboekje.

En dan laat je het met rust. Je laat het zich rustig ontwikkelen. En later kom je erop terug. Je gaat nooit direct aan de slag zodra je een idee hebt gekregen. En als je besluit om het verhaal uit je boekje uit te werken, dan doe je dat omzichtig. Je loopt er langzaam omheen en je kijkt ernaar alsof het iets gevaarlijks is. Een dier dat je zal bijten. Je loopt er op veilige afstand omheen en na een tijdje als je denkt dat je het nu wel kunt aaien, dan begin je. Ik vind het heel griezelig om met een verhaal te beginnen. Je begint aan iets dat veel tijd vergt'.

De diepgang en het perfektionisme van Roald Dahl hebben gezorgd voor een vrij gevarieerd aanbod van kinderboeken. Enerzijds spelen mensen de hoofdrol in een boek, anderzijds zijn het dieren die de hoofdrol spelen. Bij mensen is meestal een kind de held: Sjakie in *Sjakie en de chocoladefabriek*, James in *De reuzenperzik*, Daantje in *Daantje, de wereldkampioen*, Joris in *Joris en de geheimzinnige toverdrank*, Sofie in *De GVR* en Matilda in *Matilda*.

In sommige boeken nemen kinderen de volwassenen te grazen en in andere is er sprake van een mooie vriendschapsband tussen kinderen en volwassenen. Boeken waarin dieren een hoofdrol spelen zijn: *De fantastische Meneer Vos, De reuzenkrokodil, De giraf, peli en ik.*

In *Gruwelijke rijmen* heeft Roald Dahl een parodie geschreven op bekende sprookjes als Assepoester, Sneeuwwitje, Roodkapje, Jacob en de Bonestaak enz. Hierin laat hij allerlei gruwelijks, enge en wrede dingen gebeuren. En dat allemaal in rijmvorm. *Rijmsoep* is ook zo'n variant op bekende sprookjes en fabels. Behalve sprookjes en fabels bevat Rijmsoep nog meer korte verhalen in rijmvorm.

De meeste boeken die Roald Dahl voor kinderen heeft geschreven zijn bestemd voor de leeftijdskategorie van 8 tot en met 12 jaar, met uitzondering van *De fantastische Meneer vos* die voor jongere kinderen is bedoeld. *Het wonderlijk verhaal van Hendrik Meier, Solo, Gruwelijke rijmen en Rijmsoep* zijn wel voor oudere kinderen geschikt, te weten 13 jaar en ouder.

GRIEZELIG

Kenmerkend voor Dahls kinderboeken is de fantastische combinatie van wreedheid en humor. Ook het griezelige is een belangrijk element in Dahls kinderboeken. Dit gaat echter gepaard met een flinke dosis humor.

Roalds sterke kant is dat hij zich helemaal niet stoort aan conventionele algemeen gangbare normen voor kinderliteratuur die onder andere voorschrijven dat er geen schokkende en amorele zaken in kinderboeken mogen voorkomen. Door deze houding heeft hij vaak critici tegen zich in het harnas gejaagd. Ook ouders en andere belangrijke opvoeders hebben soms moeite de wreedheid en het angstaanjagende die soms in zijn kinderboeken tentoon wordt gespreid.

BOEKEN VOOR VOLWASSENEN: Over en sluiten, Ooit en te nimmer, M'n liefje, m'n duifje, Op weg naar de hemel, Gelijk oversteken, Oom Oswald, Ontzettende verhalen, De huwelijkse wereld van Roald Dahl, Veel liefs van Roald Dahl, De prinses en de stroper en De boekhandelaar en de chirurg.

Roald Dahl zei zelf eens het volgende hierover: 'Kinderen zijn erg geestig maar ook wreed. Jongens zijn vaak wreed tegen dieren, trappen mieren dood bijvoorbeeld en meisjes tegen elkaar. In verhalen voor kinderen kan je wrede dingen laten gebeuren, ze houden van griezelen en ze willen lachen. Ik laat geweld vergezeld gaan door humor en een beetje wijsheid. Alles loopt goed af. Ik geloof dat griezelen goed is, belangrijk is voor de ontwikkeling van een kind. Een kind dat wordt grootgebracht met louter tamme kost weigert tenslotte het ongewone, het onverwachte, het vreemde te accepteren. Kinderen willen lachen. Je kunt ze alleen fantasie en humor geven om het leven wat beter aan te kunnen'.

In een ander vraaggesprek met Bregje Boonstra, dat verschenen is in NRC Handelsblad van oktober 1985, zei hij ook: 'Alles wat k schrijf gaat over goed en kwaad en met slechterikken dient het slecht af te lopen. Dat is een ijzeren wet. Ouders zijn bang dat kinderen nachtmerries van mijn boeken krijgen. Ze beseffen niet hoe taai hun kinderen zijn en nemen mijn verhalen te ernstig. Het zijn allemaal geweldige grappen'.

Inderdaad loopt het slecht af met de slechterikken in Dahls kinderboeken. Het goede wordt beloond en het kwade gestraft. Hier kun je echter spreken van een heerlijk soort moraal: het is niet dat opgelegde van vroegere kinderboeken, maar op speelse wijze komt het geheel tot een ontzettende komische afronding. Zinloos geweld vond Roald Dahl niet nodig en daarom zorgde hij altijd voor een bevredigende afloop van het verhaal: de jonge lezer kan altijd opgelucht gaan slapen.

VERLEDEN EN HEDEN

Roald Dahl heeft zelf vaak beweerd dat zijn leven zijn werk niet heeft beïnvloed en dat zijn schrijven puur fantasie is. Toch durf ik te beweren dat bepaalde ervaringen in het verleden wel degelijk invloed hebben gehad op zijn werk. De verschrikkelijke juffrouw Bulstronk, het schoolhoofd in *Matilda* die maar niets moest hebben van kinderen doet de lezer denken aan de gewelddadige onderwijzers in Dahls jeugd en aan de matron aan de St. Peters kostschool in Engeland.

Bulstronks haat en gewelddadigheid tegen kinderen blijkt uit de volgende passages: 'Rotmormels, die meisjes. Ik ben blij dat ik er nooit één ben geweest' (Bulstronk heeft het hier over één van haar leerlingen. Blz.81) Bulstronk wordt ook spinnijdig als het meisje Amanda haar vlechten heeft laten groeien: 'Wat jouw mammie vindt, kan me geen bal schelen', krijste de Bulstronk en met die woorden boog ze zich plotseling voorover, greep Amandas vlechten beet met haar rechtervuist en tilde het meisje zo van de grond.

Meteen begon ze haar rond en rond haar hoofd te draaien, al sneller en sneller. Amanda gilde als een speenvarken en de Bulstronk brulde 'Ik zal je leren met die vlechten van jou, jij kleine rat' (Blz. 106)

In vroegere interviews heeft Roald Dahl weleens gezegd: 'Schrijven over dingen die echt gebeurd zijn, interesseert me niet. Het minst leuke vind ik schrijven over dingen die ik zelf heb meegemaakt. Bij mij bestaat het plezier in schrijven nu juist uit het verzinnen van verhalen'. Dahl zette zich hier duidelijk af tegen het schrijven over zichzelf: Hij vond dat maar egotripperij.

'Toch kwam hij hier gedeeltelijk op terug want hij publiceerde in 1984 *Boy*, een boek dat aan de hand van verhalen, brieven en foto's een beeld geeft van zijn jeugdjaren in de periode van 1918 tot en met 1936. In het voorwoord ontkende hij echter dat het om een echte autobiografie ging. In *Boy* kunnen we lezen over de woelige jaren van Dahl op de scholen in Engeland, waar de meedogenloosheid van de volwassenen geen grenzen kende. *Solo* is het vervolg op Boy en het beslaat de jaren 1938 tot en met 1941 uit Dahls leven. In dit boek vertelt Roald Dahl over zijn leven in Afrika, en zijn ervaringen als oorlogsvlieger in de Tweede Wereldoorlog. Ook in dit boek gaan de verhalen vergezeld van foto's en stukjes uit brieven die Dahl naar zijn moeder stuurde.

VOLWASSENE - KIND

Wat menige critici uit hun tent heeft doen lokken is de manier waarop Dahl volwassenen ten opzichte van kinderen in zijn boeken beschreef. Volwassenen zijn vaak het doelwit van heimelijke spot en Dahl neemt het voornamelijk op voor de machteloze, de onderdrukte in het verhaal, namelijk het kind.

De slechte verhouding tussen volwassenen en kinderen wordt vaak aan de kaak gesteld in boeken als *De reuzenperzik, Joris en de geheimzinnige toverdrank* en *Matilda*. De tantes in *'De reuzenperzik'* beschrijft Dahl zo: 'Ze heetten tante Spons en tante Spijker en het spijt me om het te moeten zeggen, maar echt, het waren alle twee afschuwelijke mensen. Ze waren egoïstisch en lui en wreed en van het begin af aan begonnen ze de arme James te slaan, vaak zonder enige aanleiding. Ze noemden hem nooit bij zijn werkelijke naam maar zeiden altijd: 'jij misselijk ondier' tegen hem of 'jij smerige lastpost' of 'jij akelige creatuur' en ze gaven hem nooit eens speelgoed om mee te spelen of prentenboeken om in te kijken' (blz.8).

De grootmoeder van Joris in *Joris en de geheimzinnige toverdrank* komt er ook niet beter van af: 'De meeste grootmoeders zijn lieve aardige, hartelijke oude dames, maar deze niet. Ze zat elke dag de hele dag in haar stoel bij het raam en klaagde, mopperde, bromde, mokte en morde over alles en nog wat'. (Blz.8)

Afgezien van de eerder aangehaalde passage over de wreedheid van juffrouw Bulstronk in *Matilda*, wemelt het van onvriendelijke gedragingen van volwassenen:

'Zo nu en dan kom je ouders tegen die het tegenovergestelde standpunt innemen, die zich totaal niet interesseren voor hun kinderen. Deze zijn natuurlijk veel erger dan de trotse ouders. Meneer en Mevrouw Wurmhout waren zulke ouders. Ze hadden een zoon die Michiel en een dochter die Matilda heette en de ouders beschouwden

Vervolg op pag. 9

Alleen voor de blanken

LOUISVILLE - De Episcopaalse (Anglicaanse) bisschop van Kentucky heeft onder druk zijn lidmaatschap van een buitensociëteit die uitsluitend voor blanken toegankelijk was.
"Ik doe dat ten bate van onze kerk, die opkomt voor raciale gerechtigheid en een maatschappij waar plaats is voor iedereen", schrijft bisschop David B. Reed in een brief aan de 39 parochies in zijn bisdom. In een krant verdedigde Reed onlangs zijn lidmaatschap van de buitensociëteit. Zijn opmerking dat de sociëteit zich niet aan discriminatie schuldig maakte, maakte een stroom van kritiek los onder gelovigen die het lidmaatschap een schending van de beginselen van de Episcopaalse kerk vonden.

Meer Lutheranen

GENEVE - Het aantal Lutheranen in de wereld is in 1990 met zevenhonderdduizend gestegen tot 59,7 miljoen. Dit blijkt uit statistische cijfers van de Lutherse Wereldfederatie in Genève.
De meeste Lutheranen wonen in Duitsland: 15,6 miljoen. Daarna komen de Verenigde Staten (8,4 miljoen), Zweden (7,6 miljoen) en Denemarken (4,6 miljoen). De grootste Lutherse gemeenschappen in de Derde wereld zijn te vinden in Indonesië en Tanzania. De grootste Lutherse kerk is de Zweedse staatskerk. Op de tweede plaats komt de kerk in de Verenigde Staten. De Evangelisch-Lutherse kerk in Nederland heeft ruim 23.000 leden.

Budapest: aan kerken deel van schade vergoed

BUDAPEST - De regering van Hongarije heeft besloten kerkelijke goederen die onder het communistische regime in beslag zijn genomen, terug te geven aan de kerken.
De kerken krijgen niet al hun eigendommen terug. Alleen kerkelijke bezittingen die werden gebruikt voor pedagogische, culturele en sociale doeleinden worden teruggegeven. Op teruggave van grondbezit hoeven de kerken niet te rekenen. De schade die de overheid de kerken in de afgelopen veertig jaar heeft toegebracht, zal nooit helemaal kunnen worden vergoed, aldus de regering. Wel wil zij de kerken tegemoetkomen door bepaalde overheidsgebouwen kosteloos ter beschikking te stellen.

Godsdienstvrijheid bepleit in Pakistan

VATICAANSTAD - Paus Johannes Paulus II heeft gepleit voor wettelijke godsdienstvrijheid voor de kleine Rooms-katholieke gemeenschap in Pakistan. Het land overweegt de Islamitische wet in te voeren. "Hoewel de katholieken in Pakistan een religieuze minderheid vormen, verwachten zij terecht dat hun religieuze vrijheid gegarandeerd en beschermd wordt door de wet", zei de paus tegen de nieuwe Pakistaanse ambassadeur in het Vaticaan, Dilshad Najmuddin.

Al geruime tijd wrijving

Vaticaan wil grotere volgzaamheid religieuzen

MEXICO-STAD - De Latijnsamerikaanse religieuzen hebben een conflict met het Vaticaan vermeden. Dat is te danken aan zowel de "zeer open houding" van de religieuzen als aan de "redelijk soepele opstelling" van de Vaticaanse gedelegeerde, de Colombiaanse bisschop Hector Julio Lopez Hurtado. Dit berichten de twee waarnemers die namens het Centraal Missiecommissariaat (CMC) de algemene vergadering van de Conferentie van religieuzen in Latijns-Amerika (CLAR) in Mexico bijwonen. Prof.dr. J. van Nieuwenhove en T. Zeedzen melden dat inmiddels een lijst van vrijwel unaniem gekozen bestuurskandidaten naar Rome is gestuurd.

De voorzitter van de Vaticaanse congregatie voor Religieuzen, kardinaal Jerome Hamer, gaf het CLAR-bestuur onlangs opdracht de statuten buitenspel te zetten en namen van mogelijke nieuwe bestuursleden aan Rome door te geven. Rome zou dan "rekening houdend met de genoemde mensen vrij de personen benoemen die zij het geschiktst acht", aldus Hamer, die de CLAR opriep de nieuwe procedure "in een geest van kinderlijke gehoorzaamheid" aan de leiding van de RK kerk te aanvaarden.

ONOPGEHELDERD
Volgens de CMC-waarnemers zijn de redenen voor het Vaticaanse ingrijpen niet opgehelderd. Wel is duidelijk, dat het Vaticaan en behoudende Latijnsamerikaanse bisschoppen willen beletten dat de progressieve CLAR invloed uitoefent op de Conferentie van Latijnsamerikaanse bisschopen, volgend jaar in Santo Domingo, de hoofdstad van de Dominicaanse Republiek. Verder heeft het Vaticaan grote moeite met de manier waarop de CLAR de keuze van de kerk voor de armen uitlegt.

Met de Vaticaanse ingreep werd het al bestaande conflict tussen het Vaticaan en de CLAR verder verscherpt. De van oorsprong Belgische kardinaal Hamer liet CLAR-voorzitter Luis Coscia weten dat de door het Vaticaans gewenste "speciale normen" bedacht waren door de paus zelf. Hij hield in dat elke deelnemer aan de algemene vergadering voor de vacante functies, waaronder die van voorzitter en secretaris-generaal, een naam moest opschrijven. De lijst van alle namen moest dan vervolgens naar de Vaticaanse congregatie worden gestuurd, die "rekening houdend met de genoemde mensen vrij de personen zal benoemen die zij het geschiktst acht", zo schreef Hamer toen. Kardinaal Hamer merkte toen nog op dat een en ander tot doel had "een betere ontwikkeling" van de CLAR te waarborgen. Hij gaf Coscia ook opdracht een CLAR-rapport over "Huidige ontwikkelingen in het religieuze leven in Latijns-Amerika" te herschrijven. Alle publikaties zouden tot nader order eerst ter goedkeuring aan de pauselijk afgezant moeten worden voorgelegd. Zo bepaald het Vaticaan nog. Het was duidelijk dat de CLAR onder curatele gesteld moest worden.

Het Vaticaan volgde de ontwikkelingen in de CLAR al langer met lede ogen. Kard. Hamer hield bijvoorbeeld de benoeming van zuster Manuelita Charria tot algemeen secretaris tegen en benoemde in plaats daarvan een man.

ONDER DRUK
Samen met behoudende bisschoppen zette Hamer de CLAR-leiding zo onder druk, dat die het project *'Palabra y vida'* (Woord en leven) introk. Met dit project, waaraan was meegewerkt door de Nederlandse missionaris Carlos Mesters, wilde de CLAR herdenken dat vijfhonderd jaar geleden met de ontdekking door Columbus van Amerika de kerstening van dat gebied begon. Volgens het Vaticaan en de bisschoppen ging het project, dat de geschiedenis van Latijns-Amerika bezag vanuit het standpunt van de armen, uit van een eenzijdige en beperkte visie op de bijbel. Bovendien deed het onvoldoende recht aan het leergezag binnen de RK kerk.

De paus heeft de Latijnsamerikaanse religieuzen onlangs herhaaldelijk gewaarschuwd voor een Marxistische uitleg van de armoede in Latijns-Amerika. Eind 1990 maand klaagde hij tijdens een audientie voor oversten van ordes en congregaties uit Latijns-Amerika dat de orders van het Vaticaan en de bisschoppen bij de religieuzen niet altijd "gehoorzame aandacht" krijgen, wat voor hem "reden tot bezorgdheid en smart" is. Hij riep de religieuzen op zich aan het leergezag te onderwerpen, zoals een kind zich aan zijn ouders onderwerpt.

Paus Paulus II zegent een religieuse tijdens een bezoek aan Mexico.

BASIS: PRIESTERSCHAP ALLER GELOVIGEN

Oproep bisschoppen uit India, Sri Lanka en Zaïre:

Priesterstudent niet van zijn omgeving vervreemden

VATICAANSTAD - De kerk heeft geen behoefte aan priesters die buiten de werkelijkheid staan. De huidige priesterseminaries leveren vaker volgzame schapen dan goede herders af. De studenten verliezen tijdens hun studie hun idealen omdat ze te ver van de vreugde en het verdriet van de gewone gelovigen afstaan.
Dat betoogde de Indiase aartsbisschop Casimir Gnanadickam van Madras tijdens de voorbije bisschoppensynode. Hij bepleitte een grondige herstructurering van de priesteropleiding zodat de studenten meer met het gewone leven in contact komen.

Ook bisschop Sylvester Wewitavidanelage van Sri Lanka liet een waarschuwend geluid in deze zin horen. De priester dreigt door zijn opleiding cultureel van zijn parochianen te vervreemden doordat hij anders leeft, anders tegen de wereld aankijkt, door zijn theologie en zijn denkwijze. Daarom moet de priesteropleiding aan de culturele omstandigheden van het land worden aangepast.

Een priester, zo zei bisschop Dieudonne M'Sanda Tsinda-Hata van Kenge in Zaïre, moet ten opzichte van het Evangelie zich tot Christus hebben bekeerd en moet tegenover zijn eigen volk een authentieke representant van de culturele waarden zijn. "Het gaat er niet alleen om dat hij volgens de accenten, kleuren en ritmes van Zaïre de Eucharistie kan celebreren, maar ten diepste dat hij zijn eigen persoon, ons volk en onze cultuur tot het Evangelie kan bekeren."

Andere bisschoppen weren erop dat de priester nooit zonder of boven het volk Gods (de leken) mag staan. "Wij moeten de beeldvorming corrigeren alsof leken tweederangs christenen zijn" aldus kardinaal Aloisio Lorscheider, aartsbisschop van Fortaleza in Brazilië.

Het priesterschap aller gelovigen is de meest solide basis voor de priesterroeping.

Mgr. Sodano op 'B.Z.' Vaticaan benoemd

Bekendheid verworven als geduldig onderhandelaar

VATICAANSTAD - Evenals zijn voorganger, kardinaal Agostino Casaroli, wordt de nieuwe Vaticaanse staatssecretaris, aartsbisschop Angelo Sodano, beschouwd als een geduldige onderhandelaar. Het [illegible] de Vaticaanse bemiddeling tussen Argentinie en Chili in verband met het conflict over het Beaglekanaal is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan Sodano, die van 1978 tot 1988 apostolische nuntius in Chili was.
Sodano (63) komt uit Asti ten zuidoosten van Turijn. Zijn vader was een grootgrondbezitter die zich in de politiek begaf en tussen 1948 en 1963 lid was van de Italiaanse kamer van afgevaardigden.

Nadat hij in 1950 priester was gewijd, studeerde [illegible] Rome. Nadat hij enige tijd als hoogleraar had gewerkt aan het seminarie van het bisdom Asti, trad hij in 1961 in dienst van het Vaticaan. Sodano werkte bij de nuntiaturen in Ecuador, Uruguay en Chili en keerde in 1968 naar Rome terug. Bij de toenmalige raad voor de Publieke zaken van de k[erk] was Sodano vooral ver[ant]woordelijk voor de bet[re]kingen tussen het Vatic[aan] en de Duitstalige landen.

MENSENRECHTEN
In 1978 werd Sodano nuntius in Chili benoemd. Hij heeft daar de Ro[oms-]katholieke kerk gesteun[d] haar verzet tegen de [mili]taire dictatuur onder g[ene]raal Augusto Pinochet. [...] spande hij zich in voor [...]stel van de mensenrecht[en] in Chili.

Twee jaar geleden b[en]oemde paus Johannes [Paulus] II Sodano tot secret[aris] voor de betrekkingen m[et] andere staten. Daarmee [werd] Sodano in feite de mini[ster] van Buitenlandse zaken [van] het Vaticaan. Sodano le[idde] onder meer de onderhan[de]lingen met de Russis[ch-]orthodoxe kerk over de te[rug]gave van kerken aan [de] Oekrains-katholieke kerk [en] wist te bereiken, dat [...]menie de diplomatieke be[trek]kingen met het Vaticaan [her]stelde.

ONTWAPENING
Sodano wordt als secret[aris] voor de betrekkingen m[et] andere staten opgevolgd [door] zijn adjunct, de Franse [...] Jean-Louis Tauran [...] Tauran, die voor het V[ati]caan heeft gewerkt in [de] Domicaanse Republiek [en] Libanon, wordt beschou[wd] als een deskundige op [het] gebied van de internatio[nale] politiek. Vooral de ontw[ape]ning heeft zijn belang[stel]ling.

Oecumenische mensenrechtenbeweging

Tweede Argentijns bisdom lid geworden

BUENOS AIRES - Het Rooms-katholieke bisdom Viedma heeft zich aangesloten bij de Oecumenische beweging voor de mensenrechten in Argentinie. Deze beweging werd in 1976 opgericht door vijf protestantse kerken en het bisdom Quilmes, dat wordt geleid door de progressieve bisschop Jorge Novak.

De bisschop van Viedma, Miguel Hesayne, is een van de weinige progressieve bisschoppen in Argentinië. Hij heeft zich van meet af aan verzet tegen de militaire dictatuur (1976-1983). In 1985 was Hesayne de enige bisschop die tijdens het proces tegen de generaals de schending van de mensenrechten aan de kaak stelde. Alle brieven die hij tijdens de dictatuur aan het regime heeft gestuurd om tegen schendingen van de mensenrechten te protesteren, zijn gebundeld in het boek 'Brieven voor het leven'.

De Oecumenische beweging voor de mensenrechten werd kort na het begin van de dictatuur in 1976 gesticht als platform waar de kerken de verdwijningen, de folteringen, de concentratiekampen en andere schendingen van de rechten van de mens konden bespreken. De organisatie heeft de steun van de Wereldraad van Kerken.

Drie kerkleiders vormen het bestuur van de beweging: de Methodistische bisschop Federico Pagura, de RK bisschop Jorge Novak en de predikant Luis Parrilla van de Discipelen van Christus. De beweging helpt onder meer de familie van verdwenen mensen en heeft projecten ontwikkeld voor de werklozen, de zwerfkinderen en de dakloze gezinnen. Ook heeft zij het initiatief genomen voor de inrichting van gaarkeukens en de instelling van cooperaties.

Opus Dei gewaardeerd

VATICAANSTAD - Paus Johannes Paulus II heeft de leider van de behoudende Rooms-katholieke beweging Opus Dei een h[og]ere status gegeven. De 76-[jar]ige prelaat Alvaro del P[or]tillo mag zich nu bisschop noemen. Met de benoeming [d]rukt de paus zijn erkenning uit voor Alvaro del Portillo, maar vooral ook voor het w[er]k van Opus Dei, aldus een woordvoerder van de internationale beweging. Het kerkelijke karakter van de organisatie wordt erdoor versterkt.

Geen zalig[]verklaring Isabella

UTRECHT - Er is g[een] sprake van enige voor[be]reiding op de zaligverk[la]ring van koningin Isab[ella] van Spanje (1451-150[4]). Dit heeft Rooms-kat[ho]lieke bisschoppenco[nfe]rentie van Nederla[nd] laten weten aan het C[en]trum voor informatie [en] documentatie Isra[ël] (CIDI).
Bij de Congregatie voor zalig- en heiligverkl[a]ringen in het Vaticaan [is] hierover niets beken[d], aldus de bisschoppenco[n]ferentie. Het CIDI, [...] zich op een zeer betrou[w]bare bron baseer[de], tekende in december 19[90] protest aan tegen de za[lig]verklaring die in zijn o[gen] "een belediging voor [...] joden" zou zijn. Isabell[a], bijgenaamd La Cattolic[a], was in 1492 verantwo[or]delijk voor de verdrijvi[ng] van alle zeshonderd[duizend] joden uit Spanje. T[ij]dens de inquisitie en [...] vlucht kwamen tiend[uizenden] joden om het lev[en]. Zaligverklaring van de[ze] vrouw zal ernstige scha[de] toebrengen aan de toch [al] broze relatie tussen jod[en] en Rooms-katholiek[en], schreef het CIDI.

Amerikaan leidt verband van Bijbelgenootschappen

HAARLEM - De Am[erikaan] dr. John Erickso[n is] benoemd tot algem[een] secretaris van de Wer[eld]bond van Bijbelgen[oot]schappen.
Dat heeft het Nederla[ndsch] bijbelgenootschap me[de]deeld. Erickson volgt d[e] [...]pijn Cirilio A. Rigos [op]. Erickson is predikant in [de] Evangelisch-Lutherse ker[k] [in] de Verenigde Staten. Hi[j] [was] 25 jaar lang verbon[den] geweest aan het Am[eri]kaans bijbelgenootschap [en] was van 1976 tot 1[...] tevens coördinator van [het] bijbelwerk in Noord- en Z[uid-]Amerika en Azië. De laat[ste] jaren was hij voorzitter [van] het bestuur van de Wer[eld]bond van Bijbelgen[oot]schappen.

= door F.Stommels, Gelderlanderpers =

ERIC MATSER, een 27-jarige bokser/neuro-psycholoog, reist binnenkort naar de Verenigde Staten, niet om er in de ring op te treden maar om er drie maanden lang onderzoek te doen in de Newyorkse kliniek van neuroloog Barry Jordan. Jordan, voorzitter van de Amerikaanse Federatie van boksers, is de man die ex-wereldkampioen Mike Tyson, onder zijn hoede heeft. Tyson, een van de groten uit de bokswereld, hoopt binnenkort zijn titel weer te heroveren. Matser gaat er de door hem ontworpen testbatterij loslaten op zestig beroepsboksers. De test is ontworpen om een patroon van gesloten hersenletsel op te sporen. Het gaat hier om zogenaamd diffuus hersenletsel, dat is een letsel dat niet op een bepaalde plek is gelokaliseerd, maar gespreid is over de hele hersenpan.

KLAPPEN OP HET HOOFD KUNNEN LEIDEN TOT BLIJVENDE SCHADE

Erik Matser zoekt naar hersenletsel

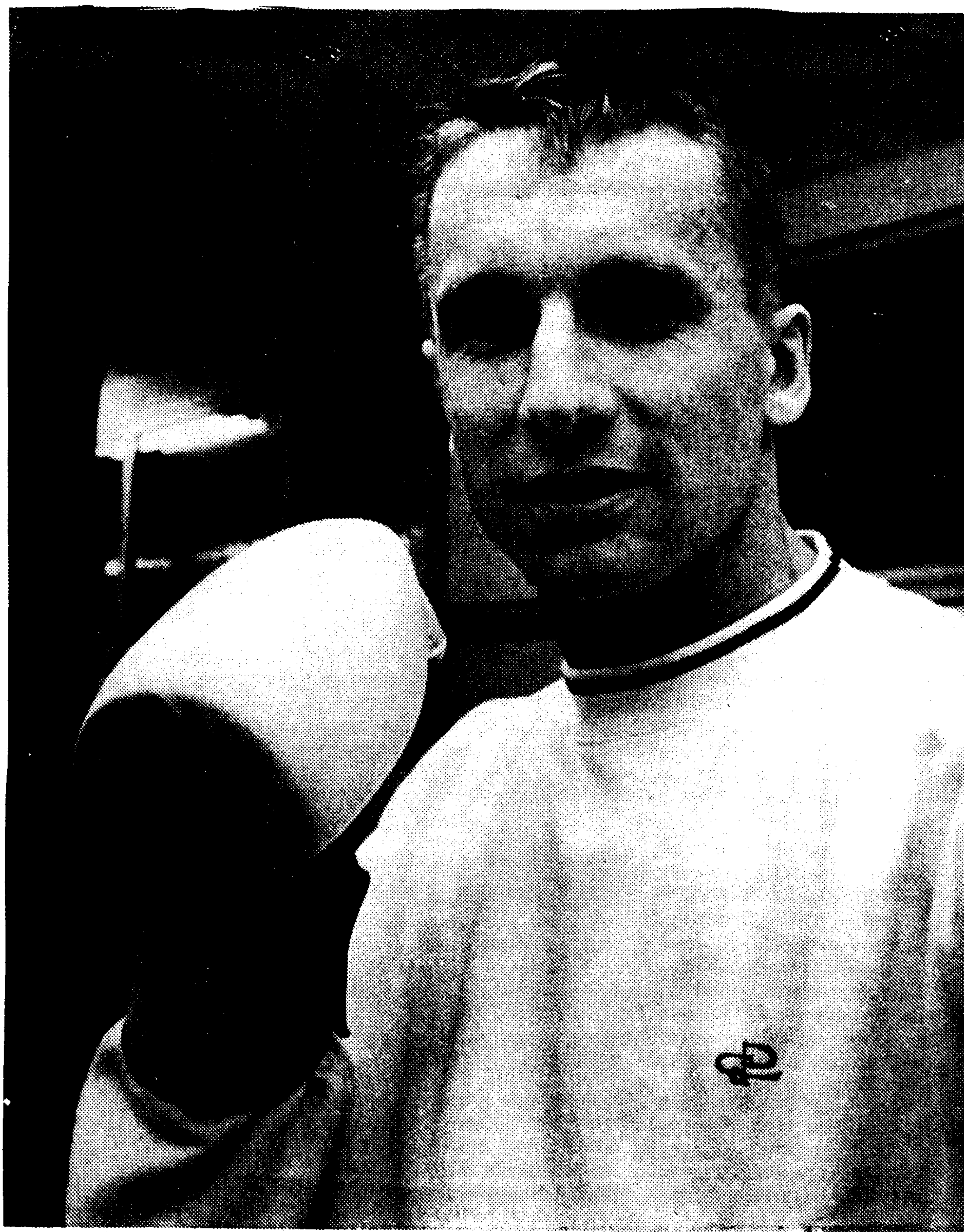
Boksende neuro-psycholoog gaat VS-profboksers testen

De uit Arnhem afkomstige Nederlander, onlangs nog op de televisie in een discussie met een neuro-chirurg over de (on)veiligheid van de bokssport, zegt dat zijn test geavanceerde apparaturen zoals de CT-scan en de NMR te slim af is. Want die apparaten nemen een diffuus letsel niet waar. De techniek van deze medische hoogstandjes is toegespitst op plaatselijk letsel in wielertermen sur place te noemen. Ofschoon het nog te vroeg is om over een (medische) knockout te spreken, denkt Matser zeker op punten te kunnen winnen. Tezijnertijd zullen Jordan en Matser verslag doen in het gerenommeerde medische tijdschrift *The Lancet* en dan zullen we het echt weten.

'Het is eigenlijk gek', zegt Matser, 'dat er zo weinig bekend is over letsel bij boksen. Terwijl iedereen praat over hoe gevaarlijk boksen is heb ik in totaal maar elf onderzoeken kunnen vinden over het amateur boksen. Dat is helemaal niets als je het vergelijkt met duizenden onderzoeken die er bijvoorbeeld bestaan over dementie. In geen van de boksonderzoeken heb ik overigens iets kunnen vinden over chronisch hersenletsel. Je zou dus mogen concluderen dat boksen safe is. Bij elke wedstrijd zijn er dan ook een trainer, een scheidsrechter en een ringarts aanwezig die de wedstrijd op elk moment kunnen stoppen.'

OP HET HOOFD

Boksen is in de gedachten van de meeste mensen het op het hoofd van de tegenstander beuken totdat deze wankelend tegen de vlakte gaat. Als dat maar vaak genoeg gebeurt hoeven we ons van de hersens van zo iemand niet meer zoveel voor te stellen. Die zijn door al dat slaan op zijn zachtst gezegd in de war geraakt. Voor Matser is het een onwezenlijk beeld, dat in zijn ogen niet waar kan zijn. Misschien een beetje in de States, geeft hij toe, maar toch zeker niet in Europa. Want daar is het boksen met alle mogelijke veiligheid omgeven. En anders zou hij als neuro-psycholoog toch wel oppassen om nog ooit in de ring te verschijnen. Want een neuro-pschologoog, een vrij nieuw beroep, waar er nog niet zoveel van zijn, heeft -en dat mag heel luid worden verkondigd- zijn hersens lief. Hij is immers uitgerekend iemand die onderzoek doet naar het functioneren van de hersenen, van geheugen, aandacht en concentratie. En zo iemand kijkt wel uit om zich op zijn hoofd te laten timmeren. Of niet soms?

Boksende neuro-psycholoog Erik Matser heeft een test ontworpen om tot nu toe niet te constateren hersenletsel op te sporen: 'Terwijl iedereen praat over hoe gevaarlijk boksen is heb ik in totaal maar elf onderzoeken kunnen vinden over het amateur boksen.'

SYNDROOM

Erik Matser zegt geen moment te twijfelen aan de veiligheidsmaatregelen rond het boksen in Nederland, waar sinds kort een hoofdbescherming verplicht is. 'In tegenstelling tot Amerika is er bij ons een heel scherpe veiligheid', zegt hij. 'In de States komen veel hersenbeschagingen voor. Die worden daar geschreven op het conto van beroepsrisico. Ze hebben er een naam voor, het *punch drunk* syndroom. Je ziet het bij boksers die veel slagen op het hoofd hebben moeten incasseren. Ze vertonen een gedrag dat alles weg heeft die heel veel heeft gedronken.'

In Nederland heeft Matser het zelf in de hand dat het niet zover komt. Als lid van de medische commissie van de boksbond is hij aanwezig bij wedstrijden om te waarschuwen wanneer het tijd wordt om iemand uit de ring te halen. Maar hij wil nog een stap verder. Als het aan hem ligt worden boksers binnenkort verplicht gekeurd voordat ze aan een wedstrijd mogen deelnemen. Via periodiek nakeuren kun je dan in de gaten houden of er al dan niet sprake is van diffuus hersenletsel.

VOOROORDELEN

Over boksen, zegt Matser, bestaan de meest waanzinnige vooroordelen, zoals het gebruik van doping. 'Maar doping werkt juist tegen de bokser in. Anabole steroïden dienen voor het sterker maken van de spieren. Bij boksen heb je daar niets aan, want daar komt het aan op snelle spieren. Ook amfetamine werkt voor boksers averechts. Dat spul geeft het gevoel dat je alles aan kunt, het maakt overmoedig en roekeloos. Bij boksen is zo'n houding dodelijk, want je dient jezelf juist goed in de hand te houden.'

Zo zouden boksers vechtersbazen zijn, is een ander vooroordeel. 'Maar als je echt wilt knokken ga je niet boksen, want dan krijg je klappen. Als bokser kun je je geen onbesuisd gedrag veroorloven. Als je dat wel zou doen, ga je echt in puin. Want ik ken nauwelijks een sport waar meer wordt gevraagd van beheersing, karakter en doorzettingsvermogen. Bovendien moet je voor het op peil houden van je conditie aardige dingen als roken en drinken laten. Ik zie dat een straatvechter nog niet doen. Zo iemand zou eens naar de training in een sportschool moeten gaan kijken.'

Die trainingen zijn zeer intensief. Het hele lichaam wordt erin betrokken en zo'n training is het best te vergelijken met een heel fijne conditietraining, waarbij er- dit ter gerustsstelling- niet hard op het hoofd wordt geslagen. De meeste deelnemers boksen recreatief en nemen niet deel aan wedstrijden.

AGRESSIE

Voor Matser is boksen geen agressieve sport. Als er van agressie sprake is dan is het zogenaamde gekanaliseerde agressie. Het voorbeeld van een bokser als niet agressieve persoon vindt hij Mohammed Ali, die destijds weigerde om als soldaat in Vietnam te gaan vechten. Ali is overigens wel uitgeteld door de slagen die hij tijdens zijn bokscarrière op het hoofd heeft moeten incasseren. Ook dat vooroordeel dat het bij boksers zou gaan om a-sociale elementen, vindt hij misplaatst. 'Ik zeg altijd dat een goede sportcarrière gepaard moet gaan met een goede schoolcarrière. In ons boksteam zitten allemaal mensen met een behoorlijke maatschappelijke scholing. Het is verkeerd om alle aandacht te richten op ons lichaam. En dat gebeurt ook niet. Kijk maar naar figuren als Arnold van der Leijden. Die man heeft een positieve uitstraling voor de sport. Dank zij hem en Regilio Tuur staat het boksen weer flink in de belangstelling. En neem van mij aan dat het lekker trainen is als je net een uur of vier studie achter de rug hebt'.

En net zoals werk voor het meisje gaat, zo gaan tentamens voor het boksen. Sterker nog: 'Als iemands studie het vraagt, adviseren we te stoppen met het boksen', zegt Matser. Onlangs gaf Matser zo'n advies aan de beste wedstrijdbokser van zijn boksteam. En ook zelf hing hij de bokshandschoenen aan de kapstok toen zijn studie daarom vroeg.

INWENDIG

De neuro-psycholoog zegt dat men er pas sinds kort achter is dat het er voor de hersenen niet toe doet waar je een klap op het hoofd krijgt. In het algemeen hoeft er zelfs van letsel geen sprake te zijn. Schade treedt er pas op als de hersenen door de slag in de schedel bewegen. De hersenen bonken als het ware tegen het schedeldak aan en stuiteren weer terug in de oorspronkelijke stand. Uiterlijk zie je niets, maar er kunnen wel degelijk inwendige beschadigingen optreden.

Matsers onderzoek- hij noemt het zelf liever een testbatterij- bestaat eruit om aan de hand van een uitgebreide vragenlijst te weten te komen of er sprake is van een beschadiging. De test 'meet' op heel gevoelige wijze de hersenfuncties en deelt in een vroeg stadium mee of er wat aan de hand is. Dit in tegenstelling tot de huidige methode die de schade pas constateert wanneer het eigenlijk te laat is en er al te veel schade op plaatsen in de hersenen is aangebracht. En wat dat betekent weet Erik Matser maar al te goed. Hij werkte anderhalf jaar op een afdeling neurologie met patiënten die uit een coma waren bijgekomen. Later en ook nu nog ging hij zich bezighouden met de revalidatie van depressieve patiënten op de afdeling psychiatrie van het Canisius/Wilhemina ziekenhuis in Nijmegen.

THERAPIEëN

Over deze activiteit zegt hij: 'Ik heb een programma ontwikkeld om mensen die door depressie passief zijn geworden weer op gang te brengen. Als je je heel erg inspant komen er stoffen vrij in de hersenen die hetzelfde effect hebben als medicijnen. Zo hebben deze mensen dus minder medicijnen nodig. Door die inspanning, aan de hand van een sportprogramma, doorbreek je hun passiviteit, hun slapeloosheid en hun gebrek aan eetlust. Na deze vorm van symptoombestrijding is de volgende stap om door te dringen tot de kern van het probleem, met name de onstaansgrond van de depressie. Dat kan via gesprekken en maatschappelijk werk.'

Net als bij de gevolgen van een depressie ging Matser ook die van coma met een eigen methode te lijf. 'Na coma of een hersenbloeding treden er bij mensen verschijnselen op als verlamming, snelle vermoeidheid en een storing van het geheugen. Vooral dat laatste, afasie geheten, heeft ernstige gevolgen voor het samenleven met andere mensen, zoals familie en vrienden. Voor Matser was het dan ook spannend om deze mensen te leren om binnen hun familie weer hun eigen rol te kunnen spelen. Een van de technieken die Matser toepast is om een afasiepatiënt in een soort telegramstijl niet meer dan drie woorden op een rijtje te laten zeggen. Heel korte zinnen dus. Zo lukt het zo iemand niet een zin als: 'Ik ga morgen naar de stad', uit te spreken, maar wel het telegramzinnetje: 'Ik morgen stad'. En het blijft te verstaan voor de omgeving.

TOPSPORT

Erik Matser, die via mavo, havo en vwo op de universiteit terecht kwam, wilde eigenlijk dokter worden. Maar zijn vakkenpakket op de middelbare school was daar niet op afgestemd. Hij zit nu via het door hem gekozen vak toch aardig op het terrein van de arts. Zeker als hij zich eind dit jaar volgens plan vestigt als neuro- en sportpsycholoog aan het Sportcentrum Papendal. Het gaat dan niet meer alleen om boksen, maar om het testen van het reactievermogen van (top)sporters in het algemeen. Want hoe leer je - om maar eens iets te noemen- de best motorische methode aan om 90 minuten lang geconcentreerd te voetballen of te tennissen?

Reuze spiegelschijf in één keer gegoten

DE DUITSE glasfabriek Schott in Mainz is er in geslaagd in één keer een schijf glas met een middellijn van 8,6 meter te gieten. Het is de ruwe vorm van de eerste van vier telescoopspiegels, de grootste ter wereld, voor de toekomstige VLT (Very Large Telescope) van de Europese Zuidelijke Sterrenwacht (ESO). Het vloeibare glas, 45 ton, werd in een gietvorm met een gewelfde bodem gegoten die op een draaischijf zes omwentelingen per minuut maakte.

Al afkoelend, stolde het glas daardoor in de vorm van een holle schijf. De spiegelschijf bevindt zich thans voor drie maanden in een koelruimte, om op kamertemperatuur te worden gebracht. Na een eerste mechanische bewerking volgt dan weer een hittebehandeling, waarbij het 'keramiseren'. Het materiaal kan daarna niet meer uitzetten of krimpen, wat voor astronomisch gebruik een vereiste is. De vier spiegels krijgen elk een middellijn van 8,2 meter, bij een extreem geringe genoemde dikte van 17,7 centimeter. Computergestuurd samenwerkend, zullen zij het lichtvergarend vermogen (lichtsterkte) van één 16-meter spiegel hebben, bijna drie keer zoveel als de grootste bestaande spiegeltelescoop. De VTL komt te staan op de 2600 meter hoge Cerro Paranal in de Chileense Atacama-woestijn, waar de atmosferische omtandigheden voor sterrekundige observaties uitermate gunstig zijn. Met behulp van de VTL zullen de astromomen objecten kunnen bestuderen die tien miljard lichtjaar van de aarde verwijderd zijn. De ESO hoopt de VTL in 1998 in gebruik te kunnen nemen.

Minibacteriën leven in barre situaties

DE BIOLOOG drs.Frits Schut van de Rijksuniversiteit Groningen heeft minibacteriën uit de oceaan in het laboratorium weten te kweken en daarmee een grote hindernis overwonnen in het onderzoek naar deze belangrijke groep organismen. Al leven ultramicrobacteriën in zeer levensvijandige omstandigheden, extreem voedselarm en koud zeewater, en in uiterst geringe dichtheden, toch maken ze twintig procent uit van de biomassa (alle plantaardige en dierlijk leven bij elkaar opgeteld) op onze planeet. Schut tracht de biologie van de minibacteriën te ontrafelen. Hij verricht zijn onderzoek deels aan het Instituut voor Zeeonderzoek in Fairbanks (Alaska), dat beschikt over het enige instrument, een flow cytometer, dat bacteriën in zeer lage dichtheden kan meten en tellen. De Groningse bijdrage bestaat uit specialistische kennis op het gebied van de microbiële ecologie en het onderzoek met de elektronenmicroscoop. Ultramicrobacteriën zijn het hele jaar door in de wateren van Alaska aanwezig. Schut kweekt ze in steriel zeewater met hele lage voedingsconcentraties. Waarschijnlijk mislukten kweekproeven van eerdere onderzoekers door teveel voedsel, waardoor de minibacteriën de concurrentie met andere sneller groeiende organismen verloren. Uit de kweekresultaten is gebleken dat ze niet in een ruststadium verkeren, zoals vroeger werd aangenomen, maar wel degelijk stofwisselingsactiviteit vertonen. Ze zijn dus niet alleen in staat te overleven in een barre omgeving, maar er ook te groeien en te gedijen. Dat maakt ze tot unieke levensvormen en verklaart hun alom-tegenwoordigheid op plaatsen waar geen ander leven bestaat. Volgens Schut gaat het vermoedelijk om een zeer oude vorm van leven. Het onderzoeken daarvan kan mogelijk leiden tot nieuwe fundamentele inzichten in het ontstaan van het leven op aarde. Bestudering van deze bacteriën is om nóg een reden interessant: ze bevatten heel weinig DNA waardoor ze uitstekend kunnen dienen als modelorganismen voor vele taken van de microbiologie.

Atoomlagen zichtbaar

MEDEWERKERS van het FOM-instituut voor Atoom- en Molecuulfysica (AMOLF) in Amsterdam hebben naar hun zeggen voor het eerst afzonderlijke atoomlagen aan de oppervlaktes van een kristal rechtstreeks 'zichtbaar' gemaakt. Zij gebruikten apparatuur met een uitzonderlijk hoog dieptescheidend vermogen. tot nu toe waren atoomlagen alleen afzonderlijk te onderscheiden via vergelijking met computersimulaties. Het oppervlak bepaalt voor een groot deel de chemische, optische, mechanische en elektrische eigenschappen van materialen. En voor een beter begrip van die eigenschappen is het belangrijk te weten waar de atomen bovenin precies zitten. De AMOLF-onderzoekers pasten een methode toe die ionenverstrooiing heet: het richten van een bundel deeltjes (ionen) met hoge snelheid op het oppervlak. De ionen kaatsen terug van atomen en worden op hun weg in en uit het kristal tegengehouden door andere atomen. Daardoor ontstaan schaduweffecten in de deeltjesopbrengst (de terugkaatsende bundel deeltjes) die de lokatie van atomen mogelijk maken.

Botanische samenwerking

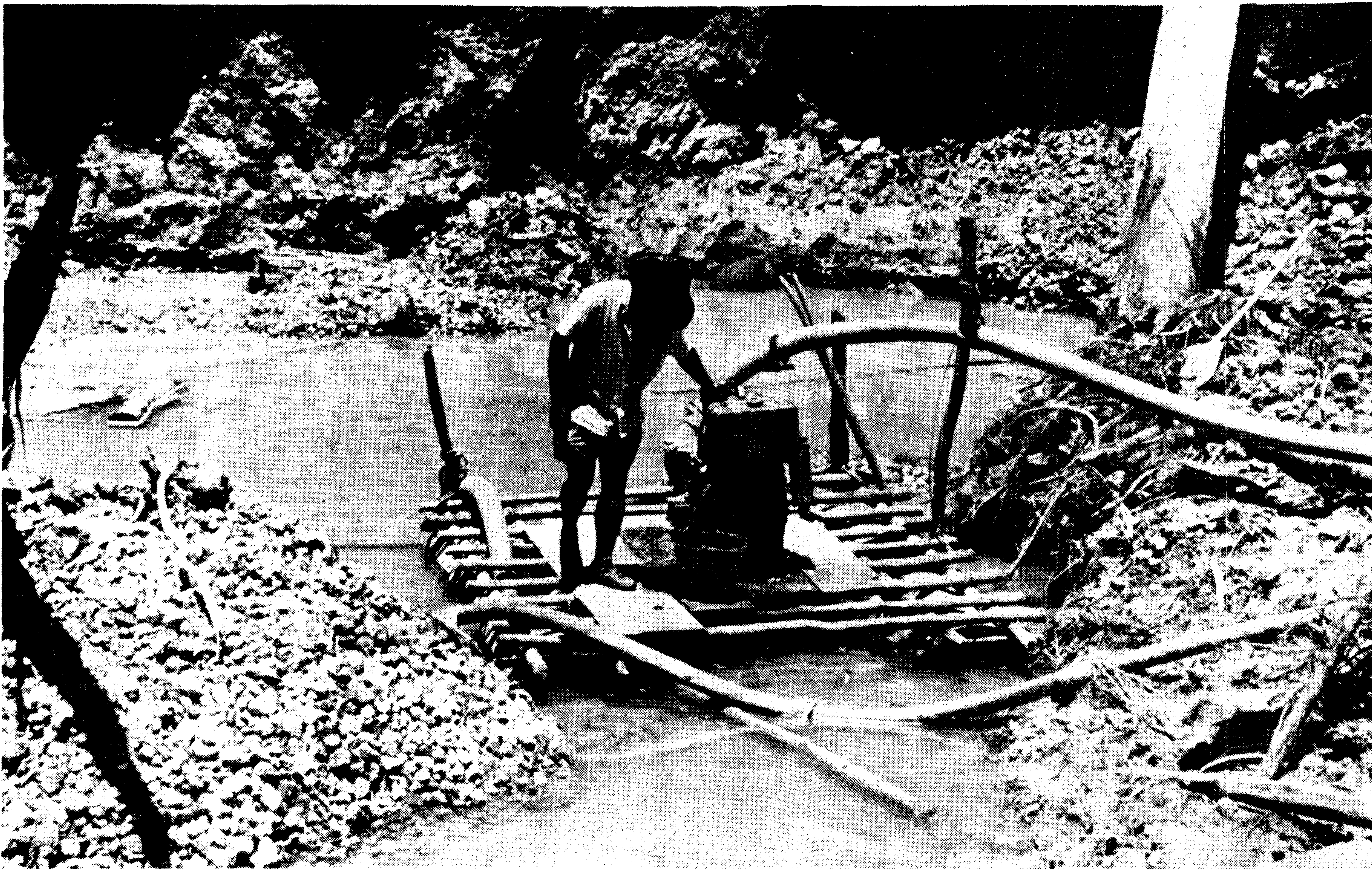
GEZAMENLIJK inventariseren en beschermen van de plantaardige verscheidenheid van Indonesië. Dat is de basis waarop het onderzoekinstituut Rijksherbarium/Hortus Botanicus van de Rijksuniversiteit Leiden gaat samenwerking met de Kebun Raya Indonesia in Bogor, voorheen 'Lands Plantentuin in Buitenzorg. Deze tuin geldt als een van de oudste en belangrijkste botanische tuinen in de tropen. Leidse botanici adviseren bij het opzetten van een veelzijdig programma van onderzoek en helpen bij de opleiding van kebun Raya-medewerkers tot verzamelaars en plantenkenners. Drs.E.F.Vogel zet komende zomer de eerste stap door deel te nemen aan een gezamenlijke expeditie in Oost-Kalimantan en de training van Indonesische deelnemers aan deze onderneming.

Yanomani-indianen dreigen in 10 jaar uit te sterven

Volkerenmoord in het oerwoud

= door Ben Ackerman

De catastrofe die zich in het Amazonegebied voltrekt, is al jaren bekend. Desondanks gaan de vernietiging van 'swerelds grootste regenwoud en de aanslagen op zijn oorspronkelijke bewoners gewoon door. Twintigduizend Yanomami-indianen dreigen er aan ten onder te gaan. Hier volgt het relaas van een ontmoeting met de mensen die diep in het oerwoud in een heel andere tijd leven.

INEENS KOMT hij uit de bosrand te voorschijn. Een kleine gestalte. Ruige zonnebril, reclamepetje, bonte shorts en sweatshirt, een schreeuwerig rugzakje en hardloop schoenen. Een outfit waraan alleen nog een skateboard ontbreekt.

En toch had deze Yanomami-indiaan twee jaar terug nog nooit een blanke gezien. En toch leefde zijn volk een generatie geleden nog in het stenen tijdperk. Hij steekt met een air van 'wie doet me wat' het aarden landingsbaantje over. Voor een van de houten, met blauw plastic afgedekte hutten in het kampje Cassiterita hangt een groepje blanke Brazilianen te lummelen. Het zijn garimpeiros, tin- en gouddelvers.

Zij waren het die twee jaar geleden hier -ver, heel ver weg van hun 'beschaafde wereld' - ineens uit de lucht kwamen vallen. Letterlijk. En zij zouden de loop der dingen in het oerwoud wreed veranderen.

De schok van de eerste ontmoeting is de bont uitgedoste Yanomami al lang te boven. Nu slaat hij geen acht meer op het geparkeerde vliegtuigje en loopt hij af op het groepje mannen. De begroeting gaat op de manier van ouwe jongens krentenbrood. Er wordt gelachten en op de schouders geslagen. Ze kennen hem hier wel.

Dan fluit de indiaan op z'n vingers. Onmiddellijk vertonen zich nog vijf indianen die zich schuil hadden gehouden in het dichte gebladerte. Zij zien er lang niet zo flitsend uit. De meesten zijn blootsvoets, hebben een bloempotkapsel en dragen niet meer dan een korte broek of een onderbroek. Plus een lang mes of een lang jachtgeweer. Ze zijn zwijgzaam en blijven een beetje op de achtergrond.

Vier dagen lang hebben ze zich met hun kapmessen een weg door het zompige oerwoud gebaand om in het kampje van de blanken voedsel te halen. Cassavemeel en suiker vooral. Ze zullen het wel krijgen. De betrekkingen zijn toch vriendelijk?

Hier onder de ogen van de buitenlandse pottekijker, wel. Maar de noodkreten die opstijgen vanuit de kantoren van de hulporganisaties voor indianen in Brazilië, Amerika en West Europa spreken een heel andere taal.

Want deze zes Yanomami zullen, als er niet gauw iets verandert, over tien jaar niet meer leven. En de twintigduizend andere mannen, vrouwen en kinderen van hun volk ook niet. Door toedoen van de blanken die hun oerwoud zijn binnengedrongen, zoals het groepje goud- en tindelvers van Cassiterita dat zich nu zo vriendelijk voordoet.

De Yanomami, zo luidt de boodschap, zijn het slachtoffer van malaria en andere dodelijke ziekten, van verkrachting en ander bruut geweld, van van uitbuiting en vergiftiging. De zware term valt steeds weer: volkerenmoord.

ONAFZIENBAAR

Het vliegtuigje had er anderhalf uur over gedaan om Cassiterita te bereiken. Driehonderd kilometer groen was onder ons voorbijgeschoven. Het dak van het regenwoud leek nog het meest op een ruw kleed van broccoli. Slechts af en toe slingerde er een rode- rivier doorheen, of verhief zich een bergje waarop tussen de bomen door nog wat glimmend leisteen te zien was.

Soms ook was er in die onafzienbare groene vlakte ineens een merkwaardig bouwwerkje. Een cirkel van verkleurde palmbladeren met een groot gat in het midden. Dat was dan een *malocca*. In zulke dorpjes onder een dak wonen de Yanomami.

Eeuwenlang leefden ze er zonder dat iemand van hun bestaan wist. De opbrengst van de tuinen rond hun dorpen was rijk: bananen, zoete aardappelen, cassave, maïs en papaya's. Daarnaast verzamelden ze vruchten in het woud, vingen vissen door verdovende kruiden in het water te gooien en joegen met grote handbogen op bosvarkens en andere dieren.

Ze waren er niet veel tijd aan kwijt. Het grootste deel van de dag konden ze besteden aan rituelen en ceremoniën, waarvoor ze zich beschilderden en van hoofdtooien voorzagen. Bezoeken aan bevriende dorpen duurden dagen en gingen gepaard met uitwisselingen van cadeaus. Soms moest er gewelddadige strijd geleverd worden met een andere stam, meestal over vrouwen.

Het was een leven in volstrekte eenheid met de natuur. Totdat de blanken met tienduizenden hun domein binnendrongen. Goud voor het oprapen.

Het begon in de vroege jaren zeventig met de aanleg van een weg, de Perimetral Norte. Het militaire bewind van Brazilië gebruikte die om meer controle te kunnen uitoefenen op de landsgrenzen met de Guyana's, Suriname en Venezuela. Maar de openlegging van dit deel van het Amazone-woud trok binnen niet al te lange tijd ook mensen aan, die hadden gehoord dat goud en tin er bijna voor het oprapen lagen. Arme lieden, vooral uit het noordoostelijke deel van Brazilië, kwamen massaal naar de staat Roraima, tot dan toe zeer dunbevolkt. De grootste invasie vond vijf jaar geleden plaats. Handige jongens met geld speelden er op in. Zij kerfden landingsbaantjes diep in het woud. Met hun vliegtuigen dropten ze daar de garimpeiros. Rond de landingsbanen- er zijn er nu zo'n honderdtwintig- bouwden de gelukzoekers hun kampementen.

Cassiterita is er een van. Een bordeel, zoals in andere nederzettingen, staat daar niet. Wel een winkeltje, waar aardappelen, uien, toiletpapier en een hele batterij medicijnen te koop zijn. En bier.

Het eigenlijke werkterrein van de tin- en goudwinners ligt een stukje verderop, bij een riviertje. Je moet eerst een half uur door het moerassige woud. Op de werkplek zijn mannen met primitieve installaties bezig tin te scheiden van de modder en het grind uit de rivier. Pompen brullen. Onder een rieten afdak vermaken een paar garimpeiros zich met het beeldschone dochtertje van de kokkin die ze ingehuurd hebben. Die is op een houtvuur hun potje aan het koken. Vlinders in de prachtigste kleuren zwermen rond. Een vredig tafereel. Maar vanuit dit soort dorpjes verspreidde zich voor de Yanomami de ellende.

TWEE DODEN PER DAG

Totdat de blanken verschenen, kwam bij de Yanomami malaria niet voor. Nu sterven er elke dag twee indianen aan deze ziekte. De besmetting is rampzalig. In sommige malocca's heeft negentig procent van de bevolking de dodelijke ziekte onder de leden. Ook tbc, geslachtziekten en rivierblindheid eisen hun tol.

'De ziekten slopen de krachten van de indianen', zegt Carlo Zacquini van de hulporganisatie CCPY. 'Ze zijn niet meer in staat hun land te bewerken en op jacht te gaan.' Dat laatste was toch al heel moeilijk geworden, want de dieren zijn op de loop gegaan voor het lawaai van de vliegtuigen en de waterpompen van de garimpeiros-kampen.

De vissen, een belangrijke proteïnebron, zijn vergiftigd. Het kwik dat de garimpeiros in grote hoeveelheden gebruiken, omdat het de eigenschap heeft dat het goud zich eraan bindt, vernietigt het leven in de rivieren.

'De voedselsituatie is zo slecht dat Yanomami-vrouwen hun lichaam voor een stuk brood aan de garimpeiros aanbieden. Geslachtziekten nemen snel toe. Laatst heeft een indianenvrouw een groot deel van haar geslachtsorganen moeten laten weghalen, zo erg waren de infecties.'

Er zijn talloze verhalen over geweld. Zacquini vertelt over garimpeiros die de Yanomami-mannen dronken voeren en vervolgens hun vrouwen verkrachten. Over een wraakactie die de blanken onlangs in een malocca uitvoerden waarbij veel indianen in een regen van kogels de dood vonden.

Een Yanomami-man wist te ontvluchten en liep vijf dagen met een baby in z'n armen, op zoek naar hulp. Die arm was geïnfecteerd en moest later worden geamputeerd. Toen hij eindelijk aankwam was het kind dood.

HULP TEKORT

De hulp aan de indianen schiet schromelijk tekort. Missionarissen en een enkele dokter doen wat in hun vermogen ligt,maar ze kunnen de ellende volstrekt niet aan. De ernstigste gevallen worden met een vliegtuigje uit de jungle gehaald. Als ze tenminste het geluk hebben dat zo'n ding beschikbaar is. En dat er geld is om brandstof te betalen.

In het *Casa do Indio*, net buiten Roraima's enige grote stad Boa Vista, worden ze opgevangen. De benaming ziekenhuis zou overdreven zijn. Het is niet meer dan een verzameling open hutjes met rieten daken, gegroepeerd om een schamel dokterspraktijkje. Bescherming tegen ongedierte is er niet; de muskieten die er duikvluchten uitvoeren laten bloedende kratertjes in de huid achter.

De Yanomami liggen lusteloos in stinkende hangmatten. Hun wazige ogen staan op oneindig. Een man heeft de plastic huls van een injectiespuit als versiering door een oorlel gestoken. Een jongen klaagt dat hij niet weg mag, terug naar zijn familie in het woud. De dokter vermoedt dat hij lepra heeft.

Complete gezinnen komen in het opvanghuis terecht. De meeste kinderen zijn zwaar ondervoed. Ze lopen rond met kogelrond opgezwollen buikjes. Veel moeders zijn niet meer in staat hun allerkleinsten borstvoeding te geven. De staatsorganisatie Funai, die het tehuis beheert, zegt er weinig aan te kunnen doen. Geen geld.

Vandaag is er geen brood meer. In arren moede zijn enkele Yanomami-patiënten maar naar de rivier gegaan. Hoe verzwakt ook, ze hopen er een vis te kunnen verschalken.

De enige manier om de ondergang van de Yanomami tegen te gaan is hun een groot reservaat toe te wijzen waar zij - en zij alleen- hun manier van leven kunnen voortzetten. De grondwet van Brazilië kent hun dat recht toe: 'De Indianen hebben het oorsprongsrecht op hun grond'. De Braziliaanse regering heeft in het verleden al verschillende keren een gebied voor de Yanomami afgebakend. Sterker nog: de meeste landingsbanen en kampen van de garimpeiros bevinden zich midden in een reservaat, zijn dus illegaal. Wat let Brazilië dan om de goud- en tinzoekers met de sterke arm te verwijderen? Niet alleen de hulporganisaties dringen daar op aan. Ook prins Charles van Engeland, een verwoed Amazone-activist, en VS-president George Bush roepen het luid.

Fernando Collor de Mello, Brazilië's president, strekt zich daar wel iets van aan. Zijn land heeft door een kaalslag in het Amazone-woud toch al een slechte naam. Hij kan het niet ook nog eens hebben, dat hij door de rest van de wereld wordt gezien als een man die volkerenmoord toestaat.

Toch heeft Collor de belofte dat hij zijn leger en de staatspolitie zou inzetten en de garimpeiros-kampen met de grond gelijk zou maken, nauwelijks waargemaakt. De aangekondigde bombardementen van landingsbanen waren in een jaar tijd op de vingers van een hand te tellen. Een aantal garimpeiros heeft geschrokken zijn biezen gepakt, maar het aantal indringers ligt nog altijd boven de tienduizend.

De regering durft niet. Want de garimpeiros zijn een economische factor van belang. In de deelstaat Roraima draait alles om hun activiteiten. Het is goed te zien in Boa Vista, waar de *Casas de Ouro* - de handeltejs van goudinkopers- rij aan rij staan. Overal bestaat de inboedel slechts uit een oventje om goud te verhitten en een toonbank met een weegschaal. Een gram goud brengt 22 dollar op.

Het goud dat ver weg in het oerwoud wordt opgediept, vindt vanaf deze tussenhandel zijn weg naar de echte goudhuizen in steden als São Paolo. De garimpeiros krijgen in feite maar een schijntje voor hun gezwoeg. Ze moeten een flink deel van hun verdiensten afstaan aan de man die hen naar het oerwoud heeft gebracht, en ze betalen hun onderhoud duur- in goud. Het is het oerprincipe van het kapitalisme: wie de produktiemiddelen bezit heeft alle macht.

José Altino Machado is zo'n man. Vanuit zijn kantoor op het vliegveld van Boa Vista bestiert hij een imperiumpje, waarin vliegtuigen en goud centraal staan. Hij heeft zich opgeworpen als de leider van de goudzoekers en stelt alles in het werk om de goudwinning in het oerwoud door te laten gaan.

De garimpeiros, zegt hij, zijn pioniers die hun best doen om van dit deel van het Amazonegebied een welvarende streek te maken. 'Het goudzoeken is de enige activiteit die deze sociale paria's in staat stelt zichzelf en hun familie een waardig bestaan te bezorgen.'

Machado vindt dat de overheid de indianen had moeten voorbereiden op de komst van de garimpeiros. Hij ergert zich er mateloos aan dat de media, zeker buiten Brazilië, zoveel aandacht hebben voor het lot van de indianen. Veel mensen in Boa Vista delen die kritiek. Zoals de man die de buitenlandse journalist staande houdt: 'Zet ik vanmorgen de radio aan en hoor ik de BBC een indiaan interviewen. Kun je je dat indenken? De BBC die een indiaan interviewt!' Een een ander zegt: 'Onze indianen hebben koppen van ijzer, maar buitenlanders begrijpen dat niet.'

Het is tekenend voor de in Brazilië vrij algemeen verspreide mening dat indianen een buitenissige, inferieure mensensoort zijn. Dat veel garimpeiros Yanomami ongeveer als slaven gebruiken, wordt doodnormaal gevonden. Hoewel goudzoeker Ceara daar over klaagt: 'Ze zijn lui. Als je hen vraagt iets voor je te halen, doen ze 't vaak niet eens.'

'De Yanomami hebben het recht te overleven als een cultuur in afzondering,' zegt Carlos Zacquini van hulpgroep CCPY. 'We mogen hen niet verplichten zich aan te passen. Die keuze moeten we aan hen zelf ovelaten.' Nu Het zal moeilijk worden. Nu zijn deze indianen in ieder geval een gemakkelijke prooi voor de garimpeiros, gefascineerd als ze zijn door hun kleding en gebruiksvoorwerpen.

PINOKKIO ALS HOORSPEL OP RADIO HOYER

Dominique Pruneti: 'verliefd op Curaçao'

Pruneti's in Florence spreken ook vlot papiamentu

= door Norbert Hendrikse =

S ZE OVER 'haar' Pinokkio begint weet ze van geen houden. Dominique Pruneti-Winkel, die zoals we rder schreven het Italiaanse kinderverhaal van rlo Collodi in het papiamentu heeft vertaald (dat nnenkort onder auspiciën van het Instituto Lingstiko Antiano (ILA) wordt uitgegeven), is de 'stem' n Pinokkio in een serie radioprogramma's welke gaande maandag 11 maart te beluisteren zijn via dio Hoyer. Op die manier hoopt zij zoveel mogelijk nderen - en grote mensen- te bereiken met de onturen van de marionet die van kattekwaad aan kaar hing maar toch een hart van goud had. Eind ril hoopt zij klaar te zijn met publikatie van het ek en dan moet ook de serie radio-programma's zijn gerond. En dan is het weer tijd om naar Italië terug keren. Naar haar familie in Florence, waar ze is boren en uitgegroeid, hoewel Curacao blijft ekken.

DOMINIQUE PRUNETI
...eeuwige optimist...

'Ik heb het de laatste jaren or elkaar gekregen om eds weer enkele maanden n de winter op dit eiland or te brengen. Maar dat n natuurlijk niet blijven orgaan, hoewel het mijn aal is: 'swinters hier, 'szoers in Italië. Als iemand j vraagt waar ik het liefst u wonen, zeg ik altijd 'dat hetzelfde als mij vragen n wie ik het meeste hou, n mijn vader of mijn moer.' Dominique Pruneti's der, van beroep arts, is trouwd met een Winkel, bekende Curacaose fam- van Scharloo, waar haar e Pauline een fraai boek n heeft gewijd. Als kind acht zij hier een paar keer kanties door, eerst als driege, waarvan zij zich tuurlijk niets meer herinrt en later op 17-jarige ftijd. Ondanks het feit dat opgroeide en naar school g in Florence (op de ggio *Imperiale*, een van de e scholen van Italië gevesd in een villa daterend uit tijd van de Medici), eekt zij vloeiend papiantu.

DRIE TALEN

'l ons thuis werden dages drie talen gesproken. n vader gebruikte het Itaans, mijn moeder leerde papiamentu, terwijl ze aans sprak met mijn ler.'

nk het papiamentu dan gek in het gehoor?

minique kan zich dat niet er herinneren, maar voor r is het doodgewoon dat n huis meer talen werden proken. Er kwam geregd bezoek uit Curacao en Nederland, waarbij volop het papiamentu en Nederds werd gebabbeld.

'Zodoende groeiden wij op in een polyglotte omgeving'. Een mooie omgeving ook. De familie Pruneti-Winkel woont even buiten Florence op een heuvel in de beroemde wijnstreek Chianti. Of dit inhoudt dat ze ook een wijnkenner is? 'Eigenlijk niet, ik kan wel een goede wijn van een slechte onderscheiden, maar daar houdt het mee op. Chianti is trouwens een eenvoudige tafelwijn die je niet te oud mag laten worden, hoogstens drie à vier jaar'.

Over haar jeugd: 'Ik heb een groot deel van mijn leven doorgebracht in de schoolbanken. Ook lange tijd op kostschool, want als mijn moeder voor twee of drie maanden naar Curacao ging moesten wij in het internaat blijven slapen. En onze vrije tijd brachten ik en mijn twee zusjes door in de 'kunuku', zodat ik wel wat wereldvreemd was toen ik naar de Universiteit moest. Dat was een hele nieuwe ervaring voor mij, hoewel ik ook toen niet veel uitging, want mijn vader was nogal streng. Wij hadden daar eigenlijk ook geen behoefte aan, want thuis was het altijd gezellig, met een hele boel gasten.' Ze bekent lachend dat ze de weg kwijt raakte op de eerste dag dat zij naar de universiteit moest. 'Maar ik vond het toch wel leuk, voelde mij als een soort ontdekkingsreiziger op weg naar het grote avontuur'. Als vak had Dominique 'Klassieke filologie' gekozen: latijns en griekse teksten vergelijken en trachten zo de meest authentieke historische tekst terug te vinden. Speurwerk dus, want de teksten die wij nu kennen zijn doorgaans door zo'n honderd verschillende handen gegaan. De taak van de filoloog is volgens bepaalde criteria de originele tekst terug te vinden. Monikkenwerk waar je echt veel geduld voor moet hebben.'

Hoe komt een jonge vrouw in Godsnaam tot de keuze van zo'n studie?

'Je zult het niet geloven, ik vond het woord mooi klinken 'Filologie' en ik hou ervan dingen te doen die anderen niet doen. In het begin vond ik het verschrikkelijk moeilijk. Ik was een week te laat aan de cursus begonnen, moest dus inhalen en begreep er niets van. Maar later begon ik het zelfs leuk te vinden.' Voor haar scriptie koos ze de uitwerking van een tekst van Laetantius, uit de tijd van keizer Constantijn. Uit 150 verschillende manuscripten uit de periode van de 5de tot en met de 16de eeuw, achterhaalde ze de meest authentieke tekst. Een enorm spitwerk in oude archieven die zo kostbaar waren dat er soms twee suppoosten van het museum naast haar stonden. Een gedeelte van de manuscripten bevond zich bovendien in Frankrijk zodat ze microfilms en foto's moest opvragen om de zaak af te ronden.

Dominique gaat terug naar haar eerste ontmoeting met Curacao, als 17-jarige bakvis, pas afgestudeerd aan het gymnasium. 'Ik was meteen verliefd op het geboorte-eiland van mijn moeder. Drie maanden heb ik er doorgebracht en in die periode moest ik kiezen welke universitaire studie ik zou gaan volgen. Dat lukte dus mooi niet, want ik had het veel te druk met andere dingen. Ik ben wel vijf keer van gedachte veranderd over de te kiezen studierichting, uiteindelijk werd het oude talen.'

REVOLUTIE

Er waren maar weinig medestudenten in dezelfde richting. In de jaren 1968 en daarna was er aan de Italiaanse universiteiten en ook in Florence een 'revolutie' aan de gang waarbij werd afgerekend met alles wat 'antiek' en daarom als 'kapitalistisch' werd beschouwd. En daar vielen ook oude talen onder. 'Onzin', vindt Dominique. 'Cultuur heeft niets uit te staan met politiek. Je moet die dingen van elkaar kunnen scheiden.'

Na het afronden van haar studie in 1985 kwam Dominique voor anderhalf jaar naar Curacao. Ze mocht er als Italiaanse niet werken, maar wilde toch 'pa bon bida' een tijdje blijven. Om niet helemaal niks te doen, zocht ze contact met het Instituto Lingwistiko Antiyano. Direkteur Frank Martinus die zelf ook Germaanse filologie heeft gestudeerd, was meteen enthousiast. En hij kwam met het voorstel een latijns werk in het papiamentu te vertalen. Dominique: 'Ik vond het een moeilijke tekst. Over rethorica, iets waar volgens mij de gemeenschap niet direkt wat aan heeft, of het moet zijn dat de advocaten daar warm voor lopen. Enfin ik heb het vertaald en ingeleverd.' Maar uit dat contact groeide ook de vertaling van Pinokkio, waar wel een markt voor is. 'Een eenvoudige tekst, oud maar toch aktueel. Een educatieve tekst ook, die bij jong en oud aanspreekt.'

Zijn er nog meer van die boeken in vreemde talen die je graag in het papiamentu zou willen vertalen?

'Eigenlijk heb ik mezelf bezworen dat ik nooit meer iets vertaal in het papiamentu. Nee hoor, dat is onzin, schrijf dat maar niet op. Maar het was een hele klus. Ik vind mijn papiamentu niet goed genoeg om dat werk te doen. Ik spreek het wel vloeiend en kan ook in de taal denken, maar als ik het neerschrijf blijkt het toch teveel 'vertaald Italiaans'. Daarom was ik blij dat ik iemand als Nydia Ecury had om met mij de tekst door te nemen en te corrigeren. We hebben enorm veel gelachen en we hebben ook vaak geruziet omdat ze dingen wilde veranderen waar ik het niet mee eens was. Maar al bij al was het een heel positieve ervaring. Dus uiteindelijk heb ik besloten toch meer te gaan vertalen. Ditmaal uit het Frans, want de Sede di Papiamentu heeft mij gevraagd een aantal werken van La Fontaine te vertalen. Ook dit zijn moeilijke teksten, want ze zijn op rijm geschreven.'

Heb je bij het vertalen in het papiamentu geen problemen met het feit dat er b.v. situaties worden beschreven die de kinderen hier niet kennen?

'Dat komt inderdaad voor. Als ze het b.v. hebben over 'lekker bij de kachel zitten om je te warmen'. Hier hebben we geen kou en kachels. De vader van Pinokkio verkoopt z'n winterjas om boeken te kopen voor zijn zoon en bibbert van de kou. Dat kennen we op Curacao niet. Maar toch is het zo dat de moderne jeugd door andere boeken, door t.v. en door te reizen veel situaties hebben leren kennen die we hier niet hebben. Dat vergemakkelijkt de zaak.'

BAANTJE KWIJT

Voorlopig blijft Dominique Pruneti tot eind april op het eiland. Haar baantje als toeristengids in Florence is zij inmiddels door de Golfoorlog kwijtgeraakt.

'Jammer, Florence is een van de meest door toeristen bezochten steden van Italië. Het seizoen duurt acht maanden non-stop. Maar ook nu de oorlog voorbij is, kunnen wij het dit jaar wel vergeten. De toeristen hebben immers al afgezegd en andere bestemmingen gezocht. Mijn baas heeft me geschreven dat 90 procent van de boekingen zijn gecanceld en dat is heel wat.' *Zou je dan niet hier willen werken?*

'Willen wel misschien, maar het mag niet. Als free-lancer heb ik voor de ILA wat mogen doen, maar een vaste baan is wat anders. Ik weet trouwens niet of ik hier altijd zou willen wonen. Het leven hier is heel anders dan in Italië, gemakkelijker en dat trekt me juist aan. Er zijn hier geen afstanden, weinig verkeer, het is er veiliger het weer is altijd goed. De mensen zijn rustiger. Ik kan b.v. hier in mijn ochtendjas de auto in stappen om gauw een boodschap te doen, zonder rijbewijs bij me. Als de politie mij aanhoudt, zeg ik gewoon 'Ach mijnheer, ik haal mijn papieren thuis wel even', en dan is het goed. Dat hoef ik in Italië niet te proberen. Daar moet ik meteen mee naar het bureau. Van de andere kant mis je hier bepaalde dingen, vooral boeken en enigszins ook het theater, al ben ik geen geweldige theaterbezoeker. Ik luister wel naar mijn opera-platen, maar evengoed naar mijn rock-muziek!'

PINOKKIO

Onvermijdelijk komt het gesprek weer terug op Pinokkio. Op de voorbereidingen van het radioprogramma dat maandag van start gaat. Samen met Poppy Verboom en 'gemanaged' door Lisa de Haseth van Sedukal. 'Toch nog best veel werk. We moeten de tekst thuis eerst goed doornemen en ons trachten in te leven in de figuren. Ik ken de tekst goed, dus voor mij is dat niet zo'n probleem. Ik weet precies wanneer Pinokkio aan het woord komt en welke toon ik moet gebruiken. Ik ken z'n persoonlijkheid, want ik ben al jaren met hem bezig. Maar de anderen die meedoen in het programma hebben die ervaring niet. Voor die acht minuten die wij per uitzending hebben, gaan daarom heel wat uurtjes voorbereiding vooraf. Er zijn zesendertig hoofdstukken, dus ga maar na hoeveel werk dat is. Maar ik ben een eeuwige optimist en hoop dat velen zullen luisteren, maandag a.s. om kwart over zeven 'savonds op Radio Hoyer 1'

Ir. Tamara Croes

Vervolg van pag.3

ia opzet. Daarbij moet je zelf achter de sprekers n. De eindverantwoordeheid ligt bij jezelf. Je t met de meest uiteenlonde beroepen en functies aanraking en je ontmoet el mensen. Het is een zelfndige functie die me uitkend bevalt.' Bij de uitoeing van mijn werk heb ik k veel aan wat ik in Wagengen geleerd heb. In Wagengen wordt je namelijk bijbracht dat je vooral zelfndig moet kunnen rken. Daar heb ik veel zier van bij mijn werk.'

CONGRESMANAGER

dat geen grote stap geweest de vrij oriëntatie naar beroep van congresmager?

'tijdens mijn studie heb ik ij al met heel verschillende derwerpen beziggehouden. voorbeeld met DNA-onderk maar ik heb ook enige d in Afrika gewerkt. arbij komt dat ik van afwisling houd'.

oe ben je aan deze baan komen?

en ik afgestudeerd was, b ik enige tijd bij een itzendbureau gewerkt dat ik geen andere baan n vinden. Op een gegeven enblik heb ik naar deze nctie gesolliciteerd. Ze dden daar mensen nodig e in korte tijd van het ene ar het andere onderwerp nden switchen. Dat is een pect dat in mijn studie el vaak naar voren kwam. mijn verbazing werd ik or de functie aangenomen. meeste congresmanagers bben namelijk een geheel dere achtergrond. Vaak n het juristen of afgestuerden van HEAO's.'

el Antillianen doen het cht in Nederland. Hun die verloopt moeizaam.

Heb je daar ook problemen mee gehad?

'Geen. Ik spreek goed Nederlands. Van het begin af aan heb ik mezelf gedwongen sociaal actief te zijn om zodoende isolatie te vermijden. Aan de andere kant waren de omstandigheden er ook wel naar. In Wageningen zitten maar weinig Antillianen zodat je al gauw op de Nederlanders aangewezen bent. In sommige steden zie je duidelijk een clustering van Antillianen. Een heel slechte zaak. Mensen hebben de neiging bij elkaar te klitten en dat bemoeilijkt het proces van aanpassing. Het verergert het gevoel van heimwee. Zodra je weer alleen op je kamer bent, komt dat gevoel van heimwee. De vervelendste momenten waren altijd als je ouders of naaste familie op bezoek waren geweest. Het is goed om met Antilliaanse medestudenten contact te hebben. Je kunt elkaar helpen als het nodig is. Blijf je echter steeds in dezelfde groep meedraaien dan belemmer je de integratie. Limburgers en Friezen doen hetzelfde en dat wordt dan ook negatief beoordeeld.'

Had je het gevoel dat je goed voorgelicht was toen je naar Nederland ging?

'Helemaal niet. De voorlichting leek nergens op. Het is ook ontzettend moeilijk om uit te leggen hoe het in Nederland is. Er is een groot cultuur- en mentaliteitsverschil. Je beseft dat pas als je daar zit en er mee te maken krijgt. Probeer je maar eens voor te stellen dat je een Nederlander moet voorbereiden op een verblijf hier. Dat lukt je ook niet. Er is een totaal andere manier van denken en van doen. Het is een cultuurschok.'

Roald Dahl

Vervolg van pag. 5

vooral Matilda als weinig meer dan een korstje. Een korstje is iets wat je een tijdje geduldig moet verdragen tot je het van het wondje kunt afkrabben en wegknippen. Meneer en Mevrouw Wurmhout verheugden zich al op de dag dat zij hun dochtertje konden afkrabben en wegknippen, bij voorkeur over de grens of nog verder weg' (blz.9)

Toch heeft Dahl voor de nodige tegenhang gezorgd met betrekking tot alle bovengenoemde negatieve verhoudingen. In enkele van zijn boeken is er best wel sprake van een harmonieuze relatie tussen kinderen en volwassenen. In *Sjakie en de chocoladefabriek* heeft Sjakie een heel vriendschappelijke band met zijn grootouders en het is de heer Wonka van de chocoladefabriek die besluit 5 kinderen en hun ouders de fabriek te laten bezichtigen en het vervolgens aan Sjakie te schenken. In *Daantje, de wereldkampioen* heeft Daantje een sprankelende vader die hem meeneemt op fazantenjacht. *De GVR* (Grote Vriendelijke Reus) bezorgt ons ontroerende momenten als we de groeiende vriendschap tussen hem en Sofie mogen gadeslaan (of is de reus soms geen volwassene?)

En zelfs in *Matilda* is er toch nog een lieve volwassene, namelijk juffrouw Engel die het vaak opneemt voor Matilda en haar later ook in huis neemt. Dat tegenwicht was nodig om vooral pedagogische critici ervan te weerhouden een dikke zwarte streep door Dahls gedurfde jeugdboeken te halen.

VIEZIGHEID

Roald Dahl deinst er ook niet voor terug om viezigheid bij mensen goed aan de kaak te stellen. Mensen kunnen gewoon soms erg vies zijn. In *De Griezels* zijn de hoofdpersoon allesbehalve schoon en netjes en in *De fantastische Meneer Vos* schrijft Dahl het volgende over Biet, de boer: *'Wat, zei Biet, 'ik kan je niet verstaan'. Biet ging nooit in bad. Hij waste zich zelfs nooit. Zo kwam het dan dat zijn oren verstopt zaten met allerlei viezigheid als oorvet, mest, stukjes kauwgum, dode vliegen en meer van die dinten. Dat maakte hem doof'. (Blz.25).*

In *Sjakie en de chocoladefabriek* kan de volgende passage genoemd worden: *'En nou ga ik natuurlijk weer kauwgum kauwen, daar ben ik gek op. Ik kan er niet buiten. Ik kauw de hele dag door behalve op etenstijd, dan haal ik het even uit mijn mond en plak het achter mijn oor'.*

'En nu kan ik jullie nog wat vertellen', zei ze tegen de journalisten. 'Wat je vast interessant vindt en dat is dat ik ditzelfde stukje kauwgum nu al drie maanden in mijn mond heb. Dat is een record'. (blz.37).

En op blz.38 gaat Violet verder: *' 's nachtjes plak ik het aan de rand van mijn bed vlak bij mij, uit angst voor dieven, en dan is het de volgende dag nog even lekker'.*

In *'De heksen'* lezen we het volgende staaltje van viezigheid:

'Ik zag de kok het vlees van het bord schrappen en er een ander stuk op kwakken. Toen zei hij: 'Vooruit jongens, geef haar een beetje jus erbij'. Hij ging met het bord de hele keuken rond en weet je wat ze deden? Alle koks en keukenhulpjes spuugden op het bord van de oude dame. 'Eens kijken wat ze er nu van vindt', zei de kok en gaf het bord weer terug aan de kelner'. (blz.151).

UITERLIJK

Wat verder ook nog opvalt in Roald Dahls jeugdboeken is dat een mooi uiterlijk niet altijd gepaard gaat met goedheid:

'Voor kinderen is een echte heks verreweg het gevaarlijkste van alle levende wezens op aarde. Wat haar dubbel zo gevaarlijk maakt is dat ze er helemaal niet gevaarlijk uitziet'. (blz.9 van De heksen).

'Het lijken allemaal aardige mevrouwen. Kijk maar eens goed naar het plaatje hieronder. Welke mevrouw is de heks? Dat is een moeilijke vraag, maar een vraag die ieder kind moet proberen op te lossen. Wie weet woont er op dit moment een heks naast je. Of misschien is ze wel die mevrouw met de stralende glimlach die jou tussen de middag op straat een snoepje aanbood in een wit puntzakje. Misschien is ze zelfs wel — en daar zul je ze vast van schrikken — je eigen lieve juf van school, die je nu deze woorden voorleest'. (blz.10 van De Heksen).

Zo zag de Grote Vriendelijke Reus *(De GVR)* er angstaanjagend uit terwijl hij juist heel aardig en vriendelijk voor kinderen was. Ook op baarden heeft Roald Dahl het niet altijd begrepen. In *De Griezels* besteedt Dahl daar tamelijk veel aandacht aan:

'Meneer Griezel nam niet eens de moeite zijn mond wijd open te doen wanneer hij at. Daarom (en ook omdat hij zich nooit waste) kleefden er altijd honderden restjes van oude ontbijten, twaalfuurtjes en warme maaltijden aan het haar op zijn gezicht. Geen grote stukken, hoor, want die veegde hij onder het eten af met de rug van zijn hand of zijn mouw. Maar als je het van dichtbij bekeek (niet dat je dat nou voor je plezier zou doen) dan zou je piepkleine stukjes omelet aan de haren zien hangen, en spinazie en tomatenketchup en vissticks en gehakte kippelevertjes en al die andere walgelijke dingen, waar meneer Griezel van hield.

Als je het van nog dichterbij bekeek (neuzen dicht, dames en heren) als je diep tussen de snorborstels tuurde, die uit zijn bovenlip staken, dan zou je waarschijnlijk grotere stukken zien, die aan de veeg met de hand ontsnapt waren: dingen die daar al maanden en maanden zaten, zoals een groen uitgeslagen stukje kaas, een beschimmelde cornflake en zelfs de slijmerige staart van een sardientje'.

ONWEERSTAANBAAR

Als je éénmaal een boek van Roald Dahl hebt gelezen, kun je de verleiding meer te gaan lezen, niet meer weerstaan. Kinderen over de hele wereld genieten intens van zijn boeken. Bij het lezen van Dahls boeken zullen kinderen lachen om de talloze verrassende woordspelingen, de dwaze vondsten, de onmogelijke wrede en vieze mensen, maar ook zullen ze zich laten ontroeren door bepaalde gebeurtenissen. De meeste van Dahls boeken zijn schitterend geïllustreerd door de bekende Quentin Blake en de meeste boeken bieden voldoende identificatiemogelijkheden voor de jonge lezer.

Veel dingen die in andere kinderboeken taboe zijn, zoals winden laten, worden in Dahls boeken zonder schroom erbij gehaald. De boeken van Roald Dahl zijn in vijftien verschillende landen verschenen en Sjakie en de chocoladefabriek is zelfs in het Chinees in een oplage van 2 miljoen exemplaren verschenen. Bij onderzoeken onder kinderen over hun populairste schrijver werd Roald Dahl vaak als eerste genoemd.

Zijn boeken kennen meerdere herdrukken en vele van zijn boeken of verhalen zijn ook verfilmd. In Nederland heeft Dahl verschillende keren de zilveren griffel (jaarlijkse prijs voor het best vertaalde jeugdboek) in ontvangst mogen nemen.

Iedere ouder, onderwijzer(es) wordt van harte aanbevolen om Dahls boeken aan kinderen te geven of eruit voor te lezen. Het lezen van grappige, spannende verhalen kan enorm bijdragen tot het kweken van leesplezier bij onze kinderen. Roald Dahl is er niet meer en vooral inderen zullen hem enorm missen en blijven hunkeren naar een vervolg op Matilda, De Griezels, De GVR en alle andere fantastische boeken van Dahl. Tot aan zijn dood toe was hij als schrijver en als mens moedig. Want heengaan op het moment dat je populariteit geen grenzen kent, getuigt van moed en durf.

Natuurlijk beter worden

Problemen met plassen zijn goed te behandelen

= door Rudolf de Wit =

VEEL MENSEN TOBBEN dagelijks met incontinentie en weten niet goed hoe ze er iets aan kunnen doen. Voortdurend de gang naar het toilet te moeten maken door een verhoogde aandrang tot urineren of een te kleine blaasinhoud leidt vaak tot onaangename en pijnlijke situaties, of het nu thuis is, tijdens boodschappen doen, op vakantie of gedurende de nacht. Bovendien kan bij mannen het urineren vaak met pijn gepaard gaan.

In Nederland hebben ongeveer 700.000 mensen last van urine-incontinentie. Ongeveer 450.000 vrouwen boven de 55 jaar en 250.000 mannen boven de 65. Bij de vrouwen wordt deze klacht voornamelijk veroorzaakt door zwakte van de bekkenbodemspieren, waardoor de blaas en/of baarmoeder gaat verzakken. De oorzaak bij mannen is veelal vergroting van de prostaat.

De blaas rust bij de vrouw als het ware op de bekkenbodemspieren. Na een bevalling, veel zwaar tillen, een gynaecologische operatie, tijdens de overgang of door overgewicht, kunnen deze spieren verzwakken en slapper worden. Dit kan leiden tot het moeilijk ophouden van de urine en uiteindelijk tot incontinentie, omdat de sluitspier dan niet meer goed functioneert. Door de druk van de in de blaas aanwezige urine en het ontbreken van voldoende tegendruk van de bekkenbodemspieren zakken de blaashals en de plasbuis uit. Deze vorm van incontinentie wordt de stress- of spanningsincontinentie genoemd.

Een andere vorm van incontinentie ontstaat bij een geprikkelde blaas. Deze vorm komt voornamelijk voor bij jongere vrouwen tussen de 20 en 40 jaar en bij vrouwen tijdens de overgang. Bij deze vrouwen blijft het spierstelsel van de blaas gespannen staan, zodat al bij een geringe blaasinhoud de spanningsgraad wordt bereikt.

Deze leidt tot een melding aan het zenuwstelsel om de blaas te ledigen, terwijl deze pas voor een klein deel is gevuld. Deze vrouwen hebben steeds aandrang om te gaan plassen. Het plassen gaat gepaard met een brandend en pijnlijk gevoel. Deze vorm van incontinentie wordt veroorzaakt door ontregeling van het fijn op elkaar afgestemde samenspel tussen het spierstelsel van de blaas, de blaassluitspier en het vegetatieve zenuwstelsel.

DE PROSTAAT

De prostaat, ook wel voorstandsklier genoemd, is een 15 tot 20 gram wegende klier, en heeft de vorm van een kastanje. Hij bestaat uit twee zijkanten en een middengedeelte en is gebouwd uit 30 tot 80 kliergroepen. De prostaat ligt tussen de bekkenbodemspieren en de blaas, en omsluit de plasbuis. In de prostaat mengt zich de zaadvloeistof met de zaadcellen voor en tijdens de ejaculatie.

Na ongeveer het 45ste levensjaar beginnen met name de twee zijkanten van de prostaat in omvang toe te nemen. Ze kunnen uiteindelijk net zo groot worden als een tennisbal.

Waarom de prostaat in omvang toeneemt is nog steeds niet vastgesteld. In de allopathie (gewone geneeswijze) vermoedt men dat het in verband staat met een verandering van de hormoonbalans. Na het 25ste levensjaar stijgt de hoeveelheid van de in het lichaam voorkomende globulins (SHGB), die de sexuele hormonen [illegible]inden, tot ongeveer het drie-[illegible]dige op 70-jarige leeftijd.

De groei van de prostaat is slechts in een zeer gering aantal gevallen kwaadaardig. Door de vergroting van de prostaat wordt de plasbuis als het ware dichtgeknepen. De blaas moet hierdoor meer druk uitoefenen om de urine door die vernauwing te krijgen. Dit uit zich in het begin door een slapper wordende straal bij het plassen. Later wordt het plassen moeilijk en pijnlijk.

Men heeft steeds meer aan-[illegible] plassen.

[illegible]

Het plassen gaat druppelgewijs of de urine wil niet direct komen bij aandrang. Deze in de blaas achterblijvende urine kan de blaaswand gaan irriteren en blaasontsteking veroorzaken. De oorzaak van prostaatklachten is dus de toename van de omvang van de prostaat. Dit komt door een verandering van de hormoonbalans, een ontsteking van de prostaat of — in zeldzame gevallen — prostaatkanker. Bij prostaatkanker gaat meestal om het middengedeelte van de prostaat.

ACUPUNCTUUR

In de natuurgeneeswijze en vooral n de acupunctuur heeft men bij bovengenoemde aandoeningen veel aandacht voor de voeding. Het gebruik van varkensvlees wordt in deze gevallen ten strengste afgeraden. Varkensvlees schaadt namelijk de blaas- en nierenergie. De acupuncturist zal de klachten van blaas en prostaat meestal ook behandelen via punten op de onderbuik, rug, voeten en onderbenen.

De punten op de blaasmeridiaan en de niermeridiaan worden in dit geval geprikt met dunne naalden met als doel om de energie weer in balans te brengen.

De acupunctuur is een veilige en pijnloze behandeling om op natuurlijke wijze van uw klachten af te komen. Op Curacao zijn er al 5 acupuncturisten verdeeld over 3 klinieken. Hoedt u echter voor charlatans en kwakzalverij want dat bestaat bij ons nog in alle eenvoud.

Acupunctuur wordt door verschillende verzekeringen vergoed. Enkele verzekeringen doen nogal moeilijk (dan bedoel ik moeilijk bij het vergoeden en niet moeilijk wanneer u uw premie moet betalen).

Natuurgeneeswijze is in deze moderne tijd geen onbekend begrip meer, maar tegelijkertijd moet ik toegeven dat er nog heel wat benauwde, primitieve zielen ronddwalen die het tegengestelde pretenderen.

Hecht vooral geen waarde aan advies dat voornamelijk gebaseerd is op broodnijd en afgunst. Informeer bij uw acupuncturist over uw klachten, vergoedingen, behandelingen, de homeopathie en fytotherapie.

De homeopathie en Fytotherapie.

'Tegen iedere ziekte is een kruid gewassen,' is een beroemde stelling van de geneeskundige Paracelsus en deze stelling geldt ook bij incontinentie.

Steeds meer artsen gaan tegenwoordig van deze theorie uit. Ze ondersteunen de behandeling van hun patiënten met preparaten uit geneeskrachtige planten. Ook bij incontinentie en prostaatklachten kunt u goed gebruik maken van de verschillende kruiden. Meer dan 100 jaar geleden werd in de volksgeneeskunde voor de eerste keer melding gemaakt van de heilzame werking van bepaalde pompoenpitten bij blaasstoornissen. Sindsdien hebben onderzoeken en ervaringen de waarde van het gebruik van pompoenpitten bij de behandeling van incontinentie uitgewezen. Daarbij werd speciaal gelet op het aansterken van het spierstelsel en de verbetering van het samenspel tussen de blaas en de blaassluitspier bij zowel man als vrouw en op een vermindering van de prostaatomvang bij de man.

POMPOENPITTEN

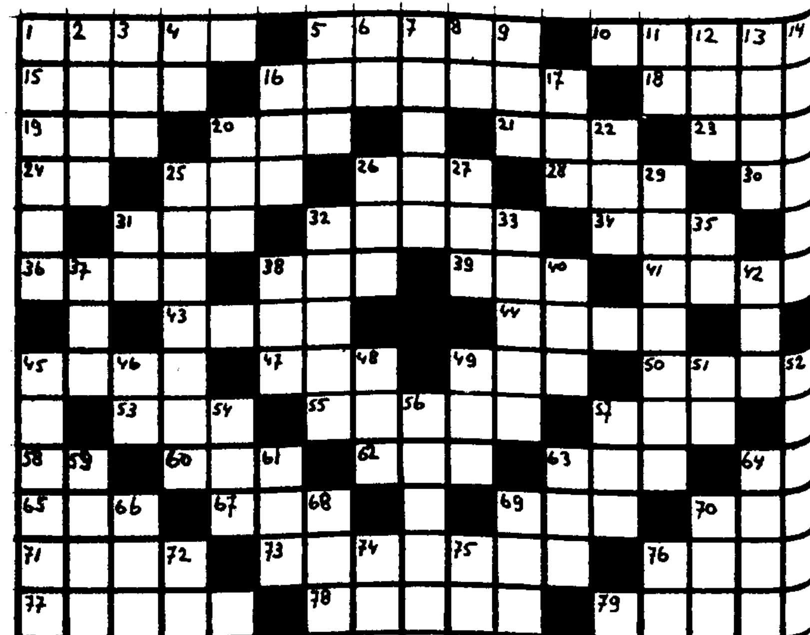
Uit onderzoek naar de werkzame stoffen in de pompoenpitten kwamen de volgende bestanddelen naar voren: **Vitamine E**, voor de opbouw en verbetering van het spierstelsel en bindweefsel in het bekkenbodemgebied; **Magnesium**, bevordert het samenspel van zenuwprikkeling en contractie (het aanspannen) van het spierstelsel; **Selenium**, verhoogt de zuurstofvoorziening van het spierstelsel en bindweefsel, waardoor de werking wordt verbeterd. Tevens werkt selenium ontstekingsremmend; **Linolzuur**, dit bestanddeel van onze celmembranen is onmisbaar voor het functioneren van onze spier en bindweefselcellen; **Phytosterolen**, deze delta-7-sterolen binden zich met receptoren in de prostaat, waardoor de vorming van het celvermeerderende dihydrotesteron wordt tegen gegaan.

Door deze unieke natuurlijke combinatie van bestandelen, werken pompoenpitten voor zowel mannen als vrouwen versterkend op het spierstelsel van de blaas en de sluitspier, verbeteren zij het samenspel tussen zenuwstelsel en de blaasspieren, en gaan zij bij mannen prostaatklachten tegen. Op ons eiland kunt u ook in de beste apotheken de pompoenpitten, granulaat of capsules kopen.

Enkele homeopatische middelen die hier verkrijgbaar zijn:

Sabal complex, dit is een combinatie van verschillende kruiden die uitermate geschikt zijn bij prostaatklachten. Het gebruik bi homeopatische middelen i over het algemeen (tenz[illegible] anders voorgeschreven) 15 tot 20 druppels. De druppels mogen wat verdund worden met in een lepeltje met water. U moet de druppels even in de mond houden alvorens in te slikken.

KRUISWOORD PUZZEL

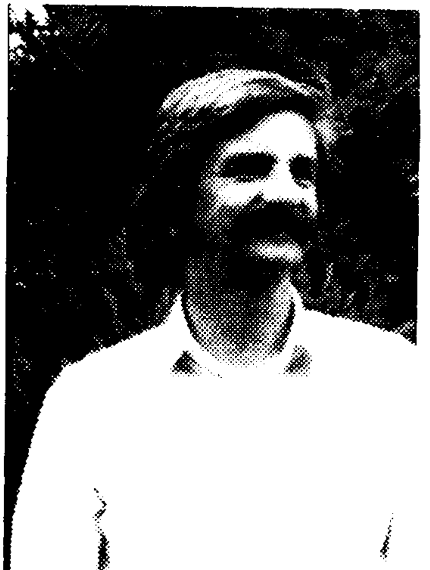

HORIZONTAAL: 1. Plaats in Utrecht; 5. Dier me[illegible] een kleine slurf; 10. Vrouwenverblijf; 15. Uitgewerk[illegible] plan; 16. Edelvrouw; 18. Ambtsgewaad; 19. Snelle[illegible] loop; 20. Vogel; 21. Koud; 23. Schel; 24. Ondernemingsraad; 25. Dier; 26. Aanwijzend voornaamwoord; 28. Tam; 30. Muzieknoot; 31. Getal; 32. Onbeleefd; 34. Groente; 36. Een van de elementaire materiedeeltjes; 38. Opstootje; 39. Modegek; 41. Opera; 43. Voederbak; 44. Traag; 45. Groente; 47. Deel van het hoofd; 49. Lidwoord; 50. Borgtocht; 53. Belemmering; 55. IJverig; 57. Landtong; 58. Bevel[illegible] 60. Bestemming; 62. Deel van het gezicht; 63. Betalingsbewijs; 64. Vreemde munt; 65. Berg op Kreta; 67. Titel; 69. Grondsoort; 70. Vochtig; 71. Bladader; 73. Plaats op Sicilië; 76. Honingdrank; 77. Plaats in Jordanië; 78. Dans; 79. Klepper.

VERTIKAAL: 1. Zoete vloeistof; 2. Rivier in Duitsland; 3. Getal; 4. Selenium; 5. Buidel; 6. Slede; 7. Huidopening; 8. Voorzetsel; 9. Elasticiteit; 11. Nam[illegible] voedsel; 12. Jongensnaam; 13. Insekteneter; 14. Spaanse stad; 16. Vervoermiddel; 17. Hengelsnoer; 20. Foutief; 22. Verbinding; 25. Luchtklep; 26. Roeipen; 27. Grond om boerderij; 29. Kleven; 31. Op die wijze; 32. Aanvang; 33. Ontvangst in de achttiende eeuw; 35. Uitroep; 37. Europeaan; 38. Kledingstuk; 40. Gewicht; 42. Smal; 45. Bladzijde; 46. Bijwoord; 48. Zandheuvel; 49. Boom; 51. Spil; 52. Speels; 54. Plant; 56. Vrucht; 57. Gevangenis; 59. Levenslucht; 61. Aanwijzing; 63. Papegaai; 64. Aanlegplaats; 66. Lichaamsdeel; 68. Snel; 69. Familielid; 70. Vangwerktuig; 72. Muzieknoot; 74. Soort [illegible]derwijs; 75. Godsdienst; 76. Familielid.

Schaken

Korchnoi weer kandidaat

= door Jules Welling =

OP BIJNA 60-JARIGE leeftijd heeft Victor Korchnoi zich opnieuw in de gelederen van de kandidaten weten te vechten door in Wijk aan Zee af te rekenen met de Hongaarse grootmeester Gyula Sax. Hij vestigde daarmee een fantastisch record. Al sinds het Kandidatentoernooi 1962 op Curaçao mag hij zich onafgebroken tot de kandidaten rekenen, 29 jaar op rij dus. Tweemaal won hij het Kandidatentoernooi en tweemaal verloor hij de daarop volgende tweekamp om het wereldkampioenschap: in 1978 in het Filippijnse Baguio City en in 1981 in het Italiaanse Merano. Beide keren moest hij zijn voormalige landgenoot Anatoli Karpov zijn meerdere erkennen.

Dat neemt overigens niet weg, dat hij een imposante loopbaan heeft opgebouwd en niets wijst erop, dat hij overweegt die op korte termijn te beëindigen, integendeel. De tegenwoordig in het Zwitserse Wohlen woonachtige ex-Sovjet-burger blakert nog steeds van vechtlust.

In de huidige ccyclus kreeg Korchnoi als eerste tegenstander Gyula Sax. In de reguliere speeltijd van acht partijen bleef de balans in evenwicht; beiden wonnen één partij, Korchnoi de vijfde en Sax de zesde. Deze uitslag maakte een verlenging noodzakelijk. Die werd afgewerkt met een versneld speeltempo: drie kwartier voor de eerste zestig zetten en vervolgens nog een kwartier om de partij uit te vluggeren. In de zevende partij gebeurde

V.Korchnoi - G.Sax (7).
1. Pf3 Pf6 2. c4 c5 3. Pc3 d5 4. cxd5 Pxd5 5. d4 Pxc3 6. bxc3 g6 7. e3 Lg7 8. Ld3 0-0 9. 0-0 Dc7 10. a4 Pc6 11. La3 b5 12. Tb1 Td8 13. De2 Pa5 14. dxc5 bxc5 15. Tfd1 Ld7 16. Lb5 a6 17. Lxd7 Txd7 18. Txd7 Dxd7 19. Lxc5 19... Dxa4 20. Pd4 e5 21. Pf3 Dc6 22. Lb4 Pc4 23. Pd2 Pxd2 24. Dxd2 e4 ½-1 (1:36/1:39).

Het diagram is geplaatst na de negentiende zet van Korchnoi en niet zonder reden, want dit is een vreselijke blunder. Sax had hier onmiddellijk kunnen toeslaan met het dodelijk 19. -, Df5! Dan hangen de loper op c5 en de toren op b1. Wit kan direct opgeven. Er was hier echter sprake van een wederzijds moment van schaakblindheid. Geen van tweeën zag het. Sax had er zo goed als zeker de tweekamp mee kunnen beslissen. Immers, hij hoefde daarna alleen nog maar op de achtste partij met wit remise te houden.

Nu werden zowel de zevende als de achtste remise, met dien verstande dat Sax vanzelfsprekend behoorlijk geïrriteerd raakte door zijn eigen misser, hetgeen in de twee barragepartijen goed te merken was. Tot tweemaal toe kwam hij goed tot gewonnen te staan, maar op het beslissende moment faalde hij jammerlijk. Korchnoi won de negende partij en hield een uiterst bedenkelijke stelling in de tiende ronde op remise.

Hier zien we een opvallend voorbeeld van de psychologie in het schaken. Sax was eigenlijk de betere speler in deze tweekamp, maar hij begon zich aan zijn eigen spel te ergeren. Na de blunder in de zevende partij werd zijn concentratie daardoor zo beïnvloed, dat hij ook in andere partijen het spoor bijster raakte. Voor Korchnoi daarentegen was het gratis verdiende helfje een mooie opsteker. Daardoor gesterkt wist hij ook precaire stellingen in een later stadium van de match te houden.

Inmiddels zijn alle zeven Kandidatenmatches achter de rug. Behalve Korchnoi plaatsten zich de Sovjets Arthur Yusupov, Vassily Ivanchuk en Boris Gelfand, de Nederlander Jan Timman, de Engelsman Nigel Short en de Indiër Viswanathan Anand. Op vrijdag 22 februari werd de loting verricht bij de opening van het beroemde toernooi van de Spaanse stad Linares.

Bij dit zevental voegt zich dan ex-wereldkampioen Anatoli Karpov. Het gaat hier om een zogenaamde gestuurde loting, hetgeen inhoudt dat de spelers die over de afgelopen twee jaar gemiddeld de hoogste ratings hadden in de volgende ronde niet tegen elkaar kunnen loten. In dit geval zijn dat Karpov, Ivanchuk, Gelfand en Timman. Die lopen elkaar dus mis in Brussel, waar op 10 augustus de klokken in werking gesteld worden voor de volgende ronde van dit matchtoernooi, dat uiteindelijk de uitdager van wereldkampioen Gary Kasparov moet opleveren.

Bij de dames liggen de zaken er heel anders voor. Voor hen werd eind vorig jaar een Kandidatentoernooi gehouden in Borschomi in de Sovjetrepubliek Georgië. Tot ieders verrassing ging de zege van deze enkelrondige zevenkamp niet naar een van de deelnemende Sovjet-speelsters. De overwinning werd gedeeld door de Joegoslavische Alise Marie en de Chinese Xie Jun. Zij moeten onderling uitmaken wie het recht verwerft om wereldkampioene Maya Chiburdanidze uit te dagen.

Dat gebeurt in een tweekamp over acht partijen, waarvan de helft in Belgrado en de helft in Peking gespeeld wordt. Op het moment, dat ik dit schrijf, zit het Joegoslavische gedeelte er net op. Het is een gevecht op leven en dood geworden. Xie Jun won de eerste en de vierde partij, Marie de derde, terwijl de tweede in remise eindigde. Halverwege is de stand dus 2½-1½ in het voordeel van de Vhinese, die het voordeel van de 'thuiswedstrijd' nog voor de boeg heeft, al bleek dat bij de Joegoslavische niet te werken. Heel opvallend is, dat er voor het eerst bij de vrouwen een aardig prijzenfonds te verdelen valt. De dames mogen ruim 40 mille verdelen, 5/8-ste voor de winnares en de rest als pleister op de wonde voor de verliezer. Zoveel geld is er in het damesschaak nog nooit te verdelen geweest.

WINNAAR VORIGE WEEK

Uit het grote aantal inzendingen van dez Amigoe kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

K. de Wolf
Sta Catharina #29
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdagmiddag vijf uur en in duidelijk en op enveloppe vermelden:
KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Linkels

OPLOSSING VORIGE WEEK

HORIZONTAAL: 1. Apehaar; 7. Pianist; 13. Nier; 14. Satijn; 16. Rome; 17. Dor; 19. Pop; 21. Nar; 22. Eni; 23. Hal; 25. Sip; 27. Lp; 28. Oehoe; 30. Pater; 32. Hark; 34. Griek; 36. Kern; 38. Ark; 39. Heerlen; 41. Mot; 42. La; 43. Nu; 44. Nis; 45. O.T.; 47. Bij; 48. Saté; 50. Kram; 52. Hitsig; 53. Rimpel; 55. Pips; 57. Mais; 59. Ab; 61. E.o.; 62. Sas; 64. Ar; 65. Fa; 66. Toe; 68. Trommel; 71. Wijn; 72. Tand; 74. Email; 75. Bond; 76. Titus; 78. Dadel; 80. T.V.; 82. Kas; 84. Nok; 85. Ll; 86. Oom; 88. Vla; 90. Mei; 91. Noor; 93. Havik; 95. Deen; 96. Hreppel; 97. Rotonde.

VERTIKAAL: 1. Anderhalf; 2. Pion; 3. Eer; 4. Hr.; 5. As; 6. Rap; 7. Pijp; 8. In; 9. Nr.; 10. Ion; 11. Smal; 12. Terpentijn; 15. Top; 18. Bah; 20. Dit; 23. Hek; 24. Loge; 25. Sake; 26. Pek; 28. Ork; 29. Eren; 30. Pels; 31. Rem; 33. Ara; 35. Iris; 37. Rob; 39. Hutspot; 40. Normaal; 43. Natie; 46. Tapir; 48. Sip; 49. Eis; 50. Kim; 51. Mes; 54. Kattetong; 56. Lama; 58. Mandoline; 60. Boa; 62. Soms; 63. Smid; 65. Fijn; 67. Ent; 69. Reus; 70. Elan; 71. Wol; 73. Dik; 75. Bek; 77. Taf; 79. Dof; 81. Voor; 83. O.l.v.; 85. Leed; 87. Moe; 88. Val; 89. Air; 90. Men; 92. R.P.; 93. He; 94. K.o.; 95. Do.